

siyaset

A Y L I K G A Z E T E

N İ S A N ' 9 0 • S A Y I 1 2 • 2 0 0 0 T L (K D V D A H İ L)

Sahibi: Metin ÇULHAOĞLU
Yazı İşleri Müdürü: Tunç TATOĞLU
Yazışma Adresi: Cemal Nadir Sk.
Hacı Fazlıoğlu İşhanı
No:17/79 Cağaloğlu-İst.
Fiyatı: Yurtiçi 2.000 TL
Yurtdışı 5 DM
Havale Adresi: Yapı Kredi Bankası
Sirkeci-37315-9
Ofset Hazırlık ve Baskı: Gözlem Matbaası

MEMLEKETİMİZDEN KRİZ MANZARALARI

İşçi sınıfında bahar hareketi, siyasi iktidar teklemeye başladı, Kürt hareketi kitleleşiyor, teröre yatırım yapılıyor...

İşler sarpa sarıyor...

İşlerin sarpa sardığı yerde, umudun kapısı aralanıyor...

1990 "sıcak" başladı. Sıcaklık, Türkiye'nin bir dengesizlikler ülkesi olduğunu anlayamayanlar için, yine anlaşılabilir bir şey oldu. Kısa sürede ısının nasıl bu kadar hızla yükseldiğini algılayamadılar. Oysa Türkiye'de sınıflararası ve sınıf içi dengelerin uzun yıllarca, önceden belirlenmiş

bir istikrar içerisinde yaşamasının mümkün olmadığını bilenler, işin özeti bu ülkede mücadelenin dengesizlik, belirsizlik ve bunalımı veri olarak sürdürülmesi gerektiğine inanılanlar için dört başlık altında toparlanabilecek sıcaklık noktaları hiç de şaşırtıcı olmadı. Önemli olan sıcaklığın kendisi değil, ya-

Devamı 3. sayfada

siyaset'te gündem

KRİZİN SOLDAKİ İZDÜŞÜMÜ

Siyaset, bu sayfadaki "Kriz Manzaranı"nda elbette Türkiye'de krizi besleyen dinamiklerin belli başlılarına değindi. Bu tabloda yansıtılmayan olguların varlığından haberdarız. Ancak asıl eksiklik, bizzat tablonun kendisindedir. Nesnel ve öznel dinamiklerin içiçe geçtiği ve sonuçta giderek yoğunlaşan bir gerginlik yumağı oluşturduğu "tablo"da Türkiye sosyalist hareketi henüz yerini alamamıştır.

Türkiye sosyalist hareketi, bu tabloya mutlaka içkin olmalıdır. Üstelik bu tablonun bileşkelelerinden herhangi bir tanesinin iniş çıkışlarına tabi olmadan, onlarla ilişkilerini düzene koyarak ve onlara mahkum olmayarak...

Örneğin Türkiye sosyalist hareketi, tablodaki yerini, diğer dinamiklerin çok ötesinde bir asli öneme sahip olmasa bile, Türkiye işçi sınıfının kendisine açtığı kanallardan geçerek alamaz. Çokça vurguladığımız gibi, işçi sınıfı hareketi ile sosyalist hareket arasında özdeşlik değil, uyum ve iççelik sözkonusu olabilir. Uyumun ve iççeliğin elde edilmesi ise, sosyalist hareketin programatik ve örgütsel ağırlığı ile mümkündür.

Türkiye sosyalist hareketi, insanların burjuva partilerinden umudu kesmeleri, bu partilerin inandırıncılıklarını yitirmeleri sonucu girecekleri arayışa bel bağlayarak tablodaki yerini alamaz. Bağımsız bir güç odağı olmaksızın, hareketimizin kitlelere bir alternatif oluşturması mümkün değildir. Bağımsız bir güç olmak ise, "karşıt" ve "muhalif" olmanın dışında "ufuk açıcı" ve "muktedir" olmayı da gerektirir.

Kürt ulusal halk hareketinin Türkiye sosyalist hareketini sarsacağı iddiası ise, sarsıntının içeriğinden bağımsız olarak ele alınamaz. Türkiye sosyalist hareketi, birilerinin "bu ülkede bir şeyler yapılabileceği"ni göstermesi sonucu elbette bir canlılık kazanabilir. Ancak, kendi canlılık kaynağını bu ulusal dinamizmin öğelerinden elde edemez. Sosyalist hareket sınıf çelişkilerinin örtüldüğü bir beslenme kaynağından yararlanamaz. Kürt hareketinin taşıdığı ilkesel ve siyasal önem, bu harekete mümkün olmayan işlevler yüklenilmesini gerektirmez.

Yaratılmaya çalışılan terör ortamı içerisinde süzülüp gelecek olan bir ağırlık artışı için ise, önkoşul toplumsal meşruluk. Bunun iki olanağı vardır: Kitlelilik veya ikili güç odaklaşması... Bunun dışında, savunma gereksinimlerinin ötesindeki her açılım, "terör figüranlığı"na dönüşecektir. Türkiye sosyalist hareketinin kriz tablosuna böyle de gimesi mümkün değildir...

İ Ç İ N D E K İ L E R

● 1 MAYIS KUTLANACAK

1990 1 Mayıs'ı grupsal gövde gösterisi fırsatı değil, sınıfta kitleleşme buluşma fırsatıdır

S.4

● İŞÇİ SINIFI İÇİN İÇİN KAYNIYOR

Çanakkale genel hizmet iş kolunda neler oluyor?

S.5

AKSA-AKKİM işçileri sendika seçme özgürlüklerine sahip çıkıyor

S.6

Goodyear greve çıktı

S.7

Otomobil-İş mitinginin düşündürdükleri

S.8

10.600 Tarım işçisi "işçi" olmak istiyor

S.11

● SÖYLEŞİ

"Devrimci kanal içerisindeki ayrışma yüzeysel ve gündelik olmaktan çıkabilmelidir." Engin Erkiner ile yapılan söyleşimiz

S.12-13

● Nikaragua'da "Demokratik Halk Devrimi" hangi yolu döşedi?

S.14-15

Mandela "meselenin hapsolmek değil teslim olmamak" olduğunu kanıtladı. Ya şimdi?

S.16

● Öğrenci hareketinde önemli bir mevzi yitirildi

S.18

● Yılmaz Güney; "Bir halk adamı"

S.22

● Cezaevleri de birer yeniden üretim alanıdır

S.23

Merhaba,

Nisan ayına beklediğimiz ve yaşadığımız üzere toplumsal mücadelenin değişik alanlarında bir yoğunlaşma ile giriliyor. Bu gelişmeleri olabildiğince yüzeysel değerlendirmemeye çalışıyoruz.

Bir ayda yaklaşık 30 bin işçi greve çıkıyor. Öte yandan Yeşilyurt, Silopi, Nusaybin'den sonra Cizre'de de Türkiye burjuvazisi kendisini ürperten bir direnişle karşılaştı. Dicle Üniversitesi 3 günlük genel boykota girdi. Gelecek sayılarımızda gelişmeleri haber-yorum biçiminde yansıtmayı planlıyoruz. Kürt direnişinin Türkiye sosyalist hareketinin gündemine, dinamik fakat açık artırmacı eğilimleri biraz daha kişilikli kılan bir etki yapabileceğini düşünüyoruz.

Mart ayında sosyalist basın ve yazarlara yönelik politik saldırılar arttı. Tutuklanan Emek Dergisi Yazışleri Müdürü Abuzer Kılıç'a özgürlük istemimizi ve dayanışmamızı dile getiriyoruz.

Özgürlük dayanışmalarına hız verilmelidir. Özgürlük Kampanyası rölantiden çıkmalıdır. Yine Mart ayında 8 siyasi dergi ile birlikte çıkardığımız Nevruz özel sayısı toplandı. İleriki sayılarımızda ise "İnsanca Yaşama ve Çalışma Hakkına Saygı" mitingi ile ilgili çıkarılan özel sayımızı göreceksiniz. Özgürlük Kampanyası'nın bildirisi de -biraz daha etkili olabileceksen- dağıtıldı. Burjuva basını sosyalist yayınların birçok konuda attığı adımları, duyuruları artık yansıtmamaya başladı ve bizce biraz da isabet oldu.

Gelecek sayılarımızda gündemi daha da yakından yakalama ve biraz daha fazla etkileme çabamız artacak. 1 Mayıs herkese umut, sevinç ve direnç aşılayan bir gün olsun, şimdiden.

Katkılarınızı bekliyoruz.

Siyaset'ten dostlarına sevgiler.

SİYASET YAYIN KURULU

Aralarında gazetemizin de bulunduğu 8 sayının organının basına yaptığı 2 açıklamayı yayınlıyoruz;

BASINA VE KAMUOYUNA

Son günlerde giderek tirmanan devlet terörü, toplumun tüm kesimlerine olduğu gibi, basın emekçileri ve aydınlar üzerinde de yoğunlaştırıldı.

Özellikle sosyalist basın ve Kürt ulusal sorununa duyarlı olan aydın, bilim adamlarına yönelik estirilen terör, yazı işleri müdürlerinin seri şekilde tutuklanması ve İsmail Beşikçi'nin yıllarca süren cezaevi yaşamından sonra, tam da bu dönemde tekrar tutuklanması, devletin sistemli olarak düşünce özgürlüğü üzerindeki saldırılarının açık kanıtıdır.

Tüm demokrat, devrimci kamuoyu önünde, İsmail Beşikçi'nin şahsına yönelik saldırıların gerçekte Kürt ulusuna ve demokrasi ve sosyalizm mücadelesi veren devrimci kamuoyuna yönelik olduğunu bir kez daha vurguluyoruz.

İsmail Beşikçi "Devletlerarası Sömürge Kürdistan" adlı kitabında Kürt ulusunun gerçekliğine yeni boyutlar kazandırarak mücadelesini kalemiyle sürdürmenin kararlılığını sergilemiştir.

İsmail Beşikçi'nin şahsında, silahlı kalem olan tüm demokrat, devrimci, sosyalist aydınları bu haklı mücadelelerinde destekliyoruz.

Kürt ulusal sorununu kamuoyuna duyurmaya çalışan devrimci, sosyalist basın emekçileri ve yazı işleri müdürlerine yönelik saldırıları nefretle kınıyoruz.

BASINA VE KAMUOYUNA

Kürt halkı üzerinde giderek yoğunlaşan faşist baskı ve terör en son Nusaybin'de doruğa ulaştı. 12 Mart 1990 günü katledilen PKK savaşçılarından biri olan Kamuran Dündar'ın cenaze töreninde kolluk güçleri, Nusaybin halkına yönelik saldırılarını 19 yaşındaki bir Kürt gencini daha katlederek devam ettirdi.

Kamuran Dündar'ın 15 Mart günü düzenlenen cenaze törenine katıldıktan sonra ilçeye dönen halka kolluk güçleri ateş açtı. Şemsettin Çiftçi adında bir Kürt genci daha katledildi. Özel Tim ve diğer kolluk güçleri Nusaybin halkı üzerindeki terörü tirmandırmaya başladı. Halkı zorla evlerine girmeye zorladı. İlçenin etrafı tank ve panzerlerle kuşatıldı. Başsağlığına giden Kürt köylüleri kitlesel olarak gözaltına alınmaya başlandı. Gözaltına alınmaların sayısı 1000'e ulaştı. 8 yaşındaki çocuklar bile sorgudan geçirildi. İlçede zor yoluyla yaşam durdurulmak isteniyor.

Nusaybin halkı kolluk güçlerine karşı kesin tavır takınarak egemenlerin zorbalıklarına karşı direniyor. Halk günlük yaşamını "savaş" durumuna göre düzenli-

yor; ilçede Kürt halkı baskı ve zulme karşı direnişini sürdürüyor, kepenkleri indiriyor, işyerlerini kapatıyor, çocuklarını okullara göndermiyor, okula gidenler ise protesto gösterileri düzenliyor. Ekmek sıkıntısı çeken kolluk güçleri zorla fırınları açtırmaya çalışıyor, başka illerden ekmek getirmek zorunda kalıyor.

Katledilen Kürt gencinin cenazesi Özel Tim'ce alınıp ailesine gösterilmeden sabahın erken saatlerinde başka bir yere defnediliyor. Annesi ve babası cenazeyi almak için Diyarbakır'a giderken 4-5 saat gözaltında tutuluyor.

"Terör zirvesi"yle halka karşı kolkola giren düzenin partileri Kürt halkı üstünde estirilen terör ve katliamların perçinleşmesini sağlamak için ellerinden geleni ardlarına koymayarak terör ve katliamların sürmesine neden oluyorlar.

Bizler devrimci ve sosyalist basın olarak; halklar üzerindeki faşist baskı ve terörün yanısıra, devletin Nusaybin halkına uyguladığı terörü kınıyoruz. Özel Tim ve kolluk kuvvetleri ilçeden çekilmelidir.

Kamuoyunu Kürt ulusu üzerinde uygulanan teröre karşı duyarlı olmaya çağırıyoruz.

KAMUOYUNA

Kürt halkı yeni bir trajedi daha yaşıyor! Bin yıllardır üzerinde yaşadığı, üzerinde varolduğu topraklarından, öz-yurdundan koparılıyor! Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı'nın katı inkarına sahip olan rejim, Kürt halkının kendi geleceğini belirleme isteğini terör ve baskı politikalarıyla boğmak istiyor. Bunu akıl almaz bir ikiyüzlülükle yapıyor. Bir yandan Bulgaristan Türkleri, Azerbaycan Türkleri ve dış Türkler hamiliğine soyunarak burjuva şoven çığırkanlığını azdırırken, diğer yandan Kürt halkının ulusal demokratik mücadelesine karşı amansız bir yoketme savaşı geliştiren rejim, bu politikasına yeni bir boyut kazandırmış bulunuyor.

Kürt halkının baskı, işkence, katliam ve her türlü vahşet uygulamalarıyla ezilemeyen ve dizginlenemeyen meşru ve haklı mücadelesi bugün topyekün bir soykırım hareketiyle bastırılmak isteniyor. Bunun için Kürt halkı topraklarından sürülmekte; ve üzerinde yaşadığı topraklar "ot bitmeyecek" hale getirilmek isteniyor. İnsandan arındırılan bu topraklar tamamen askerleştirilerek yasak bölge haline getiriliyor. Bu amaçla Kürt halkı, tarihinin resmi olmayan en büyük ve zoraki göç uygulamasını yaşıyor.

Bu büyük göç ve sürgün hareketi son aylarda "Bölge Valiliği" eliyle özellikle Hakkari, Siirt, Mardin, Van vd. bölgelerde geliştirilen işkence, baskı, katliam ve provakasyonlarla hızlandırılmış bulunuyor. Bu bölgelerde yüzlerce köy şimdiden boşaltılıp yerle bir edilirken, daha sırada yüzlerce köy var! Ve bunlar da "kö-

yü boşaltın" tehditi altında bulunuyor.

Rejim kendisinden yana olmayan herkesi, potansiyel tehlike ve suçlu ilan etmiştir. En büyük suç ise Kürt olmaktır. Köyler, köylüler tek tek işleniyor, devlet yanlısı olmayan köyler açıkça düşman ilan ediliyor ve kurşuna dizmeye varan her türlü uygulama gerçekleştiriliyor, mübah sayılıyor. Geçtiğimiz aylarda Silopi'de kurşuna dizilen Derebaşı köylüleri sadece basına yansıyan bir örnektir. Benzer olaylar günlük uygulamalar haline gelmiştir. TC Kürt halkına "ya benim yanımda yer alacaksın, ya da yaşamı sana zehir edecek" diyor.

Bu vahşete maruz kalmak için PKK'yı destekleyip desteklememek ölçü olarak alınmıyor. Devletin ölçüsü Kürt köylüsünün kendi politikasına boyun eğmesidir ve dayatılan "köy koruculuğunu" kabul etmesidir. Bu politikaya karşı gelmek "düşman", "suçlu", "tehlikeli" ilan edilmek için yeterlidir. Gerçek bu iken, uygulanan baskı, tehdit ve provakasyonlarla göçe zorlanan ve boşalan köyler, kamuoyuna çarpıtılarak "PKK teröründen kaçış" olarak yansıtılıyor.

Rejim bu büyük soykırım hareketini, sessiz sedasız gerçekleştirmek isterken, bu vahşete karşı sessiz kalmak Kürt halkına karşı işlenen suçlara ortak olmaktır. Yüzbinlerce Kürt ailesi bu vahşeti bugün canlı biçimde yaşıyor. Yerinden yurdundan edilen Kürt aileleri açlık, sefalet ve ölümlerle karşı karşıya bulunuyor.

Kürt halkı için göç, sürgün ve mecburi iskan uygulamalarının pratik anlamı sefalet ve ölümdür. Kocgiri, Ağrı-Zilan, Dersim, Genç-Palu-Diyarbakır sürgün ve göçlerinde, Toroslarda soğuk, açlık ve hastalıktan kırılan yüzbinlerce Kürdün acı çığlıkları hafızalarda daha canlı ve tazedir. Uygulanan bu politika Kürt halkının tarihsel yarasını derinleştirmekten öte topyekün bir imha ve kıyım hareketidir!

Öz yurdunda yaşam savaşı veren Kürt halkının şahsında insanlığı karşı gerçekleştiren bu vahşete karşı sesimizi yükseltelim!

Kürt köylerinin boşaltılmasına, köylerin yıkılıp yıkılmasına, zorla göçe, sürgüne ve rejimin tüm imha politikalarına karşı duralım!

Biz Çanakkale E Tipi Cezaevi'nde bulunan siyasi tutuklular olarak bu vahşeti ve insanlık dışı uygulamaları kınıyoruz, tüm insanlığı ve kamuoyunu Kürt halkına yansıtılan vahşete karşı sesini yükseltmeye çağırıyoruz.

Çanakkale Cezaevi'ndeki;

ÇS, DY, HDÖ, B.Partizan, Kawa, Kurtuluş, 16 Hazeran Hareketi, Parti Yolu, PC-HDÖ, PKK, MLSPB, TDY, TİKB, TDKP, TKP-ML, TKP-ML Hareketi, TKİH, TKP, THKP-Acılılar, TKEP, TKP(B), THKO-TDY Dava tutsakları adına Ülkü Darıcıoğlu, İhsan Zafer, Mehmet Yılmaz, D.Ali Küçük.

Memleketimizden kriz manzaraları

Baştarafı 1. sayfada

rattığı olanak veya olumsuzluklardı...
Dört başlıktan ilki, işçi sınıfının daha örgütlü mücadele biçimlerine doğru kaymaya başlamasıdır.

İŞÇİ SINIFI TÜRK-İŞ'İ ZÖRLARKEN

Türkiye işçi sınıfı geçtiğimiz 1989 baharındaki benzer, ama birçok açıdan onuşan bir canlılık içerisinde girmektedir. Geçtiğimiz yıl Türk-İş yönetimi, biraz da sendika genel kurulları öncesinde delikanlılığı kurtarmak için boyunun, çapının ve niyetlerinin bir ölçüde ötesinde girişimlerde bulunmuştu. Oysa bu yıl, son iki aydır Türkiye işçi sınıfı Yılmaz ve onun sağcı ekolü tarafından kendi haline bırakılmıştır. Şevket Yılmaz ve ekolünün işçi sınıfının sorunlarına, talep ve mücadelesine duyarlı kalmaması ise, bir anlamda işçi sınıfının çıkarına olmuştur, öyle olacaktır. Giderek yaygınlaşan grevler, mitingler Türk-İş yönetimine yağın ve geçtiğimiz yıla göre biraz daha siyaset yüklü olarak gerçekleşmiştir. Türkiye işçi sınıfında, "sınıfın bugünü ve geleceği bir yanda, Türk-İş yönetimi bir yanda" tablosu giderek daha fazla kabul görmektedir. İşçi sınıfının sendikalaşma örgütlenmeye yönelik güvensizliğinin örgütlü mücadeleye dönük bir inançsızlık haline gelmesine izin verilmezse, sonuçta kazanan işçi sınıfının sendikalaşma örgütlenmesi ve sosyalist hareket olacaktır.

İşte şimdi, kimi öncü sendikalarda "genel grev" taleplerinin ortada dolaştığı bir sırada, hükümet ve Türk-İş yönetimi "kontrol-çıkarmaya başlayan" işçi sınıfını farketmeye başlamışlardır. Onca sorun varken ve Güneydoğu'da giderek kitlesellenen bir hareket sözkonusu iken, Türkiye işçi sınıfının kendisi için çizilen sınırları zorlamasının ve aşmasının düzenin selameti açısından ne anlama geleceğini bilen burjuvazinin iktidarı ve onun işçi sınıfı acentası Türk-İş yönetimi panik kapılmış ve son haftalarda Şevket Babamızı grevci gömlekleriyle halay çekmeye mecbur bırakmıştır. Yılmaz'a yakışacak başka gömleklerin bir kenara atılması ve direniş sembollerinin tercih edilmesinin elbette bir anlamı vardır. Bu kez özel sektörü sıkıya başlatılan grev dalgasını hem terör, karanlık güçler edebiyatı yaparak hem de bizzat terör ve karanlık güçleri yaratarak kesmeye çalışacaklar, bir yandan da hem de Türkiye burjuvazisini daha çömert olmaya çağıracaklardır. Yıllardır Özal ve beraberindekilerin temel felsefesi olan düşük ücret politikası, bu kez sınırlı ölçülerde aşılacaktır. Türkiye burjuvazisi kendisi için verilebilecek ilk ödünün ücretlerle ilgili olduğunu zaten bilmektedir, bilmeyenler ya da unutanlara bunu hatırlatacak olanlar da burjuvazinin deneyimli kadrolarıdır. Şimdi bir kez daha havuç ve sopa politikasının en çarpıcı ve iyi hazırlanmış örneklerinden birini izlemeye veya bozmaya hazırlanıyoruz. Havuç ve sopa politikası, Türkiye işçi sınıfının örgütlü mücadelesi ile mutlaka bozulmalıdır.

CİDDİYET Mİ?.. NEREDE?

Siyasal iktidarın ciddiyeti ve inandırıcılığı, bizzat burjuvazinin kendi ideolojik güç odakları tarafından yıkılmıştır. Bugün Akbulut fikraları, hanedan söylentileri ile ya-

ralanan kişilikler değil, bir sınıfın siyasal temsil ve iktidar araçlarıdır. Geçmişte bu tür durumlarda devreye girebilen deneyimli ve geleneksel burjuva kadrolar ise, bugün iktidar partisinde bir ağırlığa kesinlikle sahip değildir. Muhalefet partilerinden SHP ve DYP, yıprananın bir sınıfın iktidarı olmaması için siyasi malzeme olarak Akbulut ve Özal portrelerini kullanmaya, tepkilerin merkezi yapmaya ve birer kişisel hedef haline getirmeye çalışmaktadırlar. İşin çığrından çıktığını görmeye başladıklarında ise, "sorumlu muhalefeti" tercih edeceklerdir, etmeye başlamışlardır. Çünkü Türkiye'de itibar kaybedenler tek başına Akbulut veya bir başkası değil, burjuvazinin siyasal kurum ve kadrolarıdır. Süreklileşmiş bir ekonomik tikanıklığın ve perspektif farklılaşmasının siyasi düzleminden çıkıp devlet mekanizmalarına yayılmasının yanına eklenebilecek "yönetememe" krizinin ne anlama geleceği açıktır. Yönetmek için inandırıcı olmak gerekecektir ve bugün burjuvazi, ne yapıp ne edip, inandırıcı bir siyasal iktidar yaratmaya çalışmaktadır. 1980 öncesinde görüldüğü gibi bunu ille de becerebilecek diye bir kural yoktur. Sınıflı toplumlarda, herkes her istediğini elde edemez. Düzen kendi düzenleri olsa bile...

"BİR AVUÇ EŞKİYA!"

Siyasi iktidarı yıpratmaya başlayan bir diğer gelişme, Kürt hareketinin yapısındaki kaydadeğer değişikliklerdir. Değişikliklerin ilk boyutu, hareketin temel sürükleyici gücü PKK'nın mücadeleye tarzına ilişkin "yeni" saptamalar yapmasıdır. Bu saptamaların yaşama geçirilme sürecinde ne gibi sonuçların ortaya çıkacağını şimdiden kestirmek gerçekten güçtür. Ancak, değişikliklerin asıl önemli boyutu, hareketin içeriğinin çeşitlenmesidir. PKK'nın araladığı kapının da katkısıyla, İslam kartı da devreye girmeye başlamıştır. Böylelikle, ulusal nitelikli her mücadelenin karşılaştığı paradoks burada da kendisini göstermiştir. Mücadelenin kitlesel ayak bulması, mücadelenin sınıf bazından giderek uzaklaşmasına da neden olacaktır. Türkiye'de herhangi bir mücadelenin kitlesel ve sınıf karakterinde olması, bu karakteri koruyabilmesi veya kazanabilmesi, Türkiye proletaryasının merkeze alan bir program ile mümkündür. Türkiye'de ulusal sorun, teorik temelleri aşmış, siyasal bir sorun haline gelmiş ve nihayet kendi mantıksal çerçevesine oturmaya başlamıştır. Bu çerçevenin tek başına Türkiye burjuvazisi için yarattığı tehditin sınırı vardır ve bu bugün özellikle bilinmelidir. Ama bu sınırın "bir avuç eşkiya" edebiyatı ile çizilmeye çalışılan fersah fersah aşılması çok önceleri farkedilen burjuvazi için bugün sorunun boyutlarını teslim etme dönemidir. Çünkü, başka türlü Doğu'da ve bununla birlikte Batı'da gündeme getirecekleri, Demirel'in "kayıtsız şart-sız desteklerim" dediği "önlemler" i inandırıcı kılmaları mümkün değildir.

"YİNE AZDILAR"...

Evet, sıradan insanları böyle düşündürmeye çalışıyorlar. "Anarşi yeniden başladı, körolasıcalar"... İlk sonuç, politikleşmeye ve siyasete ilişkin herşeye yönelik bir tepki, biraz da korkudur. Öyle ya, ortada "siya-

set" denilen şey olmasa, 8 yılı sükunetle geçiren paşamız yine başımızda olsa...
Metin Çulhaoğlu, geçtiğimiz Siyaset'te Türkiye'de egemen sınıfın kendisi ve kadroları içerisinde "Avrupa'ya oynama" çizgisini beğenmeyenlerin veya tek başına yeterli bulmayanların içte ve dışarda "dengelelere kurşun sıkmaya çalıştıkları" nı yazdı. Bu niyette olanların temel hedeflerinden ilki, toplumu psikolojik olarak içe kapatmaktır. Bunun için "başedilemeyen ve kaynağı meçhul bırakılmış" terör vazgeçilmez araçlardan birisidir. Sanki "terör" adında bir örgüt vardır ve bu örgüt, çok değişik yönlerden adına yaraşır darbeler vurmaktadır. Bugün demokratikleşme sürecini bir mücadele ile, üstelik kitleselleşmeye başlayan bir işçi hareketini merkeze koyarak ve düzen dışı perspektifleri belirleyici hale getirerek farklı bir kanala sokmanın yöntemleri aranırken, Türkiye solu çok değişik yönlerden bu arayışı kendi kimlik arayışı ile birlikte sürdürürken, "terör" olgusu ile solun bu arayış içerisinde mümkün olduğunca yalnız, küçük, etkisiz ve izole bırakılması istenmektedir. Bu istekle figüran olmak isteyenler arasında ise, Türkiye solunun bazı kesimleri "ben de" diyerek gönüllü olduklarını ifade etmeye başlamışlardır.

Geçmişte, yaşanan köklü bir devrimci durum sırasında, Türkiye işçi sınıfı bir arayış içerisindeyken, toplumun hemen tüm kesimlerinde hoşnutsuzluk düzene tepkiye dönüşmeye başlamışken ve faşist terör ile devlet terörü içiçe ülkenin tüm sathına yayılmışken, bu teröre karşı mücadele toplumsal anlamda bütünüyle meşru bir zemin kazanmışken Türkiye solunun bir kesimi, TİP ve TKP süreklili olarak bir "provokasyon" edebiyatı ile, "sağ-sol terör" edebiyatı ile Türkiye solunu kişiliksizleştirmeye uğraşmış durdu. Kısacası, provokasyon tanımaması, son derece yersiz ve itici bir nitelik kazandı.

Ama bugün, bu tanımlama geçmişte teslimiyetçilik ve uzlaşmacılık için mazeret adına kullanıldı diye, Türkiye solunda figüranlık yapmaya başlayanlara "ne yapalım, bu da devrimci şiddet" diye yaklaşmak zorluluğunu duymuyoruz. Şiddetin bir diyalektiği vardır. Mücadelenin taraflarının sflaştığı ve kendi toplumsal zeminlerini bulduklarında bu diyalektik işlemeye başlar. Oysa bugün, hiçbir biçimde meşru-mudafa kapsamı içerisinde giremeyecek olan bir içerikte, zaman zaman sol içine ve hatta siyasete yeni yeni ısınmaya çalışan işçi kitlelerine uzanan devrimci hırçnlık ve "başedilemeyen ve kaynağı meçhul bırakılmış terör"ün karşısına "başedilen ve kaynağı açık" terör ile çıkmaya çalışan bir provokasyon zihniyeti ile karşı karşıyayız. "10 yıldır bu ülkede nice yiğitler öldü, neler çekildi, intikam saatleri geliyor" yaklaşımı anlaşılabilir, ancak onaylanamayacak bir çocukluğu simgelemektedir.

Türkiye sosyalist hareketi, sosyalist devrim mücadelesinde, sosyalist iktidar mücadelesinde, zor ve şiddeti mantıklarından yüreklerine taşımak zorundadır. Yürecğin hareket noktası olduğu durumlarda mücadelenin nesneleştirildiği bizzat mantığımızdır, bilincimizdir. Sosyalistlere düşen ise, özne olmaktır. □

1 MAYIS NE DEĞİLDİR ? NE OLMAMALI ?

Geçtiğimiz 1 Mayıs'tan itibaren, burjuvazinin proletaryayı terörize ederek 1 Mayıs'ı sabote etme senaryosu, son Çağlayan mitinginin de kanıtlandığı gibi sürüyor. Devrimcilerin bir kısmı bu senaryonun bilinçsiz figüranları konumuna düşmüşlerdir.

Geçen yıl 1 Mayıs'ın ertesi günü düşen proleter eylemliliğin, bahar direnişlerinin sabote olmasının vebali hâlâ kaypak sendikacılar ve sınıfı yalnız bırakan devrimcilerin omuzlarındadır.

1990 1 Mayıs'ında asıl bu oyun sabote edilmelidir. '90 1 Mayıs'ı devrimcilerin, sosyalistlerin eylemlilik düzeylerini, işçi sınıfınınla karşılaştırabildikleri, sınıfın birlik ve mücadele gününü sınıfı mal ettikleri bir gün olmalıdır. '90 1 Mayıs'ı işçileri fabrikalardan, evlerinden sokaklara, alanlara çıkaramayanların dayak yiyerek ya da yasak savma başvurularında bulunarak sınıfı yalnız bıraktıkları bir gün olmamalıdır.

1 Mayıs artık dergi bürolarında, okul kantinlerinde ve köşe bucakta planlanan bir gün olmayı aşmıştır. '90 1 Mayıs'ı grupsal gövde gösterisi fırsatı değil, sınıfla kitlesel buluşma fırsatıdır. O gün burjuvazi ile anladığı ve korktuğu dilden konuşma günü olmalıdır.

Sendikacıların ipiyle kuyuya inilmeme, fakat sendikacıların bıraktığı boşluğu dolduracak hazırlığa da sahip olunmalıdır. Kısır "yer" tartışmaları baştan bertaraf edilmelidir. Hem Taksim alanı, hem de fabrikalar, grev yerleri, sanayi mahalleleri ve yerel alanlar 1 Mayıs'ta proletaryanın ve proletarya sosyalistlerinin kılınmalıdır. Burjuvazinin tüm kolluk gücünü bir noktaya yığarak, bir-iki dakikalık bir girişimi bastırmasına olanak verilmemelidir. Artık bugün birden çok yerde, sınıfın ve devrimcilerin belli bir potansiyel ve eylemlilik gösterdiği çok sayıda mekanda eylem çeşitliliği içinde yaşanmalıdır.

Taksim'den vazgeçilmemeli, fakat bir alanla da yetinilmemelidir. 1 Mayıs kutlama komiteleri bölgesel inisiyatifleri, organizasyonları zorlamalıdır. Örneğin bir kapalı salon toplantısına ica-

bet edilmeli, fakat bu tür toplantılara uzlaşmalı sendikacılar da teşhir edilmek üzere diğer etkinliklerin yanısıra katılmalıdır.

'90 1 Mayıs'ında sendikacı ve SHP dö-

küntüsü parlamenterlerin kuyruğuna takılmayalım, takılanları koparalım!

'90 1 Mayıs'ında mücadeleciliğimizi birbirimize değil, işçi sınıfına katalayalım!

sınıf ve siyaset — Vural MAĞDENLİ - Mansur DEDE

İŞÇİ SINIFI HAZIR YA SOSYALİSTLER?...

Önümüzdeki günler yeni toplu sözleşmeler, bunun yaratacağı gerginlikler ve grevlerde yükü. İşçi sınıfı kitlesi büyük bir kararlılıkla, hatta çoğu uzlaşmacı ve gerici sendikaların anlayışlarının çok ötesinde, çok daha mücadeleci bir ruhla bir kavga için girecek. Ancak, ülkemizde her yeni toplu sözleşme döneminin ardından sendikaların elde ettikleri kazanımların çok kısa sürede eriyip gittiği de bilinen bir gerçek. İşçiler artık, bu kazanımların ancak çok kısa bir süre soluk alıp yemelerine yetebileceğinin bilincindedir. Ayrıca, burjuvazinin tercihi olan ekonomik politikalar itibarıyla bu olgunun süreceği de biliniyor. Bu söylediklerimizle bu tür ekonomik ve demokratik kazanımların önemsiz olduğu sonucunu çıkarmıyoruz. Tam tersine önemsiyoruz bu kazanımları. Ama yukarıda söylediklerimize işten atılmaların, tensikatların yarattığı güvensizlik ortamını da eklersek işçi sınıfının bu düzenle uzlaşarak, nisbi bir rahatlama ortamına, hatta çok kısa süreli de olsa bir huzura hiçbir zaman ulaşamayacağı sonucunu çıkarmakta güçlük çekmiyoruz.

Bu durum, işçi sınıfı sosyalistlerine sınıfa ulaşma kanallarının yaratılmasında uygun bir ortam sunmaktadır. Kısacası, sendikal kazanımların tek başına nihai bir kurtuluş olmadığını gören işçiler, işçi sınıfına siyasi iktidar mücadelesi öneren politikaların hazır alıcıları durumuna gelmişlerdir. Bugün, işçi sınıfına güven veren, Türkiye solunun büyük bir bölümünü kapsayan, yasal imkanları kullanan, ama yasallıklarla kendini sınırlamayan, meşru zeminlerde mücadele etmeye önem veren, ama meşru zeminleri zorlayan bir politik birliktelik hem tarihsel bir zorunluluk hem de bir sorumluluktur. Kitlesel anlamda sınıfa ulaşmak öncü ve kararlı işçilere ulaşmakla, öncü ve kararlı işçilere ulaşmak da ancak bu döneme özgü böyle bir politik birliktelikle yani, PARTİ ile mümkündür. Bu yaratılırsa işçi sınıfı:

* Ekonomik-demokratik taleplerini partinin siyasal plandaki katkısıyla kalıcılaştıracaktır.

* Küçük burjuva radikalizminin tasallutundan kurtulduğu gibi, bu tür anafor akımların yarattığı güvensizliği de üzerinden atabilecektir.

* Düzenle uzlaşan, marksizmdışı anlayışların, sosyal demokrasinin ve diğer gerici burjuva partilerinin etki alanının dışında tutulabilecektir.

O zaman, bugün işçi sınıfı sosyalistleri için yakıcı görev: Önce, dürüstçe, belli ilkeler çevresinde birlik, ardından öncü işçilere ve onlarla birlikte sınıfın kitlesine ulaşmak. Ama SOSYALİZM İÇİN!

Bir mitingin düşündürdükleri

Otomobil-İş sendikasının düzenlediği yaklaşık 15 bin kişinin katılımıyla gerçekleşen "İnsanca Yaşama ve Çalışma Hakkına Saygı" mitingi 18 Mart Pazar günü Şişli Abide-i Hürriyet alanında yapıldı. Mitingin en önemli kitlesini Otomobil-İş üyesi işçiler ve sosyalist dergi pankartları altında yürüyen insanlar oluştururken, Türk-İş'e bağlı "sol" sendikaların mitinge katılım sağlamaları için hiçbir çaba harcamadıkları açıkça görülüyordu. Bu-

na rağmen Türk-İş sendikalarında bulunan sınıf bilinçli işçiler mitinge sıcak dayanışmalarını katmayı bildiler. İşçilerden kabul gören ve onların yoğun katılımlarını sağlayan "işçiler elele, genel greve", "hükümet istifa", "yaşasın 1 Mayıs", "işçiler birleşin", "haydi 1 Mayıs '90'a" ve "babalar işsiz, çocuklar aç" gibi yakıcı talepleri formüle eden sloganlar oldu.

'80 sonrası gerçekleştirilebilen az sayıdaki mitinglerden katılımı diğer mitinglere göre yüksek olan mitingde Otomobil-İş sendikası genel başkanı Celal Özdoğan'ın yaptığı konuşma işçiler tarafından yoğun bir ilgi ile dinlenirken, sol gruplar arası slogan yarışı başladı ve kendilerini alanda bulunan işçilerden ayırmış oldular.

Miting alanlarının sosyalistler için anlamı kendi dışındaki solculara güç gösterisinde bulunmak olmayıp, işçi sınıfının taleplerine belirli bir siyasal içerik kazandırarak onlara tekrar geri verdikleri ve bizzat işçiler tarafından bu sloganların kabul edilip edilmediğinin sınanması olmalıdır.

Ne yazık ki olgunluktan uzak kimi gruplar birbirlerine karşı slogan yarışı yaparak kendilerini ifade etmeye çalıştılar.

Fakat çok önemli bir nokta unutuldu.

Bu miting, 1 Mayıs öncesi yapılan son mitingdi ve burada gerek sendikaların gerek solcuların göstereceği performans 1 Mayıs'a kitlesel katılımı doğrudan etkileyecekti; ve bizim solcularımızın aklına 1 Mayıs hazırlıkları 20 Nisan'da geldiği için bu olanağı sorumsuzca harcadılar.

Olay gazetelerden biliniyor. Miting sonra ermek üzere iken sol güçlerden birisinin kürsüyü ele geçirmek istemesi üzerine mitingi düzenleyenler provakasyona yolaçmamak için mitingi erken bitirerek işçileri alandan çektiler

ve kürsüyü kullanmak isteyenlere terk ettiler. Bu arada yürüyüş kolu oluştururken 20 metre bile ilerleyemedi polisle karşı karşıya kalındı ve 15 dakika içinde polis tarafından dağıtıldı. Bu yürüyüş sonucu elde ettiğimiz kazanımların dökümü ise şöyle: 50'ye yakın tutuklanma, insanların sırtlarında ve kafalarında kırılan, polisin 10'larca tahta sopası ve en önemlisi işgününe rastlayan '90 1 Mayıs'ına beklenen nispi kitlesel katılımın karanlık bulutlar arasına girmesi.

Biz, kendi adımıza kendisine sosyalistim veya devrimciyim diyen insanlardan şunu talep ediyoruz: Eğer sosyalizm diye bir projemiz varsa ve eğer bu mücadelenin öznesi işçi sınıfı ise gününbirlik çıkarlar için, küçük hesaplar için işçi sınıfı ile aramıza duvar örmenin yollarını değil, varolan bu duvar üzerindeki tuğlaları teker teker kaldırmanın yollarını öğrenmeye çalışmalıyız. İşçilerin arkasına saklanıp grup reklamasyonu yapanların sorumsuzlukları kendi acizliklerinin göstergesidir...

siyaset

MART '90 • ÖZEL SAYI • 100 TL (KDV DAHİL)

İçerik:
İçerideki
Hayat pahalılığı, iş cinayetleri, sendikaların haklarını gasp etmesi, işten atılmaları, iş güvenliğimizin silinmesi, kendimizi ifade edebilmemiz için sürekli başkaları protesto etmek, sesimizi birleştirip daha güçlü çıkarmak için bugün bir kez daha sınırları zorlamak, derinlikli kampanya, sermayenin mevcut hükümetin keyfi uygulamaları okunup, Türkiye kapitalizminin...

Yüksekliği bir sığınak olan 1 Mayıs üzerindeki yasaklar da burjuvazinin sınıf bilincine hareket edenlere karşı ve kendisine yönelik bir güç gösterisinde bulunmasından duyduğu korkunun ifadesi değil mi?

Tüm bu uygulamalar, sermayeci düzenin işçiyi çözümler. Bu uygulamalar, alınmayan kapitalizm yaygınlaşmaz. Bu düzen içinde yapacağımız mücadelede...

Yönetenler ister sosyal demokrat ister fevkal, geride hükümetler olsun, bu acolan yeganyaya devam edeceğiz. Hatta bas standartlarımızı, yani Avrupa düzeyindeki işçi sınıfının partilerine sahip bile olabiliriz. İşçi sınıfı öncelikli olarak yeganyanın sürdürülmesi mekruh olduğunu bilerek, cenderelerden kurtulmak mümkün değildir.

KAHROLSUN ÜCRETLİ EMEK VE SERMAYE DÜZENİ

Emeğinizi! Asla birinin elinde tutulamaz. İşçilerin bir mal gibi satılması, işten alınması korkusu yapamaz, çalışmaya tabiiyetini ve öngörü tüm değerlerini sahibi olduğu, emeğini başlığı

gibi yönümüzde de gündüğü bir düzene karşı. Türkiye işçi sınıfı, SOYALİZM'i işçiler. Bunun için mücadele ediyoruz. İş cinayetlerine, işten atılmaları, sendikal ve siyasal örgütlenmeye konan engellere ve sovransızlık korkularının herگز birer...

TEŞKİTLARA, SENDİKASIZLAŞTIRMA, SALDIRILARINA KARŞI DEĞİŞİK İŞKOLLARI ARASINDA ORTAK EYLEMLERE YÖNELMELİ, FABRİKALARIN DIŞINA TAŞMALIYIZ.

ATILMALARA KARŞI BUGÜN SESSİZ, YARIN İŞSİZ!

Sendikaların Türk-İş Genel Kurulu'nda alınan kararların tüm oylamalarına karşı hayati geçirmesi için talanda verilen çabaya önem verelim. İşçi Kardeşlerimiz, Bugün, işçi sınıfının büyük çoğunluğu bünyesinde bulunan Tür-İş'i uluslararası konumundan çıkıp, sendikalarının hayata geçirilmesi bir üst öğütü düşünmek en acil görevimizdir. Bu yolda birileri sadece sendikal

teklere hapseden burjuvazinin bütün siyasal sınıf düzenini de öldürürü peritleniyor: işçilerle karşı karşıya olacağız. Bu anlayış ve sendikal politikaların alınması sendikacılığın. Sınıf sendikacılığında tutarlı olabilir için hem sınıf hem de siyasal düzeyde...

daha azaltmaya karşı verilecek mücadelede atacağız en önemli adım, örgütlenmek ve yine örgütlenmek. İşten alınmaları, ve ücretlerinin düşürülmesine karşı öncelikli işçilerinde kendi seçtiğimiz temsilcilerimiz ve komitelerimiz aracılığıyla işçilerinin örgütlenmesi. Aynı işçilerde temsilcilerimiz dayanışma yerlerini örgütlemek için her...

genel olarak burjuva politikasından özel olarak da bu politikaların işçi sınıfı karşısında en etkili buldu olan sosyal demokrasiden kopmak, kopmaları kalıymayı bu ideolojilerle karşı mücadele de etmeliyiz. Çünkü sosyal demokrasi, işçilerin burjuvazi ile arasındaki sınıf savaşımına yadec, çabalarını burjuvaziye pazarlar.

İŞÇİ SINIFININ KURTULUŞU KENDİ ESERİ OLACAKTIR!

İçerideki, Mücadelenin siyasal düzeydeki gerçek ifadesi ancak sosyalist hareket ile kavrayabilir. İşçiler, işten alınmaları, sendikaların politikalarını, iş cinayetlerine ve zararları karşı almalı her örgütü adında yerlerinde sosyalistler bulmalıdır. Ancak bu kampanyaya katılmadık ki, işçi sınıfı öncelikli olarak sınıfsal mücadeleye, sınıf mücadelesine yönelmelidir. Bunun için diyoruz ki, kapitalizm verileceğe daha pek çok işten alınmaları, ölümler, sendikaların hakları üzerindeki saldırılar yapmaya devam edecektir. Ve bu kez daha hayırlıdır:

KURTULUŞUMUZ SOSYALİZMİ

TEK YOL SOSYALİST DEVRİMİ

siyaset

Yaşasın AKSA - AKKİM işçilerinin birliği !...

Bir gece içinde Petrol-İş'den ayrılıp, Laspetkim-İş'e geçen 625 AKSA-AKKİM işçisi, 3 Mart tarihinden bu yana Petrol-İş'in devreden çıkması amacıyla sürdürdükleri açlık grevini, Münir Ceylan'ın "AKSA işçilerinin iradesi neyi istiyorsa, onu uygulayacağız" şeklinde güvence vermesiyle 21.gününe sona erdirmeye noktasına gelmelerine karşın, M.Ceylan'ın yetki alması üzerine sürdürmeye karar verdiler. M.Ceylan'ın "eğer AKSA-AKKİM işçilerinin bu kararlılığı sürerse, masaya oturmam" demesi bile işçilere yeterli güveni sağlamıyor.

Laspetkim-İş Yalova şubesinde AKSA-AKKİM işçileri, 3

Mart'tan beri nöbetleşe açlık grevi sürdürüyorlar. Laspetkim-İş'in devreye gireceği 29 Nisan 1990 tarihine kadar açlık grevini sürdürmeye kararlı olan işçiler, bu açlık grevi sırasında 4 arkadaşlarını hastanede tedavi ettirmek zorunda kaldılar. İşyerinde ise çeşitli baskılarla karşı karşıyalar.

İşçiler açlık grevini senelik izinlerinden kullanarak sürdürüyorlar. Bu arada açlık grevini tamamlayıp tekrar işbaşı yapan üç arkadaşları, halsizlik şikayetiyle fabrika doktoru ve Y.Yılmaz'ın akrabası Turan Şener'e başvurduklarında raporların arkasında "işbaşında kasıtlı olarak kendisini zarar verebilir" ibaresiyle geri dönmek zorunda kaldılar. Direnişi sürdüren 625 işçinin 59'unun adı ise işten atılacaklar listesi ola-

rak Y.Yılmaz'ın masasında bekliyor.

Bunun yanısıra Petrol-İş Genel Başkanı ile görüşmelerini sürdüren işçilere, Münir Ceylan'ın "Ben size saygılıyım. Tabanımın olmadığı yerde sözleşme yapamam. Petrol-İş'e birtakım güçler el attı. Şevket Yılmaz, işveren Raif Dinçkök, Ankara'lı bir üst düzey emniyet görevlisi, Yalova'lı müteahhit Cevdet Aydın gibi kişiler baskı yapıyor" biçiminde mazeretler bulması işçileri hem hayrete düşürüyor, hem de öfkelerini artırıyor.

Laspetkim-İş Sendikası Yalova şubesinin duvarlarını kendilerinin yazdığı "Haklıyım. Kararlıyım. Petrol-İş seni istemiyorum.", "Tabandan kopuk yönetimler er geç yıkılmaya mahkumdur." vb. gibi ibarelerle donatan işçiler, aynı zamanda işçilerin zengin tartışmaları sonucu ve kendi iradelerine dayalı kararlar almalarının kendi meselelerine sonuna kadar sahip çıkmalarına yolaçacağı somut bir örneğini oluşturuyorlar.

12 Eylül rejiminin işçilerin birliğini yok etmek amacıyla tezgahladığı yasa maddelerini, bu mücadeleleri sırasında daha ayrıntılı inceleme olancağı bulan işçiler, hangi siyasi görüşten olurlarsa olsunlar üzerlerinde oynanan oyunu artık daha net görebiliyorlar. Hiç bir zaman Petrol-İş Sendikası'nı hedef olarak görmeyen, sorunlarının Petrol-İş'in bazı yöneticileri ve özellikle Yalova şube yönetimiyle olduğunun bilincinde olan işçiler, örgütlü sendikal mücadelenin gerekliliğinden hareket ediyorlar.

Tüm bu baskılara karşın birliklerini titizlikle koruyarak, direnişlerini sürdüren AKSA-AKKİM işçilerinin en büyük desteği eşleri ve analarıydı. Kocalarına, oğullarına, damatlarına yardımcı olmak amacıyla biraraya gelen kadınlar her hafta toplantı düzenleyerek, birbirlerine haber ulaştırarak sayıların arttırdılar. Aldıkları kararları cesaretle uygulayarak, direnişte olan işçilere ellerinden gelen yardımı yapmaya çalıştılar ve çalışıyorlar...

AKSA-AKKİM işçilerinin eşleri ve anaları 24 Nisan Cumartesi günü, M.Ceylan'dan talep ettikleri toplantıyı gerçekleştirdiler. 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü dolayısıyla İstanbul Anıl Dügün Salonu'nda düzenlenen, M.Cey-

lan'ın da katıldığı panelde aynı kadınların söz almaları engellenirken, bu kez Petrol-İş Boğaziçi Şubesi'nde yapılan toplantıda üç otobüs dolusu kadın, açık sözlülükleri ve kararlı tavırlarıyla M.Ceylan'dan istedikleri yanıt almak için büyük çaba gösterdiler. Genelde grevlerde, direnişlerde tek dünyası evi olan eşler, analar, bu tür eylemlerde eş veya oğullarının, bu eylemliliklerine engel olacak tavırlarda bulunurlarken, Yalova'nın değişik köylerinde oturan bu kadınlar, eşlerinin birliğinin güzel meyvesi olarak eşlerinin bu haklı mücadelesine ellerinden geldiğince katkıda bulundular. Bu tüm işçi eşleri, anaları için güzel, ama

daha da geliştirilmesi gereken bir örnek.

Şu bilinmelidir ki, işçiler her ne kadar birliklik içerisinde olurlarsa olsunlar, kendi özel yaşantılarında karşılaşılabilecek tepkilere boyun eğebilirler. Bu yüzden ne türden olursa olsun, tüm bir aileyi ilgilendirecek bir eylemliliğe girecek işçilerin önünde önemli bir görev duruyor: Eylemlerinin nedenlerini ve amaçlarını aile içerisinde de tartışarak, haklılıklarını her şeyden önce onlara kabul ettirmek. Öncelikle kendi aileleri haklı bir mücadele verildiğine inanmalı ki, birlik uzun süre dayanabilsin.

AKSA-AKKİM işçilerinin eşleri, anaları sağduyulu ve anlayışlı tavırlarıyla buna güzel bir örnek oluşturdular. Sıra diğer grev, direniş veya boykottaki işçilerin eşlerinde. □

İçinde bulunduğumuz davranışlarımız, yasaların yetersiz olup, hakkımızı yasalar yoluyla alamamaktan kaynaklanıyor. Bizler haklı olduğumuz davamızda kendisinin her fırsatta demokrat olduğunu söyleyen, kendi eleştirildiği yasaların arkasına sığınıp işyerimizde %95'ni hiçe sayıp çoluk çocuğumuzla 3000'den fazla insanın kendisini tasvip etmediği halde Petrol-İş başkanı Münir Ceylan'ın bu insanların kaderini tayin edecek karar vermesini AKSA-AKKİM işçilerinde her şeyden önce sözleşme imzalayacağım demesini protesto etmek için açlık grevine karar vermiş ve uygulamaya başlamış bulunuyoruz. Amacımız kamuoyunun dikkatini çekip bu konuda tüm demokratik kuruluşlardan ve basınımızdan gerekli desteği bekliyoruz, haklı davamızda yanımızda olmalarını bekliyoruz.

Kararımızı keskinces verdik, tercihimizi LASPETKİM-İŞ'e yaptık. Bu bizim en demokratik ve doğal hakkımız, bunu kimse engellemeye kalkmasın, mevcut yasalarla bu hareketimizi engellemeye kalkınlar hiç şüphesiz şimdiki kadar olduğu gibi tüm kamuoyunun önünde mahcup ve mağup olacağız.

Şunu herkes bilsin ki sendika ağaları, işverenler sesimizi duyan ve hakkımızı ve özgürlüğümüzü kısıtlamaya kalkmayın. Mücadelenizin en son durağı açlık grevleri değildir. Mücadelenizin son durağı haklarımızın kazanılmasıdır, emeğimizin gerçek değerinin elde edilmesidir.

Anarşiyi, kargaşalığı çıkarınlar bizler değil, hakları, özgürlükleri gasp edenlerdir. Biz en doğal hakkımız olan sendikamızda söz sahibi olmak istiyoruz. Bu bile bize çok görüyor. En iyisini üretip, insan gibi yaşamak istiyoruz. Saygı duyuyor ve saygı duyulmasını istiyoruz.

Petrol-İş'in iyisi iken şikayeci olduğumuz anti demokratik uygulamalara "Hiç bir şey yapamam yasalar misadele emiyor" diyen Münir Ceylan sendikamızı değiştirdikten sonra her şeyi yapabileceğini söylemesi düşündürücüdür. AKSA-AKKİM işçilerinde bütün bunlara rağmen sözleşmeyi imzalayacağım demesi ibretle, tüm demokratik kuruluşların inamını gerektiren, demokrasinin için de utandırması gereken bir durumdur.

MÜNİR CEYLAN'dan kamuoyu önünde tabanın sesine, işçinin kararına saygı göstermesini, bunu açıklamasını bekliyoruz. BEKLİYORUZ, HEP BERABER GÖRECEĞİZ.

AKSA-AKKİM İŞÇİLERİ

Bizler Aksa-Akkim çalışanlarının eşleri, anaları ve bacıları olarak açlık grevindeki eşlerimize ve haklı bulunduğumuz mücadelelerine destek olmaya çalışıyoruz. Bunun için de Aksa-Akkim işyerinde %5 tabanı kaldığı halde bu işyerlerinde yetki alacağım diyen, sözleşmenizi biz yapacağınız diyen Petrol-İş yönetimini bu tutumundan dolayı bizde protesto ediyoruz ve biran önce yasalar Petrol-İş'ten yana olmasına rağmen, en doğru demokratik hareket olan, "AksaAkkim işyerinde 595 tabana sahip Laspetkim-İş sendikasına yetkiyi bırakıyorum" demesini Petrol-İş yönetiminden ve başkanı olan Münir Ceylan'dan bekliyoruz.

Günlerdir evlerimizde huzurumuz kalmadı. Bir tarafta Petrol-İş'in tutumu, bir tarafta, işyerinde çeşitli tezgah söylemleri, doğal olarak hayatı beraber paylaştığımız eşlerimiz kadar bizleri de huzursuz ediyor. Her gün eşlerimizin işten atılma korkusu bizi tedirgin ediyor. Zaten zor kanaat geçiniyoruz, bir de işsizlik korkusu, Aksa'da hep bu korkuyu çekti. Her ay işten atılma korkusu hepimizi stres sahibi yaptı. Hazır eşlerimiz birlik beraberliğini elde etmişken neden Laspetkim-İş'ten koparılmak isteniyorlar? Biz genelde Petrol-İş iyidir veya kötüdür demiyoruz. Aksa-Akkim'de uyguladığı politikayı beğenmiyoruz. Petrol-İş'in politikası, Yalova şube yönetimini ve Aksa-Akkim işyerinin patronunun keyfi yönetim ve tutumları bizi senelerce bu ay işten çıkarılanların arasına eşim de katılacak mı korkusuyla yaşattı. Eşlerimiz birlik ve beraberliklerini Laspetkim-İş çatısı altında sürdürüyorlar. Şuna inanıyoruz: eğer birlikteliklerini koruyamazlarsa hangi çatının altına girerlerse girsinler, eski kötü günlere gireceklerini onlar da, biz de biliyoruz.

Evlerimizde huzurun gelmesi için Petrol-İş'i ve Aksa-Akkim patronundan anlayış bekliyoruz. Bizleri sokaklara dökmeyin. Huzur içinde evlerimize dönelim.

AKSA-AKKİM Çalışanlarının Eşleri, Anaları

Goodyear işçisi : "YETER"

Greve çıkan Goodyear işçileri ile görüştük

Goodyear'ın Adapazarı ve İzmit fabrikalarında çalışan Laspetkim-İş üyesi yaklaşık 1.700 işçi 10 Mart'ta greve çıktılar. Toplu sözleşme görüşmelerinde ücret zammı ve idari konularla ilgili maddeler üzerinde işveren sendikası Kiplas ile anlaşma sağlanamaması greve çıkılmasını zorunlu kıldı. İdari konular, iş ve işyeri değişikliklerine ve geçici işçilerin çalıştırılmasına ilişkin. İşçiler daha önceki sözleşmede makinaların arızalanması vb. durumlarda gerek duyulan iş ve işyeri değişikliklerini kabul etmişlerdi. Ancak işveren bu maddenin esnekliğinden yararlanarak işçilerin yerini ve işini keyfi olarak değiştiriyordu. İşverenin geçici işçileri daimi işçi yapma vaadiyle fazla üretim yapmaya zorlaması ve bu üretim düzeyini daimi işçilere de dayatması idari konulara ilişkin diğer bir anlaşmazlığı oluşturdu.

Grev kararını kaçınılmaz kılan bir diğer anlaşmazlık ücret zammına ilişkin olarak ortaya çıktı. Goodyear işçileri bir önceki sözleşme uyarınca saat ücreti olarak 2.800 TL alıyorlardı. Yıllık dört ikramiye dahil ayda bir işçinin eline yaklaşık 400.000 TL geçiyordu. Greve çıkmadan önce işçilerin talebi saat ücreti olarak 11.000 TL idi, ama grev kararı alındıktan sonra bu rakam 13.000 TL'ye yükseltildi.

Goodyear işçileri, burjuva basınında, ellerine geçen net ücretler olarak brüt ücretlerin verilmesiyle aldıkları paranın olduğundan daha yüksekmişcesine ifade edilmesini ve böylece çeşitli halk kesimleri, hatta diğer işkollarındaki işçiler nezdinde mücadelelerinin haksız kılınmaya çalışılmasını kınıyorlar. Amaçlarını yalnızca '80 öncesindeki alımgücüne erişmek olarak açıklayan işçiler, '80 öncesinde bir işçinin bir aylık maaşı ile kendi ürettiği iki lastiği satın alabildiğini, ancak bugün aynı lastiğin fiyatının 850.000 TL olduğunu belirtiyorlar.

Kiplas'ta biraraya gelen lastik işverenleri çalıştırdıkları işçilerin ikramiyelerini de ödemiyorlar. Bu yüzden Brissa işçileri 19 Mart sabahı işvereni protesto etmek amacıyla İzmit'e yürüdüler, ancak kent girişinde polis tarafından dağıtıldılar.

Bunların yanısıra Goodyear işçilerinin fabrikada alınan sağlık önlemlerinin yetersizliği ile ilgili sorunları da var. Lastik üretiminde kullanılan hammadde ve karışımlar kanserojen maddeler içeriyor. Ancak bugüne kadar fabrikayı denetlemeye gelen müfettişler işveren tarafından yedirilip, içirilip geri gönderilmiş ve fabrikada doğru dü-

rüst bir denetim yapılmamış. Oldukça ağır koşullar altında çalışan Goodyear işçileri Türkiye'de lastik işkolunun ağır sanayi kapsamına alınmamış olması nedeniyle fabrikalarında gerekenden daha düşük seviyede sağlık önlemleri alındığını belirtiyorlar. Yine aynı nedenle lastik işkolunda emeklilik süresi ağır sanayi kapsamına alınmış işkollarından beş yıl daha fazla olmaktadır.

Goodyear fabrikalarının % 51 hissesi Amerikalı işverene ait. Fabrikaya sözümleneni yeni makina olarak başka ülkelerde kullanılıp aşınmış eski makinalar getiriliyor. Geri bir teknolojik düzeyde ve aşınmış makinaların kullanılıyor olması fazladan işgücünü gerektiriyor. Buna ek olarak işveren, üç-beş işçinin yapabileceği işleri tek işçiye yaptırıyor. İşçiler, yaptıkları işin bu yoğunluğu karşısında rahatsızlandıkları ve zorunlu istirahat aldıkları zaman işverenin bu işçilere bakış açısı değişiyor ve en kısa zamanda, sözleşmenin 13. maddesini kullanarak iş akidlerini feshediyor.

Laspetkim-İş üyesi işçilerin sendikadan yana şimdiki kadar pek bir sorunlarının olmadığını görüyor. 1983 yılında sendikalarını kurduktan sonra lastik işçileri, sendikanın yetki barajını aşması ve bakanlıkça yetkili sendika olarak tanınması için özverili bir mücadele yürüttüler. Kimi zaman sendikalarına bağlı yaptıkları için jandarmaların baskıları ile karşılaştılar. Laspetkim-İş'in tam yetkili tanındığı 1986 yılına kadar 1983 ücretleri ile çalışmak zorunda kaldılar. Bundan önce 1986'da greve çıkarak taleplerini işverene kabul ettirebilmiş olan Goodyear işçilerinin önemli bir avantajları sendikaları Laspetkim-İş'in Pirelli, Brissa gibi diğer işyerlerinde de yetkili sendika olmasıdır. Bu sayede, işverenlerin sendikası Kiplas'a karşı örgütlü ve planlı bir mücadele yürütmek mümkün olabiliyor.

Sendikalarının kendi olanakları ile, türlü zorluklarla savaşıyorlar yeni kurulmuş olması nedeniyle kendi içlerinde yeterli bir eğitim çalışması yapamadıklarını belirten Goodyear işçileri, mücadelelerinin yalnızca ekonomik değil, siyasi bir mücadele olması gerektiğinin bilincindedir. Laspetkim-İş üyesi işçiler, sınıf sendikacılığını yaşatmak için ileriye doğru olağanüstü önemde bir adım atmaya başladılar. Şimdi önlerinde duran görev, sınıf savaşımını siyasal düzeydeki gerçek ifadesine ulaştırmanın öncülüğünü yapmaktır. □

Peru'da Yoksulluk Had Safhada

Peru'nun 21 milyonluk nüfusunun yarısı başkent Lima'da, bunun yüzde 40'ı ise gecekondu bölgelerinde yaşıyor. Dünya Bankası Raporu'nun verilerine göre 10 milyon Peru'lu sefalet koşullarında yaşıyor ve bu 10 milyonluk grubun sadece yüzde 20'si günlük asgari beslenme sınırı olan 2.400 kalori ve 65 gram protein sınırına ulaşabiliyor. 8 milyon Peru'lu ise kelimenin gerçek anlamında yarı aç-yarı tok yaşıyor.

Peru'da nüfusun en yoksul kesimini oluşturan yüzde 20'lik grubun ulusal gelirden aldığı pay sadece yüzde 3. İşçiler toplam ulusal gelirin yüzde 15'ini elde edebilirken toprak sahiplerinin yüzde 64'lük bir paya sahip olduğu görülüyor. Peru'da Dünya Bankası'nın verilerine göre 3.7 milyon işsiz ve gizli işsiz bulunuyor. Peru patlamaya hazır bir barut fıçısı olarak duruyor.

Küba'da bebek ölüm oranı binde 11.1

Küba'nın 1989 yılında bebek ölüm oranını binde 11.1'e düşürdüğü bildirildi. Küba Halk Sağlık Bakanlığı'nca hazırlanan raporda, yalnızca dünyanın 23 gelişmiş ülkesindeki bebek ölüm oranlarının Küba'nın bebek ölüm oranından daha düşük olduğu belirtildi. Raporu 1969 yılında binde 46.7 olan bebek ölüm oranının 1989'da binde 11.1'e indirilmesiyle önemli oranda bir düşüş sağlandığı kaydedildi. Bakanlık yetkililerince, bebek ölüm oranlarının düşürülmesinde Küba Devrimi'nden sonra 1962'den bu yana uygulanan "Toplu Aşılama Programları"na ilişkin sağlık politikasının etkili olduğu ifade edildi.

Çanakkale Belediyesi'nde işçiler diken üstünde

Çanakkale Belediye Başkanı İsmail Özyay, çağdaş, demokratik, halktan yana katılımcı bir belediye istiyorsa, her türden olumsuzlukların faturasını merkezi siyasi iktidara çıkarmaktan vazgeçmelidir. Çünkü Özyay, yönetime gelmeden önce birtakım vaatlerde bulunurken, merkezi siyasi iktidarların kendisine köstek olacağını da pekala biliyordu. Bugün, belediye hizmetlerinin bütünüyle kilitlenmiş olmasının sorumlusu İsmail Özyay'ın kendisidir.

İ.Özyay'ın vaatlerinin hiçbiri gerçekleştirilmedi ve kendisinin bunları ne zaman ve nasıl gerçekleştireceğine dair herhangi bir programı da yok.

Belediyenin temel hizmetlerinden sayılan yol, su, kanalizasyon ve kitle taşımacılığı tam bir rezalet. Hemen hemen her yer çöp, çamur ve pislik içinde. Kent adeta basit bir kasaba görünümünde. Başta otobüsler olmak üzere, belediyenin tüm araçları da aynı şekilde pislik içinde ve adeta birer mikro yuvası. Makine bakım ve onarım olarak adlandırılan yerden nasıl bir emek verimliliği beklenebilir? Üstelik makine ikmal konumlandırmasının nasıl olacağı hakkında bilgi sahibi hiçbir uzman yok. Teknik kadronun tüm yetkileri elinden alınmış olduğuna göre, sorunların kimlerle ve nasıl aşılması düşünülüyor? Hemen hemen tüm birimler programsızlık nedeniyle düşük kapasite ile çalışıyor.

Belediye hizmetlerindeki tıkanıklıklar işçilerin işten atılmaları ile çözülemez. Sendika Başkanı İ.Yavuz'un söylediği gibi, "sendikaya üye olan ve üyelikleri Belediye Başkanlığı'na iletilen işçilerin üyeliklerinin yürürlüğe konmaması" ile hiçbir yere varılamaz. 1982 Anayasası'nın bile ortadan kaldıramadığı bu hakları Belediye Başkanı hangi yetkiye dayanarak gasp edebiliyor?

Sendika Başkanı İ.Yavuz ise, sendikaya üyelik hakkının çiğnenmesi karşısında işçilerin bu hakkının takipçisi olacağı yerde temsilcilik seçimlerinin yapıldığı gün "işveren işçilerin üyeliklerini kabul etmiyor" gibi bir açıklamada bulunabiliyor. Sarı sendikacılar bile böylesi açıklamalarda bulunmazlar.

İ.Özyay'ın Belediye Başkanlığı'na seçilmesinden bu yana, Belediye hizmetlerindeki keşmekeş her geçen gün artarak devam ediyor. Özyay, SHP İl yönetiminin, kendi kadrolarının ve halkın sürekli uyarılarına rağmen bildiğini okuyor.

Çanakkale Belediye Başkanı, belediyenin bütün sorunlarını halkla birlikte tartışmak üzere, siyasi partilerin, çeşitli meslek örgütlerinin, sendikaların, Çanakkale Barosu'nun, demokratik

derneklerin, yerel basın sözcülerinin, yerel yönetimler konusunda uzman kişilerin ve birim amirlerinin katılacağı bir toplantı düzenlenmelidir. Bu toplantıda, imar ve yerleşim sorunu, çevrenin korunması, modern kentleşme, ulaşım, meydanlar, otoparklar, büfeler, hayat pahalılığı, pazar yerleri, kültür ve eğitim, birimler arasındaki koordinasyon, iş verimliliği vd. konular tartışılmalıdır. Çanakkale halkına layık bir belediyenin oluşturulması ancak bu aktif katılım ile bir ölçüde sağlanabilir. □

Not: Bu yazı İsmail Özyay görevden alınmadan önce kaleme alınmıştır.

İsmail Özkan

"Bizler toplumun çeşitli kesimlerinden şahsımıza yöneltilen eleştirilerin muhatabı olmadığımızın bilmesini istiyoruz. Zira bizlerin sorunları, Çanakkale halkının sorunlarından ayrı değildir. Çeşitli hizmetlerdeki aksamalarda asıl sorun, çağdaş, demokratik, halktan yana katılımcı bir belediyecilik anlayışının yokluğudur. Ayrıca, çalışma yaşamının, işgücü verimliliğini, işçi sağlığı ve iş güvenliği pahasına ön plana alma temelindeki yanlış sevk ve idaresi, genel olarak hizmetlerin kilitlenmesine neden olmaktadır. Çalışanlar olarak hâlâ çağdaş çalışma koşullarından bile yoksunuz. Çalıştığımız birçok yer gayri şehirdir. Yaptığımız işlere uygun iş giysilerimiz yok. Soyunma dolaplarımızdaki elbiselerimizin ceplerinden fareler çıkıyor. Çoğumuz fazla mesai yaptığımız halde bu süre için hakettiğimiz ücretlerimizi almıyoruz. İşyeri garantimiz yok. Hemen hemen hepimiz resmi belgelerde yola-kart işçisi olarak görünüyoruz. Yani tornacı, elektrikçi, motorcu, akücü, şoför ve hatta tekniker olarak çalışanlarımız bile herhangi bir yönetici tarafından herhangi bir işe atanabiliyor. Makina bakım ve onarımında çalışanlarımız ise kapalı bir bakım-onarım yerinden yoksunlar; araç bakımlarını dışarda, çamur içinde yapmaya çalışıyorlar.

Doksan civarında geçici işçi konumunda olan arkadaşlarımızın sorunları ise tam bir keşmekeş içinde. Bu konuda birinci derecede sorumlu olanlar sendika yöneticileridir. Yeni imzalanan toplu iş sözleşmesi ile geçici işçiler sorununa çözüm bulmaları gerekiyordu. Bu arkadaşlarımız sendikaya üye oldukları halde, Belediye Başkanı üyeliklerini yürürlüğe koymuyor. İşveren konumunda olan belediye bu konuda şöyle bir uygulamada bulunuyor: Geçici işçiler bir ay FEN'de, bir ay SOL'de çalışıyor gösterilip, bunlara hiçbir sosyal hak verilmiyor. Öyle ki bu arkadaşların içinde üç ve beş yıllık olanlar bile var ve hiçbiri senelik izinlerden yararlandırılmıyor.

Şimdi biz Çanakkale halkına seslenmek istiyoruz: İmar ve yerleşim sorununun çözümünü biz mi engelleyiyoruz? Çevrenin korunmasına ve modern kentleşmeye engel olan biz miyiz? Ulaşımın ilkel araçlarla yapılmasından bizler mi sorumluyuz? Toplu konut, gecekondular önleme ve arsa spekülasyonlarına biz mi sebep oluyoruz? Meydanların çamurundan, otopark yapılmamasından, pazar yerlerinin keşmekeşinden bizler mi sorumluyuz?

Bütün bunlardan biz çalışanlar sorumlu tutulamayız. Öyle sanıyoruz ki, bu açıklamalardan sonra, Çanakkale halkı genel hizmetlerdeki aksamaların gerçek sorumlularını bilerek gerekeni yapacaktır."

Çanakkale Belediyesi İşçileri

1 Mayıs '90'a giderken

Namık TÜTÜNCÜ

1990 1 Mayıs'ı yaklaşıırken yolun neresindeyiz?

Türkiye'nin son 20 yıllık tarihine şöyle bir gözdattığımızda '70'li yılların sınıf savaşımının yükselişine tanıklık ettiğini; işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki güçler dengesinin işçi sınıfı lehine değiştiğini ve bu yıllarda önemli ekonomik-politik kazanımlar elde ettiğini görüyoruz. Ancak Türkiye sosyalistlerinin işçi sınıfı lehine değişen bu güçler dengesini kapitalizmin yıkılması yolunda değerlendirememeleri, burjuvaziye bu dengeye son verme, ekonomik-politik iktidarını sürdürme olanağını sağladı. Bu Türkiye kapitalizminin yapısının, işçi sınıfının '70'li yıllarda elde ettiği kazanımların kalıcılığının elvermediğinin, bir başka deyişle işçi sınıfının kazanımlarının kalıcılığının, burjuvazinin iktidar erkini sarsacağı ve bir kararsız dengenin oluşacağına göstergesi oldu. '70'li yıllar bir başka gösterge daha sundu: Elde edilen tüm ekonomik-siyasi kazanımlar, siyasi iktidar mücadelesi ile taçlandırılmadığı müddetçe burjuvazinin krize girdiği dönemlerde her an yine burjuvazi tarafından geri alınır.

Bugün ise, Türkiye ciddi bir krize doğru yol almaktadır. Türkiye burjuvazisi kendisinin ve kapitalizmin içine sıkışıp kaldığı dar alanı genişletme olanağına ne iktisadi ne de siyasal açıdan sahip görünmemektedir. 12 Eylül karşı-devriminin burjuvaziye sağladığı olanaklar tükenmeye yüz tutmuştur. Ancak bunun, kitlelerin mücadelesinin yükselmesi ile hiç ilgisi yoktur. Tam tersine Türkiye burjuvazisi etkin bir muhalefet anlamında dikensiz bir gül bahçesinde yaşamasına rağmen sistemi ayakta tutabilmekte zorluk çekmektedir.

İşçi sınıfı ise burjuvazinin uyguladığı bu politikalara karşı etkin bir müdahalede bulunamamaktadır. İşçiler ağır yaşam ve çalışma koşullarına karşı duydukları tepkilerini, birbirlerinden kopuk olarak tekil kapitalistlere karşı ekonomik grevler, yemek boykotları, toplu viziteye çıkma, sakal bırakma vb. gibi eylemlerle dile getirmekte ya da ayrı işkollarında birbirine yakın tarihlerde greve çıkmaya çalışmaktadırlar. Sınıfın önemli bir kesimini saran '89 Bahar Direnişi gibi eylemler ise, bir kalıcı önderlikten yoksun olarak en azından belli bir süre sönmüldü.

İşçilerin kapitalistlere tepkisi, sınıfın sınıfa karşı tepkisine pratik olarak dönüşmemektedir. Fakat, "işçiler elele, genel gre-

ve" çağrısının işçi sınıfı içerisinde kalıcı bir talep haline gelmesi anlamlıdır.

Ancak bu istem şu an sendikal ve siyasi alanda etkin olan, sarı (Şevket Yılmaz), reformist ve sosyal-demokrat (Münir Ceylan vb.) sendikacılar ve sosyal-demokrat politikacılar (İnönü, Ecevit, Baykal, Selvi gibileri) tarafından kulakardı edilmektedir. Böylece bunlar işçi sınıfının kendi silahını, üretimden gelen gücünü kullanarak burjuvaziye karşı kendi savaş bayrağını açmasını engellemeye çalışmaktalar. Sosyal-demokrat sendikacılar ve politikacılar işçi sınıfının burjuvaziye karşı bağımsız bir sınıf siyaseti izlemesi gerekliliğini inkar ederek, sınıf uzlaşması demek olan sosyal-demokrasiyi işçi sınıfının çıkarlarına en uygun politika diye sunmaktadırlar.

SHP geçen yıl 1 Mayıs gününün tatil edilmesi yolundaki bir önergeyi meclis gündemine getirmeyi kararlaştırmıştı. Yüzbinlerin katıldığı 1 Mayıs belleklerde iken, Türkiye'de 1 Mayıs'ları kutlamanın gelenek olduğu bilinir iken ve sıkıştırılan bir gazın, eğer içinde bulunduğu kabın dayanma gücü zayıf ise bu gazın kabını patlatacağı fizik kuralı bilinir iken, SHP'nin yapmak istediği 1 Mayıs'ı bütün bir sermaye sınıfının kabul edebileceği, işçi sınıfının çalışmadığı gün haline getirmektir.

Tüm bu sendikacıların, Şevket Yılmaz, Münir Ceylan, Abdullah Baştürk gibilerinin 1 Mayıs'a ilişkin tutumları özünde aynıdır.

Bu sendikacıların, 1 Mayıs'a ya hiç sahip çıkmamalarının ya da bu günün içeriğini boşaltarak, anlamını saptırarak yarım yamalak sahiplenmeye çalışmalarının temelinde 1 MAYIS'ın SINIF SAVAŞIMININ SİYASAL BİR İFADESİ olması yatmaktadır.

Bu sendikacıların bu yılki 1 Mayıs'a yönelik tutumları da, özünde, geçen yıllardakinin aynısı olacaktır. Özünde diyoruz, çünkü bunların "her iki tarafı da gücendirmek" için aldıkları her tutum, sonuçta işçilerin kendilerine olan tepkisini artırmakta ve böylece bir sonraki 1 Mayıs'ta sözüme "daha kararlı" imişler gibi bir görüntü sergilemek zorunda kalmalarına neden olmaktadır.

Türk-İş kimi "sol" sendikalardan gelecek baskılara (!) karşın, son genel kurulunda kabul etmiş olduğu 1 Mayıs'ın açık kitle-sel bir işçi bayramı olarak kutlanması doğ-

rultusunda bir çaba göstermeyecektir. Pardon! Şevket Yılmaz ve Erdal İnönü, 1 Mayıs günü sabah saat 9'da evlerinden işyerlerine yaya yürüyerek 1 Mayıs'ı "ruh"larına uygun olarak kutlayacaklardır. 1 Mayıs için izin başvurusunu geçen yılki gibi yine belli sendikaların merkez yönetimlerince oluşturulan bir tertip komitesinin yapma olasılığı bu yıl da mevcut.

Ancak işçi sınıfının kendisi 1 Mayıs'ın İŞÇİ BAYRAMI olarak kutlanması hakkını almadığı müddetçe sendikacıların alacağı izin anlamlı olmayacaktır. İş günlerine denk gelen 1 Mayıs'lar işçilerin ekonomik nedenlerden dolayı işyerlerini terketmeyi göze alamamaları sonucu sadece bazı sendikal izin kullanan işçiler ile sosyalistlerin buluşacağı günler olacaktır. Böyle bir buluşmanın da sosyalistlere kazandıracağı yeni bir şey yoktur.

Tabandan gelen baskılar sonucu eğer bazı sendikaların yöneticileri geçen yıl yaptıkları gibi bir Tertip Komitesi oluşturur ve işçilere 1 Mayıs kutlaması için bir yer, bir alan gösterme zorunluluğunu hissedersen, işçiler bu yöneticilerin geçen yılki dönemliklerini hatırlamalı ve buna rağmen sözü edilen alana gitme kararı almalıdırlar. Böyle bir durumda sosyalistlerin yapması gereken de bu alanda işçiler ile buluşmak olmalıdır. Gözönünde bulundurulması gereken bir diğer husus da sendikacıların geçen yılki dönemliklerini 1 Mayıs'dan daha önceki bir tarihte yinelemeleri, bu yılki 1 Mayıs'a daha az sayıda işçinin katılmasına neden olabilir; buna karşı uyanık olunmalıdır.

Son söz yerine, geçmiş tecrübelerin ışığında şunları söylemek mümkün: 1 Mayıs, "işçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma günüdür". Bunu "sosyalistlerin dayak yeme günü"ne indirgemeye hakkımız yok, 1 Mayıs sadece ve sadece belirlenen bir caddeye inerek kutlanır diye bir kural da bilmiyoruz.

**TAKSİM'DEN VAZGEÇMEYİZ,
TAKSİM'LE YETİNMEYİZ!
TÜM FABRİKALAR, GREV YERLERİ,
YEREL MEYDANLAR,
SANAYİ MAHALLELERİ
1 MAYIS ALANI OLSUN!**

TAMCAM'DA YORGUN BEKLEYİŞ

Aynı işkolunda çalışan işçiler yarın yalnız kalmamak için birbirlerinin sorunlarına duyarlı olmak zorundadırlar

Pendik Dolayoba'daki Tamcam ve Sekurit işyerlerinde grev onuncu ayını doldururken işverenin fabrikayı kapatacağı yolunda söylentiler duyuluyor. Tamcam ve Sekurit işçileri on aydır hiçbir gelişme olmamasının getirdiği sıkıntıları göğüslemeye çalışırken şimdi de kötü bir sözleşme üzerinden tazminat alarak sokağa atılma korkusu ile karşı karşıya kaldılar.

Toplu sözleşme görüşmelerinde, sözleşmenin yürürlük süresi, vardiya, ücret ve çocuk zamları, kıdem ikramiyesi, yemek, işelbisesi ve giyim, doğum yardımı, izin parası, yakacak ve öğrenim ödenekleri, kira yardımı ve konut kredisi ile ilgili maddeler üzerinde işverenle anlaşmaya varılmamış olması üzerine geçtiğimiz yıl 31 Mayıs'ta Tamcam'da ve 17 Haziran'da Sekurit'te grev kararı alınmıştı. İşçilerin Paşabahçe ve Şişe Cam örneklerini gözünde tutarak taleplerinde belli düşmeleri de kabullenmelerine karşın işveren tarafı bunları kabul etmemiş ve oldukça gülünç sayılabilecek rakamlar teklif etmişti. Bunun yanı sıra, Sekurit işyerinde çalışan işçilere, Tamcam işçilerinden daha düşük ücret vermeyi teklif etmesi işçiler arasında tepki yaratmıştı. Sekurit'te yaklaşık 47 kadın işçi çalışıyordu. Tamcam'da ise erkek işçiler çoğunlukta. Toplusözleşme görüşmeleri öncesi kadın ve erkek işçiler eşit ücret alırlarken işverenin bu yeni oyunu grevci işçilerce birliklerini bozmaya yönelik bir çaba olarak değerlendiriliyor.

Greve çıktıkları on aydan bu yana, sendikaların diğer şube ve işyerlerinden hiçbir dayanışma gelmemiş olmasından yakınan Tamcam işçileri bu durumun en büyük sorumlusu olarak Kristal-İş merkezini görüyorlar. On aydır işçilerini neredeyse kendi kaderleri ile başbaşa bırakan sendika, diğer şube ve işyerlerini Tamcam grevinden haberdar etme ve onlardan gelebilecek dayanışmayı grevci işçilere aktarma yolunda pek bir çaba göstermedi. İşçilerin hemen kendi olanakları ile düzenledikleri moral ve dayanışma gecesine bile sendikadan pek bir katkı gelmedi.

Tamcam ve Sekurit'in bağlı olduğu Kristal-İş Kartal Şubesi, şube başkanlığı seçimlerinden sonra yeni şube baş-

kanının işçilerce 90 imzalı bir dilekçe ile istifasının istenmiş olması, ama şube başkanının istifa etmemesi gibi gerekçelerle merkez tarafından kapatılmıştı. Bugün Pendikli cam işçileri, şubelerinin yokluğunda, merkezle bağlantı kurmak zorunda kalıyorlar. Bu bağlantı ise her ay merkezden gelen bir sendikacı tarafından grevci işçilere belli bir miktar para dağıtılması ve zaman zaman da işyeri temsilcisi arkadaşlarının merkeze gidip gelmesinden ibaret görünüyor.

Tamcam işçileri kendilerine en büyük desteğin SHP'li Kartal ve Pendik belediyelerinden geldiğini belirtiyorlar. İşyeri temsilcilerinin oluşturduğu grev komitesinin girişimleriyle, belediyeler grevci işçilere bedava ekmek ve kömür veriyor, toplantılar için salonlarını ücretsiz olarak tahsis ediyor. Öyle görünüyor ki, sendikaya ait olması gereken bazı sorumlulukları SHP'li belediyeler üstleniyor!

Kristal-İş sendikasının daha önce de grevcilerini yalnız bıraktığı, tensikatlara karşı duyarsız kaldığı biliniyor. Bu durumda Tamcam işçilerine düşen görev, yönetimin gösteremediği kararlı tavrı kendilerinin göstermeleridir. Aynı işkolunda ve diğer işkollarındaki işçilerle yakın ilişkiler kurmalı ve onlarla dayanışma içerisinde olmalıdırlar. Diğer fabrikalardaki işçilerin mücadelelerine duyarsız kalan işçiler sıra kendi mücadelelerine geldiğinde yalnızlığa itiliyorlar. Bunun örneği daha bu senenin başlarında yaşandı. Şubat ayında Türkiye Şişe ve Cam sanayiine bağlı fabrikalardan 21 işçinin işten çıkarılmasına duyarsız kalan Paşabahçe işçileri, aynı olay kendi başlarına geldiğinde yalnız kaldılar.

Tamcam ve Sekurit işçileri belirsizlik ve sorunlarla yüklü bir on ayı geride bıraktılar. 1990 yılını "işçi sınıfının mücadeleye yılı" olarak ilan eden sendikalarının ise gücünün fazla çabuk tükendiği gözleniyor. Tamcam ve Sekurit işçileri birliklerini bozmadan mücadeleye devam etmekte kararlı görünüyorlar. Şimdi, sadece sendikayı eleştirmekle sabit olan tepkilerini daha ileriye götürerek kendi alacakları kararlar doğrultusunda harekete geçmeli ve sendikaya bu doğrultuda baskı yapmalıdırlar.

İşten atılmaların nedeni teknoloji değil kapitalizmdir!

Ülkemizde kapitalizm '80 öncesinde olduğu gibi yine bunalıma doğru hızla ilerliyor. Bu bunalım ekonomik anlamda sanayi yatırımlarının durması, işten atılmaların çoğalmasıyla kendisini ifade ederken, siyasi anlamda ise en küçük kıpırdanışın, hak talebinin üzerine copla, panzerle gidilmesi, burjuvaziye birarada tutan tutkalin gevşemesi şeklinde ifadesini buluyor. Toplumda her alanda değer yargıları yıkılıyor, yerine hangi değerlerin konulacağını bilmediği bir kaos yaşanıyor. Sermaye sınıfı bilinçli olarak toplumu kişileştirmek ve politikadan uzak tutmak için bütün araçlarını seferber ediyor. İnsanlara, insan oldukları unutturuluyor. İşten atılmaların olmadığı, çalışma koşulları üzerindeki baskıların artırılmadığı gün yaşanmıyor. Köleci toplumdun yüzyıllar önce kurtuluşuna rağmen, başka biçimlerde üreten insanların kölelikleri devam ediyor. Ülkemizde kölelik düzeninden de daha kötü bir düzen sürmektedir. Bunu hükümet kendi ağzıyla itiraf ediyor. Yabancı gazetelere verdikleri ilanlarda rahatlıkla "Türkiye işçilik açısından bir cennet, gelin yatırım yapın" diyebiliyor. Kötü gelişme koşulları, iş yasasının sermayedarlara sağladığı kolaylıklar, burjuvazinin azgın kâr hırsı ve keyfi uygulamaların sürdürülmesi işçilerin, üreticilerin, insan olmadıkları düşüncesinin yaygınlaşmasına neden olur. Patronların gözünde biz çalışanlar, fabrikalarındaki makinelerden daha değersiz ama kârını sürdürülebilmek için ille de lazım olan bir üretim aracından başka bir şey değiliz.

Cam işkolunda özel olarak Paşabahçe Cam Sanayi'nde çalışan işçilerin bilinçaltında şu düşünceler hâlâ devam etmektedir. Bu fabrikada çalışan bir işçi siyasal ve sendikacı çalışmalarda aktif olmadığı müddetçe emekliliğini burada doldurur. Fakat teknoloji çağında olmamız, Avrupa'nın ileri teknolojisinin peyderpey Türkiye'ye de girmesine imkan sağladı. İleri teknolojiye sahip iş makineleri üretimde verimliliği artırırken, diğer yandan fazla işçi istihdamını da gereksiz kılıyor. Böylece emekli olabilmek için ne siyasal ne de sendikacı mücadeleye katılmayan insanlar bir anda kendilerini kapının önünde buluverdiler. Toplu işten çıkarılmaları yaşanması ve bunun devam edebileceğine ilişkin haberler cam sanayii çalışanlarını rahatsız etmeye başladı. Bu rahatsızlık sonucu işçiler çözüm yolları aramaya ve protestolarla seslerini duyurmaya çalıştılar. Paşabahçe işçilerinin mesaiye 1 saat geç girmesiyle başlayan hareketlilik, fabrika önüne siyah çelenk konulması, Çalışma Bakanlığı'na protesto telgrafı çekilmesiyle devam etti ve 3 Mart'ta Beykoz Meydanı'ndan başlayan çeşitli sendikaların, derneklerin, kitlenin katılımıyla katıldıkları mitingde coşkulu bir protestoya dönüştürüldü. Eylül izlerinin hâlâ yaşandığı bir dönemde, Bölge'de yapılan ikinci mitingde, sayısal olarak 7-8 bine ulaşan bir topluluk çeşitli ekonomik, demokratik ve siyasal sloganlarla taleplerini dile getirdiler. Alanda bulunan Türk-İş yöneticileri ve sendikacılar ise topluluğa sık sık protesto edildi. Geniş politisyen tedbirlerin alındığı miting, olaysız bir biçimde sona erdi.

İşten atılmalar, Paşabahçe işçilerinin bireysel olarak duyarlılıklarının artması ve sendika ile olan ilişkilerin daha sıcak hale gelmesini sağlamakta birlikte görünene o ki, yöre çalışanları duyarlılıklarını ve tepkilerini okun sivrü ucu kendilerine dokunduğunda gösteriyorlar. Duyarlılık ve tepki sadece görüntüye yöneliyor, bu tepki ve duyarlılığın sınıfsalığa kanalizasyonu gerekiyor. Cam sanayii dışında, işçi sınıfımız yaşadığı ve yaşayacağı bu tür olaylar gelişiyor. Bu nedenle kendi işkolunda olmasa da diğer sanayi kollarında aynı durumların yaşanmasını tepkiyle karşılamalı, bu uygulamalara dur diyebilmek için sendikasıyla, diğer işkollarındaki sendikalarla sıcak ilişkiler kurmalı ve ürettimden gelen gücünü GENEL GREV'e dönüştürebilmek için hazırlıklara başlamalıdır. Ancak bunları gerçekleştirilebildiğinde dahi sorunlarının kısmi olarak çözümlenebileceğinin bilincinde olmalıdır. Bu nedenle Paşabahçe işçileri sınıf dayanışmasının yollarını aramalı ve öğrenmelidir... □

10.600 Tarım işçisi ırgat değil, "işçi" olmak istiyor !

1980 sonrası getirilen maddi koşullar ve gaspedilen sendikal haklar dolayısıyla salt sendikal mücadele içine hapsedilmeye çalışılan Türkiye işçi sınıfı, yaygın grevlerle bu zinciri kırmaya çalışıyor. Ağır ekonomik baskılar aracılığıyla sermaye sınıfı tarafından siyasal mücadeleden soyutlanan işçiler, üzerlerinde oynanan bu oyunu artık daha net görebiliyor.

Grev kervanına katılan tarım işkolunda 16 Ekim 1989 günü birinci oturumu yapılan sözleşme görüşmeleri, 14 Aralık 1989'a değin sürdü. Bir

anlaşmaya varılamaması sonucu, uyuşmazlık tutanağı tutularak resmi arabulucu devreye sokuldu. Fakat işveren, yani Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı'na bağlı Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM) taviz vermemeye kararlıydı.

Karacabey tarım işletmesi'nin 5 yıllık müdürü Bülent Kurultay, "mesele sadece ücret meselesi olsaydı, şimdiye kadar anlaşma sağlanırdı. Sendika burada çalışanları sanayi işçisi gibi kabul ettirmeye çalışıyor. İşçiler sadece para isterler. Sendika ücret dışında başka şeyler de istediği için grev yapıyor" derken uyuşmazlık maddelerinin belirleniminde tabanın iradesini adeta yok sayıyor.

Evet, tarım işçisi için ücret artışı çok önemli. Nasıl olmasın? Ayda ortalama 146 bin liraya taksim ettirilen tarım işçileri, "insanca yaşama hakkı deniyor, biz 'insanca'sından vazgeçtik, sadece yaşamak istiyoruz" diyerek altında ezildikleri ağır koşulları en yalın biçimde ifade ediyorlar. İşletme Müdürü'nün yanıldığı nokta ise şu: İşçiler sadece ücret artışının sorunlarını çözmezceğinin farkında. "Irgat değil, işçi olmak" istiyorlar. Tarım işçisine kamuoyunda, "ikinci sınıf insan muamelesi" yapıldığından yakınarak, tarım işçisi-sanayi işçisi ayırımına karşı da mücadele ediyorlar. Ama bu mücadelenin, ürünlerini pek de çabuk verdiği söylenemez. Örneğin tarım-sanayi işçisi için asgari ücret ilk kez 1989'da eşitleniyor.

Sanayi-tarım işçisi ayırımının beraberinde bir horgörmeyi de getirdiğini söyleyen Yalova TİGEM'de çalışan işçiler "madem biz tarım işçisiyiz, o zaman traktör değil, öküz versinler" diyerek isyanlarını dile getiriyorlar.

Yalova TİGEM'de son grev 1974 yılında gerçekleşiyor, bu yüzden işçiler oldukça heyecanlı. 16 yıl sonra gerçekleştirilen bu ilk grev, ilerisi için de bir umut kaynağı olarak görülüyor.

Fakat 1982 Anayasası'yla tarım işkolundaki olası bir greve karşı gerekli tedbirler de alınmış. Varolan anayasa, canlı hayvan ve bitki yetiştirilen sektörlerde, grev dışında kalacak işçi sayısı

oranını artırarak işverenin greve dayanıklılığını tahkim etmiş durumda. Canlı hayvan ve bitkilerin heba olmaması için greve katılmayacakların oranı 1980 öncesi % 10 iken, 1982 Anayasası 2822 no'lu yasanın 38.maddesi ile % 35'e çıkartılıyor. Bu yüzden 1974'deki grevde 9 gün içinde anlaşmaya varılmışken, bu yılki grevin ne kadar süreceği bilinmiyor, diğer deyişle işverenin daha uzun bir süre greve dayanabileceği düşünülüyor. Bunun yanı sıra yine 2822 no'lu yasanın 39.maddesi "hiçbir surette üretimde ve satışta bulunamaz" derken, depolama aşamasından sonra bunun takibi hemen hemen imkansız.

Yalova TİGEM'de 104 işçi çalışıyor. Hemen hepsi, geçici işçi statüsündeki arkadaşlarının sorunlarına tamamiyle sahip çıkıyorlar. Geçici işçi statüsü, işverenin "çok iyi" tezgahladığı bir oyun. Bu işçiler o kadar "geçici" ki, bu statüde 15 yıl süreyle çalışanlar bile var! Uyuşmazlık maddelerinden biri olan bu konu, işverenin titizlikle korumaya çalıştığı bir statü. Bunun nedeni de oldukça açık: İsterse 15 yıldır geçici işçi olarak çalıştırmış olsun, işveren bunları işten çıkardığında tazminat ödemeyecek...

1475 sayılı İş Kanunu'na bile tabi olmayan, 38 ayrı işyerinde greve çıkan 10.600 tarım işçisi emeğinin karşılığını istiyor. Ama sendika tara-

findan Aralık ayında talep edilen ilk 6 ay için % 100+60 bin ve ikinci 6 ay için % 80+30 binlik ücret artışı emeğinin karşılığı olmaktan uzak.

Tarım işçisi artık domino taşı gibi oynatılmak istemiyor. İşverenin, çalışma alanını istediği gibi değiştirebilme özgürlüğünü elinden alabilme mücadelesi de veriyor, tarım işçileri. Haftada 48 ile 72 saat arasında değişen çalışma saatlerinin, protokolle saptanmasından vazgeçilerek, İş Kanunu kapsamında ortalama 45 saate inmesi bir diğer talepleri.

Tarım işkolu bugüne değin kapalı bir devre gibi, kendi dışındaki olaylara ya tepkisiz ya da sessiz kalırken, bu grev onları dış dünyaya da bağlıyor. Grev yerlerini ziyaret ederken dayanışma içinde olduklarını söyleyen diğer işkollarındaki işçileri biraz şaşkın ama heyecanla karşıyorlar. Birlikte mücadele ve dayanışmanın erdemlerini keşfediyorlar. Diğer işkollarının kendilerine gösterdikleri duyarlılığın değerini çok iyi anlıyorlar, belki de bugüne değin kendi dışlarında gelişen grev, boykot ve direniş eylemlerine yeterli desteği vermemiş olmanın ezikliğini taşıyarak...

Tarım işçisi her ne kadar sanayi işçisiyle arasındaki farkların kalkmasını talep etse de, üzerlerindeki ideolojik baskı amacına ulaşmış. Sanayi işçisinin kendisinden daha zor koşullarda çalıştığına inanıyor.

Tarım işçisine maledilen "tevazu", işçilerin bilinç altına öylesine yerleşmiş ki, ekonomik taleplerinde bile, sanayi işçisinden bir-iki adım geride olmayı kabullenmiş durumdadır. Oysa üzerlerindeki bu manevi baskıyı ilkönce kendilerinin atması gerekiyor ki, başkalarını da kendi talepleri doğrultusunda ikna edebilsinler...

Rabia VARDAR

TİGEM'de UYUŞMAZLIK MADDELERİ

Sendikamız ile TÜHİS arasında sürdürülen toplu sözleşme görüşmelerinde üzerinde anlaşma sağlanamayan 25 maddenin başlıkları şöyledir.

1. Sözleşmenin kapsamı
2. Sözleşmenin yürürlük tarihi ve süresi
3. Günlük çalışma süresi ve dinlenme
4. Hafif işe nakil (Eski madde)
5. Fazla mesai ve mesai ücretleri
6. Harcırah
7. İdari izin
8. Hafta tatili ve ücreti
9. Ücret zammı
10. Kıdem zammı
11. İlave tediye ve ikramiye

12. Günlük çalışma süresi ve dinlenmeye tabi olmayanlara verilecek tazminat
13. Bayram, yakacak, izin, çocuk, eğitim ve aile yardımı
14. Doğum yardımı
15. Yemek parası
16. Giyim ve korunma malzemesi
17. Evlenme yardımı
18. Cenaze masrafı ve para yardımı
19. Servis taşıtıdan faydalanma
20. İşletme ürünlerinden yararlanma
21. Ağır hizmet ve tehlike sorumluluk primi
22. Disiplin cezaları
23. Disiplin kurulu kararı ile verilecek cezalar
24. Toplu iş sözleşmesinde yazılmayan hususlar
25. Geçici işçilerle ilgili hükümler

“Ayrışma kimlerin birlikte

EMEK dergisi yazarlarından Engin ERKİNER ile Türkiye

Siyaset: Bugün Türkiye sosyalist hareketi bir dönemden, olgunlaşma evresinden geçiyor, fakat bu, devrimci sosyalistlerin kendi gelişim olanaklarına, açılım kanallarına, sınıfla daha bütünsel ilişki kurma olanaklarına uzun vadeli bir perspektifle bakmayı sürekli olarak becerebildikleri anlamına gelmiyor. Sizce kehanet çabalarına elbette düşmeden, burjuvazinin düzeni tahkim olanakları ve sınırları; buna karşılık sosyalist ve işçi hareketinin kapitalizmi aşma perspektifleri orta ve uzun vadede neler sunuyor? Nelerin ipuçlarına sahibiz?

E.Erkıner: Öncelikle böyle bir söyleşi için derginize teşekkür ederim.

İlk sorunuzun yanıtına, Türkiye’de uzun dönem için plan yapmak oldukça zor diye başlamak istiyorum. Bugünün koşullarına ve tahmini gelişme dinamiklerine bakarak plan yapmak, doğruya yakın sonuçlar vermiyor. Yakın tarihimizdeki sosyal olayların bir gelişme özelliği var: Önce oldukça yavaş ve özellikle devlet baskısının yarattığı zorluklar karşısında neredeyse duracakmışçasına zayıf bir gelişme. Bir süre sonra ise olayların kimsenin yetişemeyeceği kadar hızlanması. 1975-1980 dönemi iyi bir örnektir. Dünyanın pek az ülkesinde beş yılda herşey bu kadar hızlı gelişebilir. Önümüzdeki dönemde de, aynı hızda olmasa bile benzer bir gelişme beklenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Türkiye dünyada olup bitenlerden doğal olarak etkilenen, ama kendine özgü dinamikleri oldukça güçlü bir ülke. Dünyadaki "yumuşama" dönemi, bizde de aynı anlama gelmiyor. Çok değil üç yıl önce; yumuşama, birlikte yaşama, AT’na giriş hazırlıkları sonucu ülkede kaçınılmaz gibi görünen demokratikleşmeye katkı yapmak için hazırlanan, bu amaçla program değiştiren, yasal komünist partisi kurmaya kalkanların ne kadar yanıldıkları bugün ortadadır. Bir gericinin, "Böyle giderse yakında Moskova’da 'Komünistler Ankara’ya!' diye bağıracağız" sözünün abartmalı da olsa bir gerçeği işaret ettiği düşüncesindeyim.

Buna karşılık Türkiye’de burjuvazinin düzeni tahkim olanakları da ilk bakışta görüldüğünden daha fazladır. 12 Eylül sonrasında son çözümlerini de denediler, ne ekonomik ne de politik istikrarı sağlayamadılar; o halde fazla dayanamazlar diye düşünmek acelecilik olur. Türkiye burjuvazisi değişik güçler arasındaki dengeleri kullanmakta oldukça ustadır. Abdülhamit, Mustafa Kemal ve İnönü bu konuda oldukça zengin bir miras bırakmışlardır. Burjuvazinin düzeni tahkim olanaklarını, çeşitli baskı araçlarını kullanım kapasitesinden ibaret görmek önemli bir yanılığ

olur. Kışkırtmak, dolaylı hedeflere yönelmek, birbirine kırdırtmak, alternatiflerini zayıflatarak kuvvetlenmekte önemli deneye sahiptirler.

Türkiye burjuvazisi düzeni tahkim konusunda ilk bakışta görülenden daha fazla dış desteğe sahiptir. Sadece ABD’den değil, Batı Avrupa’dan da. Birkaç yıldan beri ülkenin özellikle belirli kentlerinden B. Avrupa’la büyük bir göç yaşanıyor. Göçü teşvik bir devlet politikası durumunda. Böylece sorunları ve potansiyeli azaltabileceklerini umuyorlar. Türkiye’den dışarıya 'ilticacı' akınının, B. Avrupa hükümetleriyle yapılan görüşmelerde ele alınıp bu konuda belirli bir tolerans sağlanmadığına inanmak pek mümkün değildir.

“Türkiye’de burjuvazinin düzeni tahkim olanakları ilk bakışta görüldüğünden daha fazladır”

Türkiye’de kapitalizmi aşmak için büyük olanaklar ve büyük zorluklar birlikte vardır. Türkiye sosyalist hareketinin işçi sınıfı ve emekçi halkla sıkı bağ kurabilmesi ve onları kapitalizmi aşma yönünde götürebilmesi için, şimdiye kadar yapabildiğimizden çok daha fazla somuta inmemiz gerekiyor. Sosyalist hareket halen oldukça soyut. Sınıfta yasaları aşmak alışkanlığı nasıl yerleştirilebilir? Türkiye halkının kendine özgü özellikleri nelerdir ve bunlar sınıf mücadelesinde nasıl ortaya çıkmaktadır? Önemli önyargıları nelerdir ve bunlardan nasıl etkilenmektedir? Bu konularda çok az şey biliniyor. Oysa ki, somutun özelliklerini de kendine katmamış, onun renklerine bürünmemiş bir teorinin, kitabı kılmak zorunda olduğunu da biliyoruz.

Sınıfın ve halkın harekete geçmesi ve düzen sınırlarını aşması için birçok koşul var. Sosyalizmle yakınlığı olmayan çeşitli uluslararası kuruluşlar bile, "Bu halk bu koşullara rağmen nasıl harekete geçmiyor?" diye soruyor. Türkiye işçi sınıfı ve halkı oldukça yavaş hareketleniyor. Ama düzenin biraz fazla kıpırdanmayı bile taşıyabileceği oldukça kuşkuludur.

Sonuç olarak; sosyalist ve işçi hareketinin orta vadede kapitalizmi aşma olanağı vardır. Olanağın varlığıyla bunu kullanabilmek ayrı şeyler. Dikkatlerimizi genel teori ve onun sorunlarının yanısıra; ülkemize, sınıfımıza ve halkımıza özgü özellikler üzerinde de toplamamız gerekiyor. Sınıfla ve emekçi halkla daha yakın bağ kurmanın, olgunlaşmanın bir boyutu olarak da bunu görüyorum.

Siyaset: Devrimci sosyalistler, konumları ve tanımları gereği, politikalarını Türkiye

kapitalizminin uzun vadede istikrarını mutlaklaştıramayacağı, yani devrimci yoldan aşılabileceği ön kabulü üzerine oturuyorlar. Fakat bir de Türkiye kapitalizminin, tekelci sermayenin "zayıf halka" olmaktan kurtulma yönünde attığı adımlar da vardır. Bu açıdan burjuvazinin, sınıf hareketini düzen sınırları içerisinde hapsedme araçları, olanakları nelerdir? Türkiye burjuvazisi bu anlamda bir özgüllüğe sahip midir?

E.Erkıner: Türkiye burjuvazisinin ülkeyi "zayıf halka" olmaktan çıkaracak atımlar yapabileceğini zannetmiyorum. GAP projesi gibi önemli yatırımlar var. GAP’ın bölgede ve ülke genelinde mutlaka önemli etkileri olacaktır. Ancak "orta derecede gelişmiş kapitalist ülkelerde" gerçekleştirilen büyük yatırımların, burjuvaziye işsizlik ve enflasyonu azaltan önemli araçlar verebileceği kolayca ileri sürülemez. Burjuvazinin kitlelerin hayatında nispi de olsa bir düzelmeyi bu yatırımlar sayesinde elde edebileceği çok şüphelidir. Türkiye burjuvazisi yepyeni bir yolda ilerlemiyor. Daha önce Güney Kore, Arjantin ve Brezilya aynı yoldan geçtiler. Sonuç ortadadır. Özellikle Brezilya’da enflasyon ve işsizlik ileri boyutlardadır. Türkiye’nin, benzer ülkeler arasında bir sanayi devi olan Brezilya’nın düzeyine ulaşabilmesi de mümkün görünmemektedir. Üstelik Türkiye burjuvazisi, bu ülkelere göre oldukça daha fazla birikmiş politik sorunlara sahiptir.

1980 sonrasında geçen yılların ekonomi için "harcanmış yıllar" olduğu, üretici yatırımların azaldığı, sanayinin değil de ticaret ve spekülasyonun yoğunlaşan kazanç alanları olduğu, bugüne kadar yayımlanan çeşitli ekonomik raporlarda ifade edilmiştir. Bu durumda birkaç büyük devlet yatırımdan işçi sınıfı ve emekçi köylülüğe kırıntıların bile düşebileceği şüphelidir. Yeni vurgun ve spekülasyon kaynakları yaratılmış olacaktır.

Siyaset: Bugün Türkiye’de reformizm-devrimcilik ayrışması TBKP’nin marifetiyle biraz da "kolayca" yaşandı. Bu ayrışmanın sınıf ve kitleler düzeyinde birebir yaşanmadığını hesaba katarak ayrışmanın eksik yanlarının nasıl tamamlanacağını, devrimcilerin "devrimci" nitelemesini kendi pozitif dinamikleriyle hak etmeleri ve hatta devrimci kanal içerisindeki ayrışmanın yığzelsel ve gündelik olmaktan çıkabilmesinin yolunu, netleştirmek mümkün mü?

E.Erkıner: Türkiye devrimci hareketinde reformizm-devrimcilik ayrışmasının yeterince yaşandığı düşüncesinde değilim. Bu ayrışma değişik boyutlarda sürerek hiç bitmez ve her zaman olumsuz da değildir. Ancak en temel kıstasta; aradaki düşünsel

olabileceğini de gösterecektir ,,

Sosyalist Hareketi ve Birlik Süreci üzerine görüştük

ayrılıklar ne olursa olsun, düzene açık tavır almak veya onunla çeşitli şekillerde işbirliği yollarını aramak konusunda olabildiğinde açık yaşanmalı ve net bir ayrışma sağlanmalıdır.

“Sosyalist ve işçi hareketinin orta vadede kapitalizmi aşma olanağı vardır,,

TBKP bu konudaki bir örnektir. İşbirliğine böylesi hevesli olan ve bu işbirliği sayesinde 'meşruluğunun' burjuvazi tarafından tanınacağını uman böylesi bir hareketin Türkiye'de tutmamış olması, devrimci hareket açısından sevinilecek bir olaydır. Sosyalistler için kabul edilemeyecek kadar fazla, burjuvazinin kıstasları açısından ise az taviz verdiler ve iki arada kaldılar.

Yalnız TBKP'nin tükenişe yaklaşması, onun yerini almaya yönelecek başka girişimlerin çıkmayacağı anlamına gelmemektedir. Türkiye sosyalist hareketi böylesi girişimlere büyük oranda sırtını döndükçe, yeni girişimler de başarı kazanamayacaklardır.

Bunun dışında reformizmin TBKP ile sınırlı olduğunu düşünmüyorum. Bu örnek bir dönem, doğal olarak diğerlerini bastırdı.

En genel olarak reformizmi; sosyalizme hazırlanmak açısından, kapitalist toplumun her ülke somutundaki olanaklarının aşırı abartılması olarak tanımlayabiliriz. Ülkemiz devrimci hareketinde gelişme halinde olan böyle bir eğilim vardır. Henüz şekillenmesi tamamlanmamıştır ve devrimci bir söylem kullanılmaktadır.

Sosyalizmi bugünden yaşamak, günlük hayatı devrimcileştirmek veya popüler deyimle "yarın değil şimdi" olarak ifade edilen bir eğilimdir.

Sosyalizmdeki haklar ve onun insanın sahip olduğu özellikler için şimdiden mücadele edilmelidir anlamında, "yarın değil şimdi" doğrudur. Hiçbir hakkı kazanmak için mücadele etmeden veya "sosyalizm tüm hakları verecektir" düşüncesiyle sosyalizme kadar beklenemez. Gelişmiş politik insanların dışında (bunlara kitlelerin ileri unsurları da bir oranda eklenebilir), bu insanın kapitalizm koşullarında büyük oranda yaratılabileceği inancı ise büyük bir yanılsamadır. Bu anlayış, mevcut düzenin olanaklarını aşırı derecede abartarak, ne kadar devrimci sözler söylerse söylesin, başka tür derin bir reformizme düşer. Günlük hayat sözümona politikleştirilirken, iktidar için mücadele unutulur. Büyük gibi görünen sorunlarla uğraşılır ama

hiç birinde çözüm elde edilemez. Sonuç, bu tür inançlara sahip ve genellikle oldukça küçük toplulukların başına gelenin aynı olur: Çözülme ve tam olarak atomize olmak.

"Reformizm-devrimcilik" ayrışması, "Bugün ve yakın gelecekte ne yapmalıyız?" sorusuna verilen yanıtta iyice somutluk kazanmaktadır. Bu yanıtta ortaya çıkan farklılıklar her zaman kesin ayrışma gerektirici olmayabilir. Ancak teoride kullanılan devrimci söylemin, toplumsal projelerle somutlandığında düzenle uzlaşmacı bir karakter taşıyabileceği de unutulmamalıdır. Devrimci kanal içerisindeki ayrışmanın yüzeysel ve gündelik olmaktan çıkabilmesi, günlük hedeflerden daha ilerisi için birlikte davranabilen gruplaşmaların belirginleşmesiyle olanaklıdır. Ayrışma kimlerin birlikte olabileceğini de gösterecektir.

Siyaset: Programatik ve ideolojik yakınlığın kendi başına birlik süreci için bir garanti olmadığı, Türkiye'nin sosyalist hareketleri artık kendi deneyimlerinden çıkarsayabiliyorlar. Birlik ve ayrışmanın yolunu döşeyen taşlar arasında "politik kültür" olarak tanımlanabilecek bir faktör de var. Sizce özellikle Türkiye sosyalist hareketine "dışardan" (negatif anlamda değil) bakıldığında nasıl bir politik kültüre ihtiyaç var? Kısmen farklı geleneklere dayanan politik kültürler arası ayrılıklar nedenli uyuşturulabilir? Bunun siyasi, örgütsel zemini nedir?

E.Erkiner: Türkiye sosyalist hareketinin sahip olması gereken "politik kültür" içinde bence ciddiyet önemli bir yer tutuyor. Yeni politik kültür tanımlanırken bunu, farklı görüşleri dinlemek ve tartışmaya hazır olmak olarak yorumlamak çok eksik olur.

Ciddiyet ve tutarlılık arayışı, sanırım ülkemiz devrimci hareketine özgü bir özellik olarak kabul edilebilir.

Birçok temel konuda aynı şeyleri söylediğiniz bir yapıyla yanyana geliyorsunuz. Ortaklaşa bazı işler yapıyorsunuz ve kısa sürede program, sosyalizm anlayışı vb. üzerinde söylenen sözlerin büyük oranda anlamını kaybettiğini, çünkü karşınızdakilerin ciddiyetten yoksun olduklarını görüyorsunuz. Esen rüzgara göre yelken açmakta, yelkeni her yeni yöne çevirilerinde ne kadar doğru olduklarını bir kere daha açıklamakta ve bu dünyada politika yapmak adına zaman geçirmektedirler.

Dengesizlik ve ciddiyetsizlik sadece ülkemiz sosyalist hareketinde sıkça rastlanan bir özellik değil. Bu ülkede sürekli baskının dışında istikrarlı olan ne var? Üzerinde anlaşılabilen bir Türkçe sözlüğü, imla kılavuzu bile olmayan, tarih ve edebiyat

ders kitapları neredeyse iki yılda bir değiştirilen bir ülkede hangi ciddiyet ve istikrardan söz edebilirsiniz?

Sosyalist hareketin ülkedeki bu yaygın özellikten tümüyle kurtulmaması bile, onun üzerinde yer almasını istemek gerekir düşüncesindeyim. Çok değil birkaç yıl önce, partileri içinde en büyük tasfiyeler ve despotlar olarak bilinen insanlar, bu kısa sürede sosyalist ülkelerdeki değişim rüzgarından etkilenerek 'değişiyorlar.' Bu kez karşınıza tartışmanın faziletleri, birliğin ne kadar gerekli olduğu vb. ile çıkıyorlar. Dün haklıydılar ve yöneticiler. Bugün de öyleler. Yarın ne olacakları bilinmiyor. Bu insanlarla konuşulacak ciddi konuların ciddiyeti kalmıyor doğal olarak.

Kısmen farklı geleneklere de dayanan politik kültürler arasındaki ayrılıkların büyük oranda uyuşturulabileceğini düşünmekteyim. Doğal olarak burada programatik ve ideolojik yakınlık önemlidir, ama yeterli değildir.

“Devrimci kanal içerisindeki ayrışma yüzeysel ve gündelik olmaktan çıkabilmelidir,,

Türkiye sosyalist hareketinin büyük oranda kapalı devre çalışan değişik kesimleri var. Bu kesimlerin bazan kendilerine özgü jargonları bile var (Partizan ve ondan türeyen gruplar gibi). Bu kesimler birbirlerini pek az tanıyorlar. Birbirini tanımadan, sadece teorik yazılar temelinde değil, belirli siyasi hareketlerin insanlarını, önderlerini tanımadan o hareket hakkında sağlıklı yargılara varmak mümkün değil. Tanımla kabullenmek veya kendini yakın bulmak aynı şey değildir, ama her durumda tanımak gerekir.

Eylem birliklerinin, panellerin buna yardımcı olacağını sanıyorum. Paneller bir süre sonra, kimin ne söyleyeceği bilindiğinden, sıkıcı olmaya başlıyorlar. Ortak kampanyalar yürütmek, gerekli işbölümlerini yapmak, alınan kararlara ortaklaşa uymak, vb. hem birbirini tanımaya, sadece tepede değil tabanda da yakınlaşma ve uyumun doğmasını sağlıyor, hem de birlikte ciddi birşeyler ortaya koyabiliyor.

Bununla yakından bağlı bir diğer konu da, kitle örgütlerinde birlikte çalışabilmektir. Toplumun herhangi bir kesimine seslenen herkesin kendi kitle örgütünün olması değil de, olabildiğince alanlarında tek olan örgütlerde birlikte çalışmayı öğrenmek gerek. Bunun sağlanması, sosyalist hareketin değişik kesimlerinin yakınlaşmasından öteye, işçi ve emekçi tabanında birlikte davranmanın sağlanması ve düzene karşı ciddi bir alternatif kitle hareketinin oluşması açısından da büyük önem taşımaktadır.

Alın size demokratik

Taner CANGİL

Nikaragua'da Sandinistlerin 25 Şubat seçimlerini kaybetmesinin nedenlerini ayrıntılı bir enformasyona dayalı olarak çözümlmek bu yazının kaleme alındığı şartlarda (henüz?) olanaksızdı. Yine de, bilinenlere dayalı kısa bir yorum yararlı olmayacaktır. Nikaragua tarihindeki ikinci özgür seçimi, kendilerinin tahmin ettikleri gibi, yine FSLN'nin kazanması hem ABD emperyalizminin elindeki kartlardan birisini düşürebilir, ("Alın size demokrasi!"), hem de SSCB ve Doğu Avrupa'da başdöndürücü bir hızla gelişen olaylar karşısında inanılmaz bir küstahlıkla zaffer çılgınlıkları atan burjuvalara "bizim" cevabımız olabildi. İronik olabilir, ama "iktisadın belirleyiciliği" karşısında hemen her yerde ideolojik mevziler de kaybedilirken "siyaset, katılım, inanç" temalarının "iktisadi başarısızlığa" rağmen Ortega'yı yükseltmesi Marksizmin "siyasal kültür"e dayalı cevabı olamaz mıydı? "Üretim,

verimlilik ve kâr ve (bir tür) zevk" ideolojisinin, planlama problemi, bürokratik deformasyon ve politik baskının insanları getiri bıraktığı noktadaki çekiciliğine karşı, en önemli tezinin "iktisadın belirleyiciliği" olduğu düşünülmüş bir muhafefet teorisi için "siyasal kültür"e yönelmek yeterince tuhaf (ve/fakat anlamlı) olabilir. Yine de, "işsizlik ve enflasyon" ama "bağımsızlık ve Ortega" diyebilmeye en uygun halkın devrimin üzerinden henüz on yıl geçmiş Nikaragua halkı olabileceğini unutmamış mıydık? Hayasızca bir siyasi ve iktisadi emperyalist kuşatmaya karşı içeride ve dışarıda çok dengeli bir politikayı yürütbilmiş demokratik devrimin sorumlu kadrolarının beklentilerinin de bu yönde olduğu açık görünüyor. Propandasını "bağımsızlık ve yurtseverlik = devrimin korunması" üzerine kuran Sandinistlerin bir "herşeye rağmen" beklentisini "beyaz bir at üzerinde kılıç kuşanmış olarak miting meydanına gelen Ortega" imajı yeterince açığa vurmuyor mu?

"Herşeye rağmen" devrim devam edecek-ti! Peki ama Nikaragua'da "herşeye rağmen" deditecek ne vardı?

İlk söylenmesi gereken şudur: Nikaragua'daki seçim, zaman çıkışması dışında, Doğru Avrupa'da olanlarla paralel değildir. Doğu Avrupa'da ve SSCB'de insanların sosyalizm'den vazgeçtikleri ortadadır. (Ya da "reel sosyalizm"-den. Reel sosyalizmden başka türde bir post-kapitalist toplumsal örgütlenme için vazgeçiyorsanız mesele yok. Proje falan yoksa ve "daha fazla tüketmek ve Batı'lı olmak" için vazgeçiyorsanız ikisi aynı kapağa çıkar.) Nikaragua'da ise "halk" Sandinista'lardan vazgeçmiş değil. Doğu Avrupa ve SSCB'de ölçü olarak görülen Batı Avrupa ve ABD'ye göre (Haklı olarak: Doğu Almanya için ölçü Batı Almanya değilse ne olacaktır?) önemli bir iktisadi-teknolojik başarısızlık, aşılması çok zor hale gelmiş teşvik-enformasyon-iktisadi katılım problemleri, politik haklar sorunu, milliyetler sorunu, "Stalin sorunu", bürokrasi ve eşitsizlik meseleleri birikmiş durumdaydı. Hruşçov'dan bu yana kalkışılan politik-iktisadi açılım denemelerinin "siyasi güvensizlik" yüzünden yarıda kesilmesi çok daha kontrolsüz ve fiyatı son derece yüksek bir "kaçınılmaz dönüşüm" sürecine yol açtı. Sonuç olarak bugün Sovyetler Birliği'nin dağılmasını bile gündeme getirebilecek bir süreci izliyoruz. Nikaragua'daki hadiseler ise farklı nedenlere dayanıyor. Her şeyden önce, Sandinistlerin programlarını uygulamaya bırakıldıkları bile söylenemez. Nikaragua'da "realize olmuş sosyalizmin bilinen meseleleri yüzünden halk vazgeçti" demeyi haklı çıkaracak bir deneyin yaşandığı iddia edilemez. Karşı uca geçip Nikaragua halkına güvenmenin hata olduğu söylenebilir mi?

Dengeli bir "elitizm"e ulaşmadan önce duruma biraz daha yakından bakmak istiyorum. Nikaragua'da bir FSLN zaferi için "her şeye rağmen" deditecek olan neydi?

30 Ağustos 1989'da kontralar kamu taşımacılığında kullanılan bir kamyonu durdurdular ve silahlı bir Sandinista subayını yakaladılar. Kollarını ve bacaklarını kırdılar, dilini ve dudaklarını kestiler, gözlerini oyduklar ve hadım ettiler. 25 Aralık 1989'da iki sandık gözlemcisi ve üç Sandi-

türkiye'den dünya'ya

Cemal HEKİMOĞLU

SANDIKTAN HORTLAYANLAR

"Başları oldukça dinç,
meyhaneci veresiye verdikçe onlara
tasa ve üzüntü çekmezler hiç"

(...)dar bir çember içinde döner dururlar...

Çemberi genişletiyorlar. Uluslararası tekeller, onların düşün ve siyaset önderleri, "az zeki" ve "çok hoşnut" "neşeli topluluklar"ı çemberlerini genişletmeye çağırıyorlar. "Az zeki", "çok hoşnut" ve "neşeli topluluklar" tarihte ilk kez, evet ilk kez bir özne haline getiriliyorlar; az zeki, çok hoşnut ve neşeli özneler...

Kapitalizm yirminci yüzyılda sokakları zekice, hoşnutsuz ve çoşkulu insanlara terketmişti. Bu yüzyılda burjuvazi kendi yasallığını evlerin içerisinde korudu, çemberi evlerin içerisinde çekti. Sokaklarda ise kendi yasadışılığını tescil ettirdi, zekice hoşnutsuz ve çoşkulu insanların üzerine "resmi" ve "sivil" tepkilerini saldı.

Yirminci yüzyılda tarih, meydanlarda, fabrika önlerinde, siperlerde yazıldı tarihe gökyüzü tanık oldu, tutsaklar gökyüzü tutkusu ile direndiler. Tasa ve üzüntü çekmeyen "az zeki" ve "çok hoşnut" "neşeli topluluklar" evlerinde tasasız ve üzüntüsüz günlerin biteceği korkusunu yaşadılar. Kimi zaman korktukları başlarına geldi. Ama evlerinde hiç önemli olmadılar.

Bugün, Nikaragua'da, Demokratik Almanya'da, yarı Çekoslovakya ve Macaristan'da belki Moskova'da, yalnızca ahmakça ve asalak bir yaşamın muhafaza edilebilmesi veya yeniden kurulması için evlerinde muhafaza edilen topluluklar, tarihin cansız kaldıkları, sandıktan hortlamaya başladılar. Çemberlerini genişletmek için. Hiçbir önemi olmayan, olamayacak olan bir "sürü" önem kazanıyor; düşünce değil güdülerle hareket eden bir özne haline geliyor...

Zavallı Ortega, "kırmızı ile siyah" meydanlara sığmıyordu, "az zeki", "çok hoşnut", "neşeli topluluklar"ın dar gelen meydanlara karşı kapılarını kapattıklarını, oysa onların kendilerini ancak kapitalizmde bulduklarını, kulaklarını Sandino'nun kızlarının söyledikleri devrimci türkülerle kapatarak ölmeye devam ettiklerini nereden bilsin? Küçük burjuvazinin gücünü, evinde beslediği hayvanca kini nereden sezsin?

Uluslararası tekellerin bu yeni öznesi, vardiya sonrasında duvar diplerinden tek başına yürümeyi tercih eden işçiden, dükkanını güneş batmadan kapatan esnaftan, emekliliğini ücretsiz TV izleyiciliği ile geçiren ihtiyardan oluşuyor. Bunlar örneğin seçim anketlerine giremiyorlar, sosyalizmde kinlerini, kapitalizmde küçük dünyalarını evlerinde muhafaza ediyorlar ve şimdilerde sandıktan hortluyorlar... Nikaragua'da, Almanya'da, başka yerlerde...

Biz bu ülkede hortaklara izin vermeyeceğiz diyoruz. Hortaklara yaşam hakkı vermeyeceğiz!

halk devrimi !..

nista aktivistini kaçırdılar. Birini vurarak öldürdüler, diğerlerinin boğazını kestiler. Birisinin karnı yarılmış ve barsakları dışarı çıkarılmıştı. Yılbaşı günü kontralar 'rahibe' (tam olarak: "sisters") Maureen Courtney ve Teresa Rosales'i öldürdüler. (Suçu Sandinistalara yüklemek istediler). Öte yandan Kasım 1989'da UNO adayı Violeta Chamorro'yu kabul eden George Bush "Chamorro'nun seçimi kazanması halinde (1985'ten beri devam eden) ambargonun kesinlikle kaldırılacağını" söyledi. Mesaj son derece açık görünüyör.

Alexander Cockburn'ün yukarıdaki enformasyonu borçlu olduğum yazısındaki (1) deyişine yakın bir ifade ile ABD'nin mesajı: "Sandinistlere oy verirken bu ölümler on yıl daha sürer. Yarın sıra senin çocuğuna gelebilir" ve "Sandinistalara oy verirken ambargo sürer ve çocukların açlıktan kırılır"dan başka bir şey değildi. Bu şartlar altında yapılan bir seçime "demokratik" demek burjuva demokrasisi ölçülerine göre mümkün olmamalıdır. "Serbest, özgür, demokratik" (yani ABD'nin doğrudan müdahalesine açık) bir seçim yapıldı ve FSLN'nin oyu (1984'deki %65'ten) %43'e bu şartlar altında düştü.

"Herşeye rağmen"...

Batı kamuoyunda "demokrasiye dönüş" ve "işte gördünüz: Halk devrimcileri desteklemiyor" çığlıkları... "Gdansk, Berlin, Prag, Bükreş (ve belki de Moskova: Neden olmasın? Hem zaten yarın Arnavutluk, öbür gün Küba değil mi?)'den sonra şimdi de Nikaragua" histerisi... "1979'da Sandinistler iktidara geldikten sonra ihracat hızla düştü." (Associated Press)...Yorum: "Ekonomiyi yönetmeyi beceremediler". Oysa ki Polonya ve Doğu Avrupa-SSCB için, değişik derecelerde de olsa, "ekonominin yönetiminde beceriksizlik" nasıl kullanılabilir en "nazik" (ve teknokratça) ifade ise, Nikaragua için aynı argümanı kullanmak o ölçüde dürüstlükten uzak ve yanıltıcı bir tavrıdır. Sanki küçük bir devrim ülkesi on yıldan beri modern zamanlarda olmuş-olacak tek emperyalizmin, kapitalizmin emperyalizminin askeri ve iktisadi saldırısıyla karşı karşıya kalmamış gibi! Sanki ABD emperyalizmi kamuoyunca açıkça bilinen CIA işi kontra operasyonu ile 1980'den beri Nikaragua'da otuzbin kişinin ölümüne yol açmamış gibi! Ambargo ile binlerce insanı açlığa mahkum edip, hayatlarını kısaltmamış gibi! Sanki ABD burjuvazisinin çıkarları ve yatırımları son on yılda El Salvador'da yetmişbin, Guatemala'da yüzbin kişinin öldürülmesi ile korunmamış gibi! Mayıs 1985'ten beri Nikaragua'ya tüm IMF, Dünya Bankası ve Inter-Amerikan Kalkınma Bankası kredileri Washington tarafından bloke edilmiş gibi! "Kemerleri sıkma" politikasına zorlanan ve bu politikayı tek kuruş yardım almadan (2) uygulamak zorunda kalan Sandinist rejimin "iktisadi başarısızlığından" sözlemeye, iç ve dış sabotaj aşikâr iken, insanların hakkı olabilmemiş gibi! Kan, şiddet ve FSLN karşıtlarına dolar yağdırarak (3) şantaj ve tehditle aşıktan açığa amerikancı bir adayın kazandığı-kazandırıldığı bir "demokratik" seçim! % 43 belki de kutlanması gereken bir sonuçtur bu şartlarda.

"Herşeye rağmen" yine de Ortega kazanmamalı mıydı? Biraz daha devam edelim. 1968 müdahale-

lesinde ölenlerin sayısı, Çekoslovakya'nın şu anki ABD büyükelçisinin açıklamasına göre, doksaniki... (İnsan bunu yazmaktan kendisini alamıyor, meselelerin bir "sayı" sorunu olarak konmasının yanlış olduğunu bile bile...) Geçen hafta ABD Kongresi'nde konuşan başkan Vaclav Havel'in muhteşem hümanizmine bakıyoruz şimdi de: Ülkesinin savaş sonrası tarihi onlara "iki kutuplu, iki dev kuvvetin karşı karşıya geldiği, birisinin özgürlüğün savunucusu (ABD), diğerinin ise kabusların nedeni (SSCB) olduğu bir dünya" görüşünü öğretmiş. Ayrıca Nikaragua'daki "demokratik yenilenmeyi" de olumlu karşılıyor. Evet, devam edelim... "Herşeye rağmen" BBC'nin "Romen devrimi" (!?) ile ilgili yayınlarındaki tahminlerinin "milyonlarca ölüye" kadar uzanmak üzere olduğunu gazetecilerle yapılan röportajlardan öğrendiğimizi hatırlayarak. Te-

meşvar'da "onbin ölü" haberlerini ve planlı manipülasyon girişimlerinde iğrenç burjuva demokrasininin saygıdeğer haber ajanslarının nasıl koordine çalıştıklarını unutmadan. Nikaragua'da açıkça "ben ABD'nin adayım; bana oy verin, ABD para versin, kontralara da gem vursun. Yoksa..." diyen bir La Prensa (4) editörünün kazanmasının tek nedeni halkın "yorulduk artık" demesidir. "Şantaja karşı duracak gücümüz kalmadı..." Esmelerde Pareda adında bir yurttaşla Managua'nın güneyindeki küçük bir kasabada yapılan ve Boston Globe'de yayınlanan (5) röportaj bunu açıkça gösteriyor: "Savaşta kardeşimi ve bir oğlumu yitirdim (kontralara karşı savaşı kastediyor). Yeterince acı çektim. Burada barış için oy vereceğim."

Evet, bundan sonra herşeye açık, şu veya bu manada "herşeye rağmen" olacak. Reel sosyalizmin isterseniz başarısızlığı, isterseniz geri çekilişi, isterseniz zaten "sosyalist olmayışı" ne dersene deyin... Hep birlikte izlediğimiz ve nedenlerini çok iyi anladığımız, sonuçta Ekim Devrimi'nin ülkesinin siyasi ağırlığını eskiden olduğu kadar bile koyamamasına yol açan sürecin etkilerinden birini daha görüyoruz. Geçerken sunu da belirtmek gerek: Doğu Avrupa ve Nika-

ragua'daki gelişmelerin doğrudan (içsel) nedenleri farklı olsa da ve Nikaragua'nın (esas olarak mülkiyet ilişkileri itibarıyla) sosyalist olmadığı açıksa da, iki sistemin mücadelesine dayalı bir dünya tasviri, Avrupa ve Nikaragua'daki gelişmelerin (güçler dengesi bağlamındaki) dolaylı bağlantılarına ışık tutabilir.

Yine de, "herşeye rağmen" Ortega'nın çok şeyi değiştirebilecek zaferini görebilirdik. "Sırada Küba var" hesabının yapılmasına yol açan bu gelişme olmayabilirdi. Ortega toprak sahiplerine daha sert muamele etmemeli miydi? Kamu harcamalarında baştan "gerçekçi" davranmamalı mıydı? Seçime gitmek zorunda mıydı vs... vs...? Benim anlayabildiğim kadarıyla, veri koşullarda liderlik önemli bir hata yapmadı. Bir süre daha "herşeye rağmen" olabilirdi, eğer sıradan talepleri olan, küçük çıkar hesapları ile hareket eden, ideolojik olmaktan çok pragmatik davranan, demokratik-yurtsever ihtilalini gerçekleştirmiş ama yine de tüm "halk"lar gibi dayanmasının bir ölçüsü, bilincinin bir sınırı olan, ileride asgari talepleri karşılanınca gençlerinin, New York'da Manhattan'ın caz barlarına gitme hayalleri, blucin ve uyuşturucu, seks ve amaçsızlık ("bağlanmama") isteklerine herhalde set çekilemeyecek olan insanların, çalışan sınıfların, bir kesimi daha "şantaja hayır" ve "sonuna kadar" diyebilecek gücü kendisinde bulabilseydi! Panama'nın işgalini açıkça onaylamış bu tek Latin Amerika siyasetçisine kayan oylar bunun böyle olmadığını gösteriyor.

Bu noktada önemli olan FSLN'nin % 43 oyu bilinçli ve kalıcı bir desteğe dönüştürerek Chamorro'nun Nikaragua ordusu ve devlet cihazında yapmayı deneyeceği tasviyeleri önleyebilmesi, giderek ABD'nin işgale kadar uzanabilecek planlarını optimal olmaktan çıkarabilmesidir. Belki de ileride seçimle geri dönüş "yumuşatılmış" bir Ortega için mümkün olabilir... Devrim için?..

Nicaragua için "herşeye rağmen bizimdi" demek mümkün; ama "herşeye rağmen - Trotsalderdem" (Karl Liebknecht) "devrim devam edecek"? Bunun koşullarını görebilmek bugün için oldukça zor olsa da...

Notlar:

(1)Alex Cockburn, "Violence for Violence", New Statesmen, 9 Mart 1990

(2)SSCB'nin de aradan çekilişini atlamak mümkün mü? Ama sorunu, Nikaragua'ya gönderilecek yardımın mali yükünden çok, belki de sınırları doğru saptanamamış bir uluslararası geri çekiliş ve taviz politikasında görmek gerekiyordu. Batılı gençlerin yakasına "I love Gorb" rozetleri taktırabilmenin bir bedeli olması gerekiyor!

(3)"Yardım"ın Nikaragua nüfusuna bölünmesi fert başına beş dolar sonucunu veriyor. ("Fight Racism, Fight Imperialism"den , sayı 93, Şubat-Mart 1990)

(4)Anti-Sandinist gazete

(5)Cockburn'den aktarıyorum.

Sosyalist Ülkeler İçin :

Hayat Comecon'un dışında daha da zorlaşacak

Kenan ÇÖZER

Çekoslovakya Maliye Bakanı Vaclav Klaus Ocak ayı başlarında "Doğu Avrupa ülkelerinin dış ticaret ağında dramatik ve radikal değişiklikler yapılmalıdır" dediğinde, bu sözlerinin hayata bu derece hızlı bir biçimde geçirileceğini öngörüyor muydu bilemiyorum. Ancak söylediklerinin gerçekleştiğini hep beraber televizyonda izledik, gazete ve dergilerde okuduk. Sonuçta sosyalist ülkeler arasında 41 yıldır uygulanmakta olan trampa esaslı dış ticaret sistemine son verildi ve bunun yerine "serbest" piyasa fiyatları üzerinden Batılı ülkelerin para birimleriyle alış-veriş yapma kararı alındı.

Comecon'un (Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi) yeniden şekillendirilmesi, üyeleri için zor bir dönemin kapılarını açacağına benziyor. Ekonomilerine rekabet edebilme gücünü tez elden kazandırma derdine düşmüş olan Doğu Avrupa ülkeleri, kapitalist dünyanın ticaret ağına balıklama daldıklarında şüphesiz ki çok daha büyük güçlüklerle karşılaşacaklar.

Meraklıları hatırlıyordur, aslında Sovyetler Birliği 1989'un Aralık ayından bu yana Comecon'da bazı değişikliklerin yapılması gerektiğini ısrarla vurgulamaya başlamıştı. Ve 9-10 Ocak tarihlerinde Sofya'da toplanan Comecon üyeleri beklenen değişikliği yaptılar ve 1991 yılının başında eski trampa yöntemini tamamen sona erdirmeye karar verdiler. Hatta Comecon üyesi bazı ülkeler aralarında şimdiden dolar, Federal Alman markı, sterlin ve diğer konvertibl para birimleriyle (burjuva iktisatçıları sosyalist ülkelerin para birimlerini "yumuşak paralar", olgun kapitalist ülkelerin para birimlerini ise "sert paralar" olarak adlandırıyorlar) alış-veriş yapmaya başladılar bile.

Amaçlarının ne olduğunu tahmin etmek güç değil; Macaristan, Polonya, Çekoslovakya, Demokratik Almanya ve Romanya böylelikle Batı ile ekonomik bağlantılarını çok daha kısa sürede güçlendirebileceklerini düşünüyorlar. Açıkçası bu değişiklikler yoluyla Batılı ülkelerin hibe, borç ve çeşitli yatırımlarına daha kolay sahip olabilecekleri inancındalar. Güçlenecek olanın Batı ile olan ekonomik "bağ"ın mı,

yoksa bir "bağımlılık" ilişkisinin mi olduğu tartışmasında ise ne yazık ki ikinci olasılık bariz bir şekilde ağır basmaktadır.

Comecon'un tamamen dağılması ise, bütün bunlara karşın, dışarıdan görüldüğü kadar kolay olmayacaktır. Böyle bir dağılmanın sözünün çok edilmesine karşılık, hiç bir üye ülke tarafından da resmen talep edildiğine henüz tanık olmadık. Bu konudaki en ilginç örnek Comecon'un en uç üyesinden, Macaristan'dan verilebilir. Macaristan kendisine Avrupa Topluluğu içerisinde bir yer arayan ve bu konuda attığı hızlı adımlarla Türkiye'yi de kıskançlık krizleri içine sokan bir ülke. Macaristan rubleyi temel para birimi olarak kabul eden eski sistemde Sovyetler Birliği ile olan dış ticaretinde sürekli olarak fazla vermekteydi. Oysa bu fazla Sovyet petrolüne ve gazına Macaristan'ın dolarla ödeme yapmaya başlaması durumunda 1.5 milyar dolarlık bir açığa dönüşecek.

COMECON KAÇIRILAN BİR FIRSATTIR

Görünen o ki Sovyetler Birliği Comecon'daki bu yeni düzenlemeler sonucunda kısa vadede en kazançlı çıkan ülke olacak. Yıllardır Comecon üyelerine kaynak aktaran Sovyetler Birliği yeni sistemle birlikte verdiği her şeyin karşılığını kuruşu kuruşuna alacak artık. Sovyetler Birliği Comecon üyelerinin pek çoğunun enerji ihtiyaçlarının yanı sıra, Batılı ülkelerin de yılda 16 milyar dolarlık petrol ve gaz ihtiyacını karşılıyor.

Comecon'un Sovyetler Birliği dışındaki üyelerinin ise döviz rezervleri ithalatlarını nakit olarak karşılamaya yetecek düzeyde değil. Kapitalist dünyanın ticaret ağına girip dış ticaret işlemlerinde bir fazla yaratmaları ve döviz rezervlerini bollaştırmaları ise hepten olanaksız.

Bütün bunların yanı sıra Comecon üyelerinin aralarında, yeterince sıkı bir şekilde oluşturulmamış olsa da, kurulmuş bağlantılarını koparmaları firma bazında da ciddi problemler doğuracağına benziyor. Örneğin Sovyet yetkililer geçtiğimiz günlerde Macaristan'ın

tan'ın ünlü İkarus firmasına kendilerinin avantajlı buldukları alanlarda Batı'nın mal ve hizmetlerine yönelmeleri durumunda aynı davranışı göstereceklerini hatırlattılar. Eğer bu "tehdit" yerine getirilirse yıllardır sosyalist ülkelere otobüs satmaya alışmış bulunan İkarus firması için tam bir bütün pazarını kaybetme ve yıkıma uğrama süreci gündeme gelecektir.

Yukarıda anlatılanlara bakarak okuyucunun "tamam işte, Sovyetler Birliği bu ülkeleri yıllarca sırtında taşımaktan bıktı, şimdi onlardan toplu halde kurtuluyor" gibi kolaycı bir yoruma ulaşmasını istemiyorum. Macar İkarus firması ile ilgili örnekteki karşılıklı tehditlerin yanı sıra, Comecon üyelerini bir arada tutan başka sebepler de var. Bunu Sovyetler Birliği Devlet Yabancı Ekonomik İlişkiler Komitesi'nden Igor P.Faminsky şöyle özetliyor: "Aramızdaki entegrasyon süreci tamamen ortadan kaldırılamayacak kadar ileri gitmiş durumdadır." Bu yoruma en tatsız cevapsa tahmin edilebileceği gibi Macaristan'dan geliyor: "Değişiklikleri gerçekleştirmek için bir itkiye ihtiyacımız var, takas sistemine en kısa sürede son vermek bu açıdan yararlı olacaktır."

Özetle şunların söylenebileceğini düşünüyorum: Görünen o ki Comecon üyeleri örgütlerini Avrupa Topluluğu gibi bir ortak pazar amacına yöneltmeyi düşünmüyorlar. Bunun yerine ön plana çıkan olasılığın Sovyetler Birliği hariç Doğu Avrupa ülkelerinin serbest bölgeler yoluyla yeni bir dış ticaret sistemi kurmaları olduğu dikkat çekiyor. Sovyetler Birliği de sözkonusu olasılığın gerçekleşmesi durumunda büyük bir olasılıkla bu ülkelerle olan dış ticaretini kısmi olarak konvertibl paralarla yapmayı yeğleyecektir.

Sovyetler Birliği daha şimdiden tek tek Polonya ve Macaristan ile 1991 yılı için yapacağı dış ticareti yüzde 10 ile 15 arasında değişen bir oranda konvertibl paralarla yapma konusunda anlaşma imzaladı bile. Çekoslovakya ve Polonya arasında da benzeri bir anlaşmaya gidiliyor.

Ve bütün bunlar henüz ilk uygulamalar. Olumsuz etkileri zamanla çok açık bir şekilde görülecek. □

GÜNEY AFRİKA: UZLAŞMA VE MÜCADELE

Tevfik DEMİRCİOĞLU

G.Afrika'daki güncel değişimleri değerlendirmeden önce, ırkçılığın bu ülkedeki madde temeline değinmek gerekiyor. Bu madde temel, sosyalistlerin burjuva demokratlarının ırkçılığı "çağdışı" ve keyfi bir uygulama olarak nitelendirerek neden oldukları yanlısamları boşa çıkarabilmek için hareket edecekleri aslı ögedir.

G.Afrika'da ırkçılık, kapitalizmin yeniden üretilmesinde ve sermaye birikimi koşullarının düzenlenmesinde burjuvazi tarafından kullanılan bir ideoloji ve politikalar bütünüdür. Burjuvazi kara derili insanların bu ülkedeki varlığını sermaye birikimi için ek bir avantaja dönüştürmek istemiş ve bugüne dek bunu başarmıştır da. Irklar arasında uyguladığı ayırım ile sermaye, siyah işçinin işgücünün ucuz olmasına ve böylece yüksek bir sömür oranının tutturulmasına çalışmıştır.

20.yüzyılda belki başka hiçbir kapitalist ülkede, devletin sermaye birikimi, işgücünün yeniden üretimi ve bunun koşulları üzerindeki müdahalesi G.Afrika'daki kadar açık değildir. Bu ülkede, kapitalist toplumda devletin, burjuvazinin işçi sınıfı üzerindeki egemenlik aygıtı olduğu ve bu iki sınıf arasındaki savaşımı ilki lehine kontrol eden bir araç olduğu tüm çıplaklığı ile gözler önüne serilmektedir. İşçi sınıfı burjuvaziye karşı her başkaldırışında yüzlerce yasayı, yüksek düzeyde tahkim edilmiş bir devlet ve polis aygıtını karşısında bulmaktadır.

Bununla birlikte, siyah bir emek ordusunun bu ülkedeki varlığı, sermayeye, kendi evrensel eğilimlerini gizleme ve bunların kendi varlığından değil, emek ordusunun bu niteliğinden kaynaklandıkları yanlısamlarını üretme olanağı sağlamıştır. Örneğin, sermaye, yüksek bir sömür oranı için her zaman ve her yerde ucuz bir işgücü peşinde olmakla birlikte, G.Afrika'da bu eğilimini siyah işçinin işgücünün beyazınki ile aynı değerde olmadığı yalanı ile gizlemeye çalışmıştır. Yine sermaye egemen olduğu her ülkede işçi sınıfı içinde bir "işçi aristokrasisi" oluşturmakta ise de, G.Afrika'da bu "aristokrasi"yi özellikle beyaz işçilerden oluşturma yoluna gitmiştir.

ANTİ APARTHEID MÜCADELE ANTİ KAPİTALİST MÜCADELEYE BAĞLIDIR

Ancak ırkçılığın kapitalizmin yeniden üretilmesinde sermayeye sağladığı ek avantajlar giderek ırkçılığa karşı mücadelenin kapitalizme karşı mücadele ile örtüşmesine, birine meydan okumanın diğerine meydan

okuma ile özdeşleşmesine yol açmış, sermaye G.Afrika'da ırkçılık yoluyla edindiği bu avantajları tüketme tehlikesi ile karşı karşıya gelmiştir.

G.Afrika burjuvazisi, kapitalizmin ve sınıf savaşımının gelişimine bağlı olarak ırkçılık politikasını daha önce de revize etti. 70'li yıllarda burjuvazi birtakım "özerk" devletler oluşturma yoluna gitti; siyah işçileri buralarda yaşamaya zorladı ve G.Afrika'nın başka bölgelerine geçişlerini yasalarla sınırladı. Bu yolla, siyah işçilerin beyazların çalıştıkları bölgelerin uzağında kurulacak sanayilerde, daha düşük ücretlerle çalıştırılmaları amaçlandı. "Özerk" devletlerin oluşturulması politikasına paralel olarak ırkçı ideolojide de kimi değişikliklere gidildi. Siyahların aşağı ırk oldukları motifi terk edilmeye, ırk teriminin yerine, etnik grup, ulus, halk terimleri kullanılmaya ve siyah-beyaz ayırımı "farklı ama eşit" sözleriyle ifade edilmeye başlandı. G.Afrika burjuvazisinin taktiğindeki son değişimlerin gerisinde, burjuvazinin iktisadi, politik ve ideolojik hazırlıklarının yattığına kuşku yok.

Afrika Ulusal Kongresi (ANC) ve G.Afrika Komünist Partisi'ne yasallaşma olanağı tanındı. ANC bu ülkedeki mücadelenin etkin örgütü konumunda. Şubat ayında serbest bırakılan Nelson Mandela, 1973'de ANC'nin görüşlerini de yansıtan kendi görüşleri ile GAKP'nin görüşleri arasındaki ayırımı şöyle ifade ediyordu: "ANC'nin hedefi, Afrikalı halkın birlik ve eksiksiz politik haklar kazanmasıdır. KP'nin ana hedefi ise hükümeti devirerek, işçi sınıfının hükümetini kurmaktır. KP, sınıf ayrılığına ağırlık vermek ister; ANC ise sınıflar arasında ahenk kurmak amacındadır. Bu, önemli bir ayrılıktır."(1) Daha doğru bir deyişle, KP sınıflar arasında "ahenk" kurulamayacağına, sınıfların ortadan kaldırılması gerektiğine ve bunu da ancak işçi sınıfının gerçekleştirebileceğine inanıyor. "...komünistler, Batı'nın parlamento sistemini anti-demokratik ve tutucu olarak görüyorlar. Ne ki ben, tam tersine, bu sistemin bir hayranıyım."(2) Mandela'nın bu görüşlerinde değişen bir şey yok. İşte bu nedendir ki, "silahlı mücadeleye devam" demesine rağmen halkı "disiplinli olmaya çağırması" nı ("disiplinli olmak" Mandela ve ANC dilinde "şiddete başvurmamak" anlamına geliyor: "Bu eylemlerin tümünde biz, disiplinli olmanın önemini

ve şiddete başvurmamak gerektiğini vurguladık."(3))vb. dengeci ve uzlaşmacı tutumlar takınmasını "döneklik" olarak nitelemek gerekmiyor. Mandela ve ANC'nin gidebileceği en son durak siyahlar için burjuva demokratik özgürlüklerin kazanılmasıdır.

ANC ile KP arasındaki görüş ayrılığı varlığını bugün de koruyor. Parti, bugün de, sosyalizm amacının, yolunu her zaman aydınlatması gerektiğine inanıyor ve burjuva demokrat örgüt ve hareketler ile arasında ideoloji, politika ve örgüt yapısına ilişkin olarak varolan ayrılığın açık olarak ortaya konmasından yana. Yine parti "zora başvurmama"yı uluslararası ilişkiler açısından benimsemekle birlikte, bunu G.Afrika'daki mücadele açısından mutlaklaştıramayacağına inanıyor.(4)

G.Afrika'da ırkçılık, kapitalizmin yeniden üretilmesinde ve sermaye birikimi koşullarının düzenlenmesinde burjuvazi tarafından kullanılan bir ideoloji ve politikalar bütünüdür

G.Afrika burjuvazisinin taktiğindeki değişim, ırkçılığın geri plana düşmesi, hatta ortadan kalkması ile sonuçlanırsa, bu ülkedeki sınıf savaşımı ayakbağlarından kurtularak tam boy ön plana çıkabilecektir. Burjuvazinin taktiğindeki bu değişimin bir hazırlığa dayanması kadar elverişli bir dünya konjonktürüne rastladığı da bir gerçek. Ama G.Afrika, herşeye karşın, çelişkilerinin yoğunluğu nedeniyle emperyalizmin zayıf halkalarından biri ve tabii ki bu zayıflık da partinin şu anki çizgisini sürdürüp sürdürmeyeceğine sıkı sıkıya bağlı.

Umalım ki, parti bu kişilikli tutumunu sürdürsün; yeni mücadele koşullarında hantallaşmaksızın işçi sınıfını bilinçlendirmek için burjuva legalitesinden gerektiği gibi yararlanabilsin: Leninizmin ilkelerinden ödün vermeksizin proletaryanın savaşımına önderlik edebilsin ve nihayet, bir önceki dönemin mücadele yöntemlerini yetkinleştirerek, bu savaşımı siyasal iktidarın işçi sınıfı tarafından ele geçirilmesi ile taçlandırabilsin.

NOTLAR:

- (1) Gürhan, UÇKAN; Güney Afrika Cumhuriyeti, Yarı yay. s.168
- (2) a.g.e.; s.171
- (3) a.g.e.; s.163
- (4) Dünyaya Bakış 3, Temmuz 1988, s.32,35

Pankartına Sahip Çıkamayanlar Kapıda Şebeke Gösterirler

Mart ayı her yılda olduğu gibi bu yıl da öğrenci gençliğin aktivizminde bir yükselişe tanık oldu. 2 Mart'ta Yıldız Üniversitesi'nde polis saldırısına karşı, 7 Mart'ta İstanbul Üniversitesi önünde yine polise karşı direniş devrimci öğrencilerin militanlığının arttığı fakat yıllardır tekrarlanan hataların azalmadığını kanıtladı. Öncelikle 1 Mart günü Yıldız'da yaşananlar 2 Mart'taki direnişin hak ettiği çizgide bir eylem değildi. Öğrencileri en temel akademik ve politik sorunlar temelinde biraraya getiremeyenlerin, bir örgütün kuruluş yıldönümünü 20-30 kişiyle kutlamalarıyla başlayan ve öğrencileri polise karşı karşıya getirenlerin giderek aradan çekildiği bir süreç açıkçası devrimci öğrenci kitlesinin polisin eline kurbanlar sunmasıyla sonuçlanmıştır.

Devrimci öğrenciler artık 2-3 örgütün rekabetinin faturasını ödemekten bıkmışlardır. Üstelik faşist teröre ve polise karşı direniş daha organize kotarmak isteyenlerin, uzun soluklu bir direniş örgütlemek isteyenlerin siddik yarışına girenlere yönelttikleri her eleştirinin "pasifizm" vs. suçlaması ile karşılanması da artık kimseleri ikna edemiyor.

Yıldız direnişçilerini desteklemek için yapılan Beyazıt çatışması ise ender başarılı eylemlerden sayılabilir. Ancak bu eylemde de kitlenin Beyazıt alanını geçip DGM'ye yürüme kararlılığını son dakikada alanda kırarak bozgun yaratmak durumunda kalanların da bir açıklamaları olmalıdır. Öte yandan var olan eylem biçimlerinin belli bir yıpranma içerisinde olduklarını, zaman zaman formaliteye dönüştüklerini görmezden gelemeyiz.

Devrimci gençlik kitlesi içerisinde hâlâ dinsel gericiğe karşı net tavır takı-

namayan popülist eğilimler sözkonusudur. Beyazıt meydanında sivil polisle birlikte öğrenci taşıyan çember sakallı faşistler belki kimileri için uyarıcı olmuşlardır. Devrimci öğrenci kitlesinin bir kısmı Muammer Aksoy'u paldır küldür oligarşiye karşı demokrasi şehidi ilan etmekte acele etmişler, Çetin Emeç'in cenaze töreninde hazır bulunarak ise düpedüz abesle işgal etmişlerdir. Bu "nerede kalabalık, orada bereket" hastalığından kurtulma yönünde kimi sosyalist çevrelerin uyarıları ise cılız kaldı.

16 Mart ise son üç yılın en cılız ve örgütsüz eylemliliklerine tanık oldu. Polis ise bu yılın başından beri uyguladığı devrimcileri öğrenci kitlesinden yalıtma politikasını Mart sonunda daha bir ustalıklı yürürlüğe koymuştur. Öğrenci hareketinin kitlesizleşme fakat eylem biçimlerinde militanlaşma süreci sonunda yıllardır ana kapıdan içeri adımını atamayan çevik kuvvet ve polise Nevruz günü içeri dalma cesaretini vermiştir. Bu durumda forum alanında Nevruz günü ile ilgili 10 civarında değişik pankart asarak ortalığı reklam panosuna çevirenler, panzerler burnumuzun dibine geldiğinde alandan uzaklaşmaktan, direnmek isteyenleri yalnız bırakmaktan başka bir şey yapmadılar. Önemli olan dükkan açmaktı, onu da yapmışlardı.

Polisin Üniversite'ye çöreklenmesi bundan sonra gösterilecek tepkiler ne olursa olsun, çok önemli bir mevzinin ve yılların kazanımlarının yitirilmesini simgeliyor. Forumlarda yumruklaşmalar, dernekleri tekkeye çevirenler, Dev-Genç mirasını tekme tokat paylaşamayanlar gelinen noktanın sorumlularıdır.

Bundan sonra üniversitelerde birçok işe sifirdan başlanacak. □

KAMUOYUNA

Bulduğumuz Sağlıkçılar Cezaevi'ne sevk edildiğimizden bu yana geçen süre içinde maruz kaldığımız saldırılar, bu saldırılar sonucu meydana gelen ağır yaralanmalar ve süratle karşı karşıya getirildiğimiz provakasyon ortamı, bunun bir parçası olan geçtiğimiz günlerdeki bayan siyasi tutuklulara yönelik saldırı konusunda kamuoyunu çeşitli kereler bilgilendirmiş; 1 Ağustos Genelgesi'nin geriletilmesi sonucu daha kapsamlı, planlı ve uygulanmak istenen yeni politikalara dikkat çekilmiş, bunların zeminlerinin yaratılmasına çalışıldığını, bu gelişmeler karşısında duyarlı olarak sorunlarımızın sahiplenilmesi için çağrılar yaptık.

Egemenler yeni süreçte de gelişen mücadeleye önem olarak CIA, MIT, KONTRGERILLA'larıyla yaptığı provokasyonlar ülke gündemine terör sokmaya çalışarak çeşitli alanlarda yeni uygulamalara girişme kararları almaktadırlar. Bu alanların içinde yer alan üniversiteler ve cezaevlerindeki planlarını da uygulamaya koymaya başlamışlardır.

Uludağ Üniversitesi ve Bursa Cezaevi'ndekiler sıcaklığını korurken, en son Yıldız Üniversitesi'ndekiler ve sonrasındaki gelişmeler bu saldırıların en somut göstergeleridir.

Yıldız Üniversitesi'nde polisin estirdiği terörle gözaltına alınan arkadaşların serbest bırakılması gibi demokratik istemler etrafında "protesto" haklarını kullanan öğrencilere gaz bombalı, coplu operasyon timleriyle cevap verilmiş, onlarca bu saldırı sonucu ciddi yaralanmalara maruz kalmışlardır. Gelişmeler bu kadaryla kalmamış, gözaltına alınan öğrenci arkadaşlar, İstanbul Emniyeti'nin 1.Siyasi Şube işkencehanelerinde çeşitli işkence ve baskı yöntemleriyle karşılanmış, büyük bir bölümü bundan sonra çıkarıldıkları mahkemede tutuklanmışlardır.

Yaralı bir şekilde gözaltına alındıktan itibaren başlayan ve işkenceler sonrası da süren açık grevleri 5. günündekeyen bütün öğrenciler her zamanki uygulamanın dışında, siyasi tutukluların bulunduğu Sağlıkçılar Cezaevi'ne değil de, daha önce doktorlarca sağlıklı yaşam koşulları taşımadığı şeklinde raporlar verilen Özel Tıp Cezaevi'ne gönderilmişlerdir. Gençliği cezaevlerinde baskı, işkence ve zor koşullar altında yıldırmaya ve genelde uygulamaya çalışılan tecrit politikasını bu özgünde hayata geçirmeye çalışmakta ve bu amaçlarını "gençliği teröristlerden koruyoruz", "yeni öğrencilerin eskilerin deneyimlerinden yararlanmasını engelliyoruz" gibi gerekçelerle gizlemeye ve aleyhte kamuoyu yaratmaya çalışılmaktadır.

Birakalım diğerlerini, zorunlu ihtiyaçlarını giderme amaçlı kullanılacak yatak, battaniye, tabak-kaşık, kap-kacak benzeri hiçbir donanımın bulunmadığı koşullarda, polis saldırısı ve yapılan işkencelerin küçümsemeyecek tahribatlara, cezaevi girişinde bir kez daha uğradıkları polis saldırısı ile birlikte beşinci gün devam eden açık grevleri ile cezaevinin boş koşullarına doldurulmuşlardır. İçinde buldukları koşulları kabul etmeyerek, şimdiki dek olduğu gibi Sağlıkçılar Cezaevi'ne gönderilmeleri taleplerinin sansız kalması üzerine, şubede başlattıkları açık grevlerini tıbbi müdahale gerektiren sağlık durumlarının ciddi olmasına rağmen tedavi kabul etmeyerek, seker ve tuz almayarak sürdürmektedirler. Avukat ve ziyaret görüşü yapılmadığından, içeridekilerin akıbetleri konusunda hiçbir bilgi alınamamakta, buna karşılık hastahaneye sürekli tutuklu taşındığı gözlemlenmektedir.

Özel Tıp Cezaevi'ne konulan demokrasi ve özgürlük mücadelesinin yeni tutsakları geçmişin mücadelesini ne denli özümseyip, direniş bayrağını taşımakta ne denli kararlı olduğunu göstererek, karşındakilere korku, dostlarına kıvranc verdiler.

Biz, Sağlıkçılar Cezaevi'nde bulunan tüm siyasi tutuklular olarak üniversiteli gençliğin Özel Tıp Cezaevi'nde 13 gündür sürdürdüğü açık grevini desteklemek ve cezaevlerinde uygulanmak istenen tecrit politikasını protesto için, bugünden itibaren açık grevine başlıyoruz.

Halkımızı, devrimci-demokrat kamuoyunu, tüm insan hakları savunucuları ve yigit gençliğimizi çeşitli demagogiler altında uygulamaya çalışılan baskı ve tecrit politikasına karşı duyarlı olmaya ve sorunlarımızı sahiplenmeye çağırıyoruz.

13 Mart 1990

Sağmalcılar Cezaevi'ndeki Tutuklular

21 Mart'ta Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi 3.sınıf öğrencisi Zekiye ALKAN 19:30' da kendini üzerine tiner dökerek yaktı. Gerekçesi Newroz'un Kürt halkı için öneminin yanısıra, o hafta içinde Kürt halkına yapılan katliamları kınamaktı.

Polis, Zekiye Alkan Hacettepe Tıp Fakültesi Hastahanesi'nde yattığı süre içerisinde hastahane karakol kurarak ziyarete gelenlere sorun çıkarttı. Polisin, Zekiye Alkan için sevgili ve psikolojik bozukluk üretme çabalarına, "demokrat basınımız" da «Newroz pankartı asarken yanındaki tinerin kendiliğinden (!) alev alması sonucu yanan kız öldü!» manşetiyle katıldı.

Zekiye Alkan'ı saygıyla anıyor, ölümünü anlamsızlaştırmaya ve unutturmaya yönelik tüm çabaları boşa çıkaracağımızı ilan ediyoruz.

Burjuvazi tartışıyor; kararı kim verecek ?

Düzenin tercihleri üzerine burjuvazinin çeşitli kesimlerinin bir hesaplaşma ve Aydın GİRİTLİ tartışmaya girmeleri beklenenden daha hızlı oldu.

AT'ye kapılma çabası, beraberinde liberalleşme-modernizasyon; sonra AT kapılarının Türkiye'nin suratına çarpılması. Öte yandan Sovyetler Birliği'nde dezentegrasyon sinyalleri; Türkiye burjuvazisinin ihraç pazarı arayışı... Tüm bunlar Türkiye egemen sınıflarının uluslararası yönelişleri ve dolayısıyla iç yapılanma açısından bir kavşağa yaklaşımları anlamına geliyordu. Düzenin tercihleri üzerinde çeşitli kesimlerin bir hesaplaşma ve tartışmaya girmeleri beklenen bir gelişmeydi. Ama tartışma hızlı patlak verdi.

Özal'ın ABD gezisinde üst düzey yetkililerle yaptığı görüşmeler, İzmir eski Belediye Başkanı Özfatıra ile Maliye Bakanı Pakdemirli'nin yine ABD'de girdikleri temaslar, CIA eski Ortadoğu sorumlusu Fuller'in gazetecilere verdiği ve diplomatik imaları aşan mesajları... Tartışma böyle ve görünüşte ABD inisiyatifi ile başladı. Sonra TC yetkililerinin katkılarıyla sürdü. ABD'nin verdiği mesaj açıkça şöylesi bir plana oturuyor: Türkiye emperyalist kampa artması muhtemel iç çelişkiler ve hesaplaş-

malar içerisinde ABD'nin cephesinde bir misyon edinebilir. AT'nin soğuk tutumu ve belki Doğu-Batı "sınırları"nın lağı ile birlikte Avrupa'yı kapitalist dünya içerisinde bir "blok" tavrı izleyemeyecek duruma getiren bölünmeler yaşanması olasılığı, Türkiye açısından ABD seçeneğini güçlendirir. ABD'nin önerdiği misyon ise, Ortadoğu ve Sovyet Türk Cumhuriyetlerine yönelik, jandarmalığı da içeren ama bunun ötesinde Amerikan kapitalizmiyle elele bir ekonomik taarruzun yürütücülüğü.

CIA'ci Fuller'a göre SSCB'nin de bu işe fazla tepki göstermesi beklenemez. Bu tezin nedenini Milliyet'te Y.Doğan büyükelçi A.Çernişev'e dayanarak formüle etti: "Dağılmak üzere olan Sovyetler Birliği önümüzdeki dönemde 'yumuşak geçiş'i sağlayacak bir özne arayacak; Türkiye de buna en uygun aday". Bu iddianın Moskova'nın görüşünü yansıttığına inanmamız gelmiyor. Üstelik bunun için önce Çernişev'e, sonra Doğan'a -bu iki güvenilir kaynak- inanmak gerekecek. Ama kritik olan Sovyet dış politikasının bu denli kişiliksizleşip kişilik-

sizleşmediği değil.

Birliğin çözülmesiyle bir yeni toparlayıcılık misyonunun doğma olasılığı kuşkusuz Türkiye'de kimi çevrelerin iştahını kabartmaktadır. Burada Türkiye "yumuşaklığı" sağlayacak kadar dengeli ve itidalli, ama bir "geçiş" taşıyacak kadar da İslamik, milliyetçi ve gerici olacaktır. Batı Avrupa ile İran arasında bir ara kimlik öngörülmektedir Türkiye'ye. Son yıllarda palazlandırılan İslami hareket, Bulgaristan, Batı Trakya ve Azerbaycan ile ilgili olarak köruklenen faşist hareket bu tablonun bir yanını, ihracatçı işadamlarımız ve sağ-muhafazakar-piyasacı hükümetler diğer yanını dolduruyor. Arada kendisine alan bulmak için "davranan" Ecevit'i de saymadan geçmemeli: DSP liderinin özgün önerisi Kuzey Kıbrıs'ın Türkiye'ye bağlanması oldu; hemen ertesi gün bu yaklaşım Denktaş'ın desteğini aldı.

Ama asıl ilginç toprak ağalığından dışişleri uzmanlığına kadar çeşitli kimliklerin adamı Kâman İnan'ın İstanbul'da bir toplantıda yaptığı konuşma. MDP macerası dışında genellikle sağlam kapılarda yer tutmasıyla bilinen İnan'a göre, bir, Türkiye için AT yolu şimdilik kapandı. İki, zorlanması gereken alanlar Ortadoğu ve SSCB'dir. Üç, bloklar dağılır ve dünya haritası değişirken Türkiye bölgesel bir güç odağı haline gelme şansını yakalamıştır. Bunun için rüşt önce Kıbrıs'ta, sonra GAP yani Kürdistan ile ispatlanabilir. Her durumda bu işin bir ayağı militarizm oluyor.

İnan'ın açıklamalarının en allanıp pullanan argümanı, şovenizmin vazgeçilmez silahı olan demografik tez: 2020 yılında Batı Avrupa %30'u çalışabilir durumda ve dünya toplamının ancak %4.7'sini temsil eden bir nüfusa sahip olacakken, Türkiye %70'i çalışabilir 80 milyonluk bir ülke olacaktır. Avrupa sanayisini işletmek, sistemini korumak için Türklere muhtaç olacak... İşte o günleri Türkiye Ortadoğu-Kafkasya-Orta Asya yayının göbeğindeki Ankara'sıyla, Kemalist rejimin çok ötesinde İslamik, geçmişe göre daha "kişilikli", yani Amerikancılığı değil, Türk şovenizmi ağır basan bir "Türk Konfederasyonu" (deyim Coşkun Kırca'nın) olarak karışılabilir!

Bu Amerikan-Türk projesinin yumuşak karnı ikilidir. Birincisi bu plan Sovyetler'in dağılmasını varsaymaktadır. Bunun artık ciddi bir olasılık haline geldiğini reddetmemekle birlikte, sosyalizmin Ekim Devrimi'nin ülkesinde kolay kolay teslim edilmeyeceğini umuyoruz.

İkincisi, Türkiye'nin 20-30 yıllık yatırımların gerçekleştirilebileceği az çok istikrarlı bir ülke olduğu varsayılıyor. Ama sözkonusu misyona hazırlanmanın kendisi bir dolu iç mücadeleyi gerektiriyor. Artan "karanlık terör ve devlet terörü hem bu hazırlığın öğeleridir, hem de bizat düzeni dengesizleştirici unsurlardır. Türkiye'de düzeni istikrarlı hale getiren ordu faktörü bu proje çerçevesinde henüz tam anlamıyla uygun ve olgun bir iktidar modeli değildir, vb. Bu noktada Türkiye'nin bir dengesizlikler ülkesi olduğunu hatırlatmak gerekiyor. Yine bu noktada işin esas olarak Türkiye sosyalist hareketine düştüğü söylenmelidir. Her ne sonuç alınacaksa alınmış, Washington ve Ankara'daki işadamları, politikacı büroları ve genel kurmaylar karar mercii olmaktan çıkarılmalı, çelişkilerin çözümünde artık işçi sınıfı ve sosyalistler bir taraf haline gelmelidir □

gelenekten geleceğe

Metin ÇULHAOĞLU

"KÜLLERDEN ÇIKAN KİTAPLAR"

Diyalektik ve Tarihi Materyalizm.

Teori ve Pratik.

Ne Yapmalı?

Faşizme Karşı Birleşik Cephe.

Ve diğerleri...

Uzunca bir aradan sonra kitapçı vitrinlerinde artık bunları görebiliyoruz. Üstelik alıp okuyanlar da azımsanmayacak düzeyde. Başka deyişle Türkiye'de yeni bir sol kuşak "formel" eğitimine başlamış durumda.

Örneklenen kitapların çağrıştırdığı benzerliklere rağmen Türkiye'nin 60'lardaki sol okuma canlılığını bugün aynen yinediğini söylemek çok güç. Bunda, hiç kuşkusuz olumlu olmayan bir yan var. Sosyalizmin, en azından bu aşamada, genç kuşağa 60'lardaki kadar çekici gelmemesinin nedenleri ayrı bir konu oluştunuyor.

Bir an için diyelim ki, bugün Türkiye'de sol okumaya aynı 60'lar düzeyinde bir yönelim var. Ve diyelim ki, okunanlar ve onlardan alınan mesajlar da aynı 60'lardaki gibi. Eğer böyle olsaydı, bu durumu olumluluk saymak mı gerekirdi? Sözgelimi Lenin'den "örgüt dediğin dar ve illegal olur", Dimitrov'dan "faşizme karşı burjuvazinin şu kesimleriyle işbirliği yapmak gerekir" türü mesajlar alıp kendini doymuş hisseden bir sürü genç ortada dolaşsaydı, ne diyebilirdik bu duruma?

Tam tamuna nasıl oluyor bilemiyorum; ama genel sol duyarlılık, bir biçimde, kolektif ayıklayıcılık da kazanıyor zamanla. Bununla neyin okunmaya değer olup neyin okunmadığının aydınlanmasını kastetmiyorum yalnızca. Sözünü ettiğim, okunanların nasıl ve hangi gözle okunacağını belirleyen genel arkaplân'ın herşeye rağmen gelişebilmesidir. Örneğin Faşizme Karşı Birleşik Cephe Türkiye'de ilk kez 1969 yazında basıldı. O dönem bu kitabı Komintern'in tarihi ve politikaları bağlamında yerli yerine oturabilen kaç kişi vardı acaba? Bu tarihi ve politikaları kimse doğru dürüst bilmiyordu. Böyle olunca kim kalkıp da Dimitrov'un tezlerinin kendi bağlantılarını kurabilirdi?

Verdiğim örnek aslında arkaplân'ın genel bilgi birikimi ile ilgili yanını oluşturuyor. Ama bunun da dışında, tüm yaşananların biriktirdikleri, geçmişi fiilen yaşamamış genç kuşaklara da kolektif bir ayıklayıcılık devrediyor. Kısacası, solu seçenlerin sayısı azalsa bile, bunların sezgileri güçleniyor, seçimler de eskisine göre daha sağlıklı yapıyor. Sonuç olarak, ne denirse densin "küller arasından çıkıp gelen" kitapların bugün de eğitim malzemeleri oluşuna itiraz etmek gerekmiyor. Böyle bir tekrarın kaçınılmaz olumsuz yan ürünleri de olacaktır elbette. Herşeye rağmen gene alabildiğine dar mesajlarla yetinenler yani. Ama geri kalanlar, eskisinden çok daha sağlıklı yetişeceklerdir.

Bir şey daha var unutulmaması gereken. Zamanında çok yakındık. Geçmişten (TKP'den) '60'lara doğru dürüst miras kalmadı, bir yol gösterici çıkmadı, dedik. Doğruydum genelde. Doğruydum, ama bugün 40 yaşlarında olanlar gençler nezdinde geçerli bir rahle-i tedris kurabiliyorlar mı? Zamanında başkalarından beklediklerini, bugün kendileri başkaları için yerine getirebiliyorlar mı?

Bence bu soruyu solun her kesimindeki "eski"ler kendi kendilerine mutlaka sormalıdır.

ÇAĞIMIZDA LENİNİZM'DEN AŞAĞISI KURTARMIYOR!

Vladimir İlyiç Lenin'in 120. Doğum Yıldönümü kendi adıyla anılan öğretisini inkar edenlerin yarıştığı bir döneme denk düşüyor. Bu inkar kervanına "Stalinizmin reddi" çılgınlıkları ile katılanların esas sorununun leninizmin reddi olduğu kısa zamanda açıklık kazandı. Sovyetler Birliği ve Bulgaristan dışındaki Doğu Avrupa ülkelerinde olanlar için fazla bir şey söylemek istemiyoruz. Şu kadarı yeterli: Sökülen ve eritilen Lenin heykelleri, çağımızda, bir kez daha, leninizm ve sosyalizmin özdeşleşmesinden başka bir şey ifade etmiyor.

"Sosyalist ülkelerdeki" bu reddiye kervanına kapitalist ülkelerdeki pek çok "sosyalist" in katıldığı da bir gerçek. "Denedik işte; olmuyor", diyenlere önce leninizmin ne olduğunu anlatmak gerekiyor.

Lenin'in Marksizme katkılarının yanında eşitsiz gelişimin bir yasa düzeyinde teorileştirilmesi geliyor. Lenin'in katkısının paha biçilmez değeri, bu yasa aracılığı ile sosyalist mücadeleye ilişkin temel sorunların ve bu sorunlar arasındaki ilişkilerin yasallıklarının, teorik bir bütünlüğü ve Marksizm ile sürekliliği sağlayacak şekilde ortaya koymasında yatar. Sahip olduğu bu yaratıcılık Lenin'e "prati-

ğin en küçük ayrıntıları"na dek inebilme", teoriyi ve pratiği devrimcileştirme olanağı sağlar.

Lenin'in en temel katkılarını şu şekilde özetlemek mümkün:

1) Kapitalizm ulusal ve uluslararası düzeyde eşit olmayan bir gelişim izler. Bunun sonucu olarak, emperyalist-kapitalist "zincir" in, çelişkilerin aşırı birikimini yaşayan ülkelerin oluşturduğu "zayıf halka"lardan kırılması ve sosyalist devrimin bu ülkelerde diğerlerinden daha önce gerçekleşmesi mümkündür.

2) Kapitalist ülkelerdeki sosyalist hareketler de eşitsiz gelişim yasasının belirlenimi altındadır. Bu bakımdan "halka"nın zayıflığında belli bir ülkedeki işçi sınıfı partisinin gücü belirleyici rol oynar.

3) Sosyalist devrim "kendiliğinden" gerçekleşemez. Bunun için, toplumsal devrimin öncüsü konumundaki işçi sınıfının yıkıcı müdahalesi gerekir. Bu

A. LİLOV BRECHT'TEN

AKTARIYOR: DUVARI YIKIN!

Basından öğrendiğimize göre yoğun yenileşme süreçleri yaşayan Bulgaristan Komünist Partisi'nin başına en son olarak "reformcu" Aleksandr Lilov getirilmiş. Lilov'un Türkiye solunda ne ölçüde tanındığını bilemiyoruz. Ancak bir ölçüde tanınması gerektiğini sanıyoruz. Çünkü Aleksandr Lilov'un 12-25 Aralık 1978 tarihinde gerçekleşen "Sosyalizmin ve Komünizmin Kuruluşu ve Dünyadaki Gelişimi" konulu uluslararası teorik konferansta yaptığı konuşmanın Türkçesi yayınlanmıştır. (Haboru Yayınları, İstanbul 1979, çeviren: Arda Ulus, 88 sayfa)

Lilov bu toplantıdaki ucu in tebliğini Brecht'ten okuduğu bir şiirle bitiriyordu. Brecht'in şiirinde, İtalya'daki bir hapistenede yatan bir asker kaçağının öyküsü anlatılıyor. Aynı koşu altında bulunan sosyalist bir asker duvara "Yaşasın Lenin" yazıyor. Gardiyanlar ve hapisane yöneticileri çeşitli yollarla deniyorlar, ama bir türlü "Yaşasın Lenin" yazısını kapatamıyorlar. Şiirin son bölümü şöyle:

Taşa kırılmıştı bu kez de başeğmez yazı:

"Yaşasın Lenin"

O zaman asker baktı baktı da

"Şimdi de duvarı yıkan" dedi.

Lilov bu şiiri aktarıktan sonra sözlerini şu cümleyle bitiriyordu: "Leninizmin yok edilmesi ancak ve ancak uluslararası işçi ve komünist hareketinin yok edilmesiyle olabilir."

Lilov'un hangi değişiklikleri geçirip "reformcu" olarak tanındığını bilemiyoruz. Ayrıca yazdıklarına bakılırsa, sosyalist ülkelerdeki komünist partilerinin ortalama merkez komite üyesi tipolojisine göre daha gelişkin bir formasyona sahip olduğunu söylemek bile mümkün. Belleği de güçlü ise, herhalde yukarıdaki sözlerini anımsıyordur.

Başarılar diliyoruz.

ise, işçi sınıfının devrimci bir partide örgütlenmesini şart koşar. Siyasal iktidarın ele geçirilmesinin zorunluluğu, bu partinin program, taktik, mücadele yöntemleri vb. nin tümüne damgasını vurmak zorundadır.

"Stalinizmin reddi" diye başlayan inkâr kervanının aslında Leninizmin inkârı olduğu kısa zamanda anlaşıldı

4) Devrimin gerçekleşebilmesi için toplumsal nüfus çoğunluğunun sosyalizmi benimsemesi kesinlikle gerekmediği gibi bu, çeşitli toplumsal kesimlerin kapitalizmdeki nesnel çıkarları açısından tümüyle olanaksızdır. İşçi sınıfı, toplam nüfus içindeki sayısı ile orantılı olmayan muazzam bir güce sahiptir. Ama bu işçi sınıfının sosyalist devrimin zorunluluğunun bilincine kendi mücadelesi ile varacağı anlamına gelmez. Tam tersine, işçi sınıfına bu bilinç ancak sosyalist aydınlarca dışarıdan götürülebilir. Parti, sınıfın en ileri unsurlarını ve bunlar aracılığı ile de daha geri unsurlarını kendi düzeyine yükseltmelidir.

Bugüne dek Türkiye'de "leninist" olduğunu iddia eden birçok hareketin bu öğretisi ile ilişkisi Tolstoy'un Pozd-nışev'inin karısı ile ilişkisi türünde bir ilişki olmuştur. Şehvet düşkününü Pozd-nışev, hiç değilse karısını aslında bıçaklayarak öldürdüğü günden çok önce öldürdüğünü itiraf edebilecek bilinçte ve dürüstlükte bir adamdır. Bizim birçok solcumuz ise, leninizmi işgal etmiş olabileceklerini düşünmeksizin, teorinin kendilerine ihanet ettiği ineniyorlar!

Lenin, Nisan Tezleri'nde, artık çağımızda enternasyonalizmden aşağısı kurtarmıyor." diye yazıyor. Aynı şeyi bugün leninizm için de söylemek mümkün.

Evet, artık çağımızda leninizmden, leninist örgüt ve sosyalist devrimden aşağısı kurtarmıyor. Çağımızda sosyalist olmanın hakkını verebilmek, leninist olmanın hakkını vermekle mümkün. □

İÇERİKSİZLEŞEN BİR KAVRAM: H A L K

Cengiz UYGUR

Tarihsel dönemeçler o ana dek fazla sorgulanmadan bırakılmış kavramların bir kısmının içeriklerini boşaltıyor, kimi içerikleri yeniden dolduruyor. İçeriksizleşen kavramlar listesinde ise liste başı olma onuru "halk" kavramına ait.

Narodniklerden bu yana, "halk", sol da en çok iktidarda olmayanları ve kurtarılması gereken bir nüfusu tanımladı. Milliyetçiler ise, daha nesnel ve tarihsel ölçütlerle desteklenen yeni bir kategori yarattıklarında -ulus- onu toplumsal mücadelelerinin ideolojik araçlarından biri haline getirdiklerinde halk kavramı bir kez daha örselendi. "Ulus", nasıl burjuvazinin sınıf diktatörlüğünü ulus-devlet egemenliği kabuğu altında gizlemesinin bir simgesi ise "halk" da sınıfsal antagonizmaların, sınıfsal bölünmüşlüğü gözlerden kaçırıldığı bir cila olmuştur.

Elbette burjuvazinin 20. yüzyılın son dönemecine girmeden önceki, toplumsal mücadelelerde bu dünyanın en elastiki kavramının bir katlanırlığı vardı. Halk kategorisi misyon ile birarada bilince çıkarıldığından en azından etik bir değer taşımaya devam ediyordu. Yani şu şimdilerde afaroz edilmeye doyulmayan "kurtarıcılık" misyonu.

Osmanlı narodnikleri ise ilkönce "Halk'a Doğru" dergisini çıkardılar. Rus narodniklerine kıyasla daha konformist aydınlardı. Yazarları H.Edip, Yusuf Akçura, A.Ağaoğlu, Ali Ulvi, Z.Gökalp, Hüseyinzade Ali gibileri sonraları ya anti-komünist ya pan-türkist, bazen mandacı, kimisi de islamcı oldular.

Halkçılık o yıllarda ve Cumhuriyet Türkiye'sinde büyük ölçüde köylüçülük oldu. "Halka doğru" gitmek, aydınların köye doğru gitmesiydi. Ne bilim götürdüler, ne okur-yazarlık, ne de uygarlık... Ve halkçılık misyoncu yükünden de sıyrılarak gerçek gerici; mülksüzleşmiş olanla servet biriktireni, tüketmeye doyamayanlar ile fabrikalarda tükenenleri bir sepette toplayan kimliğine ka-

BİZ HALKIZ, YENİDEN DOĞARIZ!...

- * "Berlin'de "halk" KP'nin feshedilmesini istedi." (Beşbin kişilik mitingin ardından)
- * "Sofya'da "halk" daha fazla özgürlük istedi." (Yüzbin kişilik gösteriye ilişkin)
- * "Moskova'da "halk" Yeltsin yanlısı gösteri yaptı." (Üçbin kişilik meydan toplantısının ardından)
- * "Panama'da "halk" Noriega'nın arkasından göbek atıyor." (Üçyüz kişilik sokak dansına ilişkin)
- * "Dresden'de "halk" iki Almanya'nın birleşmesini talep etti." (Yüzbin kişilik gösteriden sonra)
- * "Romanya'da "halk" ayaklandı." (Karşı-devrimin ardından)
- * "Polonya'da "halk" Lenin heykelini parçaladı." (İkibin kişilik isteri nöbetinden sonra)
- * "Arnavutluk'ta "halk"ın üzerine ateş açıldı." (Bir Yunanlı ile yapılan telefon konuşmasına dayanarak)

Sosyalistler "halk" edebiyatını burjuva basınına kapı tırdılar. Bir bakıma da iyi oldu. Kumkapi'da çıkacak meyhane kavgalarını bile "halk birbirini karşın-ladı" diye yansıtabilecek denli halkşinas olanlar karşısında bizim de kompleksli bir yaklaşımla örneğin "1 Mayıs'ta halk direndi" veya bizden bir örnek "halkımız geleceği yaşıyor" biçiminde açıklamalar yapmamız artık güçleşmiştir.

vuştı.

Halk, sosyalistlerin kendi ideolojilerini, burjuvazinininkinden ayırtıramamalarının tesciliydi aynı zamanda. "Halk eziliyordu", proletarya değil, "halk sömürülüyordu", "halkı örgütlemek gerekliydi" ve "halk emperyalizme karşı"ydı. Oysa burjuvazinin siyasi temsilcileri, iktidarı her değiş-tokuş ettiklerinde bu birinin diğerinden daha fazla halktan yana görünmesini kotarıldı. Devletçi partiyi, halktan destek alan DP devirdi. Fakat "halk" 27 Mayıs İhtilali'ni destekledi. Ardından "halk adamı" Demirel tahtına yeniden kuruldu. Fakat "halkçı Ecevit" ve Halk Partisi, halktan yana devrimcilerin de desteğiyle, halkçı hükümetler kurdu. Bu arada devrimci örgütler, "halkımıza" diye başlayan bildiriler yayınlıyorlardı. Şehitler veriyorduk, sonra da hatırlatma mesajları yayınlıyorduk: "Vurulduk ey halkım, unutma bizi!" TKP'nin Sesi Radyosu bile onca uzaklıktan, "halkımız NATO üslerini istemiyor, halkımız UDC'ye ardıcıl destek veriyor" mesajları yayınlıyordu. Sonra birgün "halkımız", Evren'i alkışlamaya başladı.

Bir dönem halk cepheleleri ülkeleri vardı. Bugün kapitalist ülkeler içinde proletaryanın siyasal açıdan kötürümleştirildiği ülkelerdir. Sonra "halk devrimleri" yapıldı, "halk demokrasileri" kuruldu. Şimdi "halkları" Papa'ya, Bush'a, Kohl'a, anti-komünist aydınlara yaltaklanmakla meşgul. Nikaragua'da "halk devrimi", Amerika'nın desteklediği adaya karşı seçimi kaybetti. Bugün Türkiye'de sağa-sola mücadele derisi verenler, sınıf partisi değil, halkçı parti öneriyorlar.

Artık duralım ve öfkemizi zaptedip bir an düşünelim; "halk" kendisi olarak burjuvaziye aittir. Bugün burjuvazi klasik popülist, reformcu kimliğinden sıyrılmakta, fakat birikim modelinin yeni ihtiyaçları doğrultusunda yeni bir tür halkçılığı bir ideolojik formasyon olarak üretmeye çalışmaktadır.

Bu kez Türkiye burjuvazisi de dahil olmak üzere, kapitalistler, "devleti küçültme", "müdahaleyi azaltma" adına refah devleti uygulamalarına toplumsal güvenlik sistemlerini, toplumsal hizmetlere giderek daha az kaynak aktarırken, bunu "devlete karşı halk için" yapmaktadırlar. Dünyanın en popülist liderleri Thatcher, Özal gibileridir. Neoliberal politikalar, mülkiyetin konsantrasyonunu hedeflerken, kamu kuruluşlarının özelleştirilmelerini, "halka açmak", "halka satmak" söylemiyle meşrulaştırıyorlar. Bu kez "halkın girişimci ruhu" ve devlete karşı özgürlüğü öne çıkıyor.

Türkiye solunda ise hâlâ "halk ayaklanması" bekleyenler vardır. Sanki sınıfsız, imtiyazsız, kaynaşmış bir kütleymiş gibi Kürt emekçilerinin ve devrimcilerinin mücadelesi, Kürt "halkının" mücadelesine indirgenmektedir.

Artık biraz cesaret... Türkiye'li sosyalistler en azından iktidara gelene kadar işçi sınıfı ve emekçi kitleleri ima etmek için bile olsa, "halkı" sözlüklerinden çıkarmalıdır. □

Yılmaz Güney: Bir Halk Adamı

E. Esin BOZOĞLU

Türk sineması ile şu ya da bu şekilde ilgilenen herkes, bir an gelip Yılmaz Güney hakkında birşeyler söylemek, onunla hesaplaşmak zorunda kalır. Çünkü o yine de Türk sinemasının bir köşe taşıdır.

Güney figüran olarak girdiği 1958 yılından ölümüne dek sinemada figüran, oyuncu, senarist, yönetmen ve yapımcı olarak yer almış, aralarda kesilmeler ve yurtdışı yaşantısı da olsa çok uzun yıllar hep bu alanda çalışmıştır.

Genç kuşaktan meraklılar Güney'in değil tüm filmlerini, birkaç tanesini bile zar zor izleyebiliyorlar. Oysa ki bir sinemacıyı yalnızca kitaplardan okumak ve söylencelerden işitmek, bir Dostoyevsky'yi salt TV'den izlemek kadar anlamsızdır.

Güney hiç kuşkusuz filmleri aracılığıyla geniş kitlelerle bağ kurabilmiş bir sanatçı. Anadolu'nun hemen her yerinde, kentlerde taşralı yalnızlığı duyan her odada bin "Çirkin Kral" posterleri asılı 1970'lerde. Ve Güney bunu geliştirdiği kendine özgü bir "popülist" söylem sayesinde başarıyor.

1960'larda Üçünüzü de Mıhlarım, Silaha Yeminliydim, ya da Beyoğlu Canavarı türünden farklı yönetmenlerce yönetilmiş, içerikleri adlarından çıkartılabilecek bir dizi filmde kovboy-kentli kabadayı tipi canlandırıyor. Bu tiplere uyduğu, o dönemin Göksel Arsoy gibi jönlere daha gerçekçi, daha "erkek", daha kabadayı olduğu ve bu rollere bir "racon" kattığı bir gerçek. Daha sonraları Umud'la başlayan 1970'lerde, her ne kadar bir gelişme saptamak mümkün olsa da, bu eski filmlerini de beğeniyor, onlara duygusal olarak sahip çıkıyor. Bu ilk dönem filmlerinin birkaç tane olduğu sanılmamalı; 1968'de yönetmenliğini yaptığı Seyyit Han'a kadar 70 ve yine '60'ların sonu Bir Çirkin

Adam'a kadar (1968) 79'u bulmaktadır. Bu sayılar da, görüleceği gibi her bir yapımda yeterli miktarda "düşünülmesini" engelleyecek kadar fazla.

Güney o eski filmleri için "biz halkta olan bazı şeyleri yakalamıştık"(1) diyor. Büyük ölçüde içgüdüsel, elyordamıyla ve üzerlerinde çok uğraşmadan yapılmış olmalı. Halkta olanı yakalıyorlar, bir değeri olmuştur.

Konu seçimlerinde sanatçı birkaç tür etkilenebilir, ancak herşeyin ötesinde bir seçicidir. Bizim içinse seçerek aktardıkları kadar "seçmedikleri", dışta bıraktıkları da önemlidir. Dışta bırakılanlar da "dünya görüşünü" yansıtıyor. Güney'de ise baştan sona bilimsel sosyalizme evrilmeyen bir "popülizm" bir çizgi olarak varlığını sürdürüyor.

Ve Umud'a (1970) geliyoruz. Güney bir düzen bozukluğu saptaması yapıyor. "Umud" ona göre, düzen bozukluğunun bir simgesidir. Umud teknik açıdan ele alındığında seçilen konunun işlenişi, yapıldığı yıl gözönünde bulundurulduğu takdirde, artı bazı dramatik efektleri ile değerli bir film. Ancak kimi sahnelerde ve ana temaya eklenen kimi yan öykücüklerin ele alınışında "ilkel" olmaktan kurtulamıyor.

Güney bir "halk adamı"dır; "halkın bulunduğu düzeyden geri kalmak da, çok ötesine gitmek de yanlıştır" der.(2) Halka yararlı filmler yapmak" istediğini söyler. Hiç kuşkusuz Türk sinemasının nadir "söyleyecek sözü olan" adamlarından biridir. Ancak sanat aracılığıyla "halka" çok dolaylı yoldan yararlı şeyler yapılabilir ve Güney'de bu sanatsal dolaylı popülizme yol açmaktadır. Umud gibi, Arkadaş ve Sürü gibi iyi filmleri bir yana konacak olursa, Güney konuşmalarında, sanatın dünyayı değiştirme işlevinin biraz "fazla" farkındadır.

Güney, Arkadaş (1974) hariç hemen tüm filmlerinde "geri kalmış" kırsal kesimi, orada değişen, farklılaşan feodal ilişkileri ele alır. Ağa-köylü/tarım işçisi çelişkisi, geri/ipleri teknoloji, kır/kent çelişkisi önemsenir. Arkadaş da dahil olmak üzere kentte geçen öykülerde ise bunun bir yansıması, bozulmuş, yozlaşmış değerler ve yaşam biçimleri ile "bozulmamış ve yozlaşmamış"ların karşılaşması, kışıması ve hesaplaşmasıdır bezazperdeye aktarılan.

Çoğunluk silahlar konuşur, ya da yine Arkadaş'ta olduğu gibi varolan "suni denge" dışarıdan gelen, dışsal güç tarafından bozulur.

Güney "halk"a yararlı filmler yapmak istediğini söylüyor. Güney'in "halk"ı kentli fabrika işçisi değildir; ya da çelişkilerini yansıtmak anlamında küçük burjuvazi hiç değildir; dışarıdan müdahil, söyleyecek sözü

olan da ancak "kör gözüm parmağına" ilk elde görünen, algılanan kaba çelişkileri irideler, onları gözler önüne serer. Herşey mantıksal bir sıra izler, olması gereken olur. Bazı araştırmacılara göre Güney "ilk kin küçük burjuva sosyalizmine, sonra da bilimsel sosyalizme doğru yelken açmaya başlamıştır."(3) Bunu nasıl yaptığı ise meçhul; sanki herkes onda görmek istediğini görüyor.

Güney dünyada ve evrende yerini arıyor. "Biz 3.Dünya sinemacısıyız"(4) diyor. O, üniversite eğitimine rağmen bir "self-made-man"dir. Elia Kazan'ın Yaşar Kemal için söylediği gibi "bir entellektüel değil, bir köylü"dür. Bu ise anlayış ve hayata bakış anlamında bir zaafıdır. Atilla Dorsay ile yaptığı söyleşilerde sürekli üçüncü çoğul şahsı kullanıyor ve bunu bilerek yaptığını belirtiyor.(5)

Güney'in söylediği bunlar. Ama bir de söylemeden, olumlu anlamda yaptıkları var. İyi filmleri, kendinden daha az köylü; iyi filmlerinde örneğin Sürü'de gerçekten sağlam bir "söz" var. Bunu bir ölçüde birlikte çalıştığı, daha sonraki kariyerlerinde gerçekten Türk sineması için değerli olduklarını kanıtlamış Şerif Gören, Zeki Ökten, Ali Özgentürk gibi sinemacılara da borçlu olabilir. Sanat ürünü kuyuya atılan taş misali... Taşı atıyorsun, nasıl algılanacağı, anlaşılıp anlaşılmayacağı, yok olup olmayacağı ve ne büyüklükte bir yankı uyandıracacağı çok değişik faktörlere bağlı olarak değişiyor. Ama önemli her sanat yapıtı yazarın ya da sanatçının düşünebileceğinden daha geniş halkalara ulaşmış, söylenen ya da ima edilenen daha geniş bir düşünce yaratmıştır. Güney'i de kimi filmleri ile bu kategoriye sokmak mümkündür. Belki Güney'in "büyüklüğü" de buradadır.

NOTLAR:

- 1) Atilla Dorsay; Yılmaz Güney Kitabı, Varlık yay. s.52
- 2) a.g.e.; s.53
- 3) Mehmet Ergün; Yılmaz Güney, Doğrultu yay. s.79
- 4) A.Dorsay; a.g.e.; s.52
- 5) a.g.e.; s.52

"İçerisi" de bir yeniden üretim alanıdır

İsmail ÖZKAN

Şevket DEĞİRMENCI

Cezaevleri, toplumsal yaşamımızın bir parçasıdır. Bireylerin cezaevlerindeki yaşamları dışarıdaki yaşamdan daha az karmaşık değildir. Cezaevlerinde sorun olabilecek sonsuz sayıda neden vardır. Öyle dönemler olur ki, bireyler arasında oldukça üzücü sorunların yaşanması kaçınılmaz olabilir. Bazen aklın ve mantığın sınırları-

nı aşan sorunlar bireylerin geniş hoşgörülerıyla aşılabılır. Bazen ise küçük sorunlar dahi katlanarak büyür ve çok karmaşık bir duruma gelebilir. Böylesi sorunlar dışarıda yaşandığında daha kolay çözümlenir. Çünkü dışarıda bireyler arasında yaşanan sorunları aşmak için birden fazla alternatif bulmak mümkündür. Ama içeride yapılabilecek en önemli şey koşu değiştirmekle sınırlıdır. Bu ise içerideki bireyi geçici olarak bir süre rahatlatmaktan öte hiç bir işe yaramaz. Zira koşu değiştiren bireyler bir zaman sonra aynı havayı solur, ve yine aynı sorunları yaşamak zorunda kalırlar. Fazlaca seçim haklarının olmadığı böyle bir yaşam aylar ve yıllar boyu sürer gider. Bu kısır döngü bireyin her gün kendini yeniden üretmesiyle aşılabılır. Bunu beceremeyen bireylerin gerek global sorunlara ilişkin, gerekse ülkedeki genel siyasi ve toplumsal gelişmeye ilişkin yeterli çözümlenelerde bulunması beklenebilir. Bunun iki nedeni vardır. Birincisi "kahrolsun teori, yaşasın dar pratikçilik" anlayışının yaygın olduğu ortamlarda mücadele verenlerin kendilerini yeniden üretmeleri çok zordur. İkincisi ise sorun tek başına bireyin yalnız-

ca kendi beni üzerinde çalışarak kendini yeniden üretmesi sorunu değildir. Sorunun özü kolektif iradede aranmalıdır. Kolektif iradeyi de en genel biçimiyle örgüt oluşturur.

İşte son yıllarda cezaevlerinde yaşanan sorunların özünde bu yatmaktadır. Tek tek bütün bireylere baktığımızda her biri bir örgütün kadrosudur. İşte sorun burada düğümleniyor. Nasıl bir örgüt ve nasıl bir kadro? Bizim amacımız burada nasıl bir örgütü tartışmak değildir, ama konuyla bağlantısı olduğu için '80 öncesi varolan örgütlerin cezaevlerindeki bireylerine ilişkin şu kadarını söylemek istiyoruz. Geçmişte hiç bir örgüt "biz dışarıyla içerisi arasında iletişim kopuklukları yaşamadık" diyemez. Hatta bırakınız içerisini dışarıda dahi ciddi iletişim kopuklukları yaşanmıştır. Bu nedenle cezaevlerindeki birey "gerçek anlamda bir kadro mudur?" Yaşanan somut verilere baktığımızda beş on örneğin dışında bunun böyle olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Hep bilinen bir gerçektir ama tekrarlamak istio-

ruz. Örgüt kadrolarıyla ayakta kalır. Geleceği de kadroları aracılığıyla kucaklar. Gerçek anlamda bir kadro yaşamın hiç bir alanında edilgen kalmayan, gerektiğinde inisiyatif kullanabilen birey demektir. Bu bağlamda inisiyatif koymayı aynı zamanda aşağıdan yukarıya doğru açılım sağlama olarak düşünüyoruz. Çünkü örgütün salt yukarıdan aşağıya doğru verilen direktiflerle gelişip olgunlaşacağını sanmıyoruz. Yeterince derine inmeyen sığ yöntemlerle yeni ve düne göre daha da karmaşık olan sorunların üstesinden gelmek için cezaevlerindeki bireyleri birer kadro konumuna getirmek istiyorsak onları kolektif iradenin içinde yeniden yoğurmalıyız. Bu nedenle cezaevlerindeki bireylerin önünde dışarıdaki bireyler kadar geniş olanakların olmadığını bilerek, onların teoriye ilişkin yabancılaşmalarını kırmada ve kendilerini yeniden üretmede onlara çok yönlü olanakların sunulmasını önümüzde duran acil görevler olarak görmekteyiz. □

12 EYLÜL YARGILAMALARI TÜM SONUÇLARIYLA BİRLİKTE İPTAL EDİLMELİDİR...

Siyasi düşünce ve buna uygun faaliyetlerde, farklı yaklaşımların olduğundan hareketle, farklı perspektifler ışığında sürdürülen bir mücadele sözkonusudur. Talepleri itibarıyla bu mücadele, genelde sistemin, özde 12 Eylül döneminin çeşitli kurumlarına, uygulamalarına ve doğurduğu sonuçlara karşı bir özellik taşır.

Bizler, Bartın Özel Tip Cezaevi'ndeki çeşitli davalarından siyasi tutuklular olarak; böylesi bir mücadelede, kendi perspektifimize uygun hareket etmekte birlikte, aşağıda ifade edeceğimiz talep doğrultusunda bir mücadelenin gerekliliğine inanıyoruz.

10 yıldır Sıkıyönetim Askeri Mahkemeleri'nde, düşüncelerimiz ve eylemlerimizden ötürü "yargılanan" Türk-Kürt ulusundan ve azınlıklardan siyasi tutuklular olarak; işkence, rehabilitasyon, 12 Eylül hukuku ve her türden baskıya karşı kapatıldığımız cezaevlerinde bir direniş sürdürdük. 12 Eylül rejimi ve hukukunun bizleri direkt ilgilendiren bir yanı, Skyt.Ask.Mahkemeleri ve takipçisi DGM'lerin anti demokratik konumuna karşı mücadelenin zorunluluğudur.

Bu yaklaşımla, MGK emirleri ve düzmece belgelerle (kamuyuna yansıyan örneklerde olduğu gibi) yargılama yapan, Anayasa'da bile (madde 145) süresi sıkıyönetimle sınırlandırılan bu mahkemelerin hala yürürlükte olması bir çelişkidir. Yine Anayasa'da sözü edilen "eşitlik ilkesi"ne rağmen, Skyt.Ask.Mahkemeleri, aynı fiil için cezayı 1/3 oranında artırarak uygulamış, bu mahkemelerce cezalandırılan yüzbinlerce insan, ömür boyu SİYASİ YASAKLI kılınmıştır.

Sadece biz tutukluları değil, yüzbinlerce insanı da ilgilendiren, bu yargılamalar ve yasaklara karşı "Sıkıyönetimsiz, Sıkıyönetim Askeri Mahkemeleri kaldırılmalı. Kararları geçersiz kılınmalı" eksenli mücadeleye, kendi sorunumuza sahip çıkarak, 12 Eylül yargılamalarının tüm sonuçlarıyla birlikte iptal edilmesi ve işkence suçlularının cezalandırılmasına yönelik bir mücadelenin, demokrasi mücadelesinin ayrılmaz bir parçası olduğuna ve bu doğrultuda mücadele edilmesi gerektiğine inanıyoruz.

Bartın Özel Tip Cezaevi'nden bir grup Siyasi Tutuklu

Birlik Süreci Nereye Geldi ve Biz Ne Yapmak İstiyoruz ?

Kuruçesme süreci olarak adlandırılan ve 18 imzalı deklarasyon ile yola çıkılıp, zamanla genişleyen "birlik görüşmeleri"nde önemli bir dönemece gelindi. Şimdiye kadar **Gelenek** ve **Siyaset**'te gerek bir legal sol partiden, gerekse somut olarak Kuruçesme sürecinden ne anladığımızı bizce oldukça **açık** bir biçimde ifade ettik. Hiç kuşkusuz yaklaşımlarımız zaman içerisinde **vurgu kaymalarına** maruz kaldı. Birbirine yakın eğilimlerden birbiri üzerinde elle tutulur etkisi olmayan ve çok temelli görüş farklılıklarına sahip çizgilere kadar, geniş bir yelpazenin yer aldığı bir süreçte, başkalarının tavrına göre gerekli uyumu sağlayacak ve yapıcı bir konumlanışa zemin olabilecek vurgu kaymalarına mutlaka gereksinim vardı. **Gelenek**'te ve **Siyaset**'te bu yapıldı. Ama, bir çizgi olarak savunduğumuz tarihsel, ideolojik ve siyasal değerler ile, hangi biçimi alırsa alsın bir sol koalisyon birliğinden ne anladığımız konusunda temelli hiçbir tutarsızlık sergilemedik. Ve bunu burada şunun için yazıyoruz: Biz, bundan sonra da, hangi mekanda olursa olsun, eğer son tahlilde legal bir sol partide somutlanması gereken bir birlik sürecine katkı koyacaksa, bunu, sözünü ettiğimiz tarihsel, ideolojik ve siyasal değerlerden kimisinin üstünü çizerek veya birlik sürecine başka anlamlar yükleyerek değil, başka değerler ve projeler ile bizim kendi değer ve projelerimizin birarada varolabileceği, beraber yürüyebileceği bir ortamın yaratılması için olgun bir yaklaşım sergileyerek yapacağız.

Şimdi bu olgunluğun kimi önemli sınırlarından söz etmek gerek. Bizim, bu süreçte göstermeye çalıştığımız ve göstermeye çalışacağımız olgunluk bir **bilinçli refleks** olgunluğu ola-

caktır. Şu anda geldiğimiz noktada, Kuruçesme sürecinin başında kendimizi az çok birlikte veya yakın tanımladığımız eğilimlerin durumları nihai bir oturmuşluk sözkonusu olmasa bile, yola çıkılırkenkinden farklıdır. Kuruçesme sürecine ihtiyatla ve biraz da sonradan katılan **İktidar Yolu** ve **Hedef**, bugün bizim kendimiz için tanımladığımız vurgu farklılıklarının çok ötesinde bir değişim süreci yaşamışlardır. Bu değişim sürecinin hızı ve koordinatları açıkçası şaşırtıcı gelse bile, bu çevrelerin, değişimin kendisinden kaynaklanan bir **çubuk bükme** talihsizliğini bütün geçmiş kazanımlarını terketme noktasına getireceklerine inanmıyoruz. Kuruçesme sürecinden bağımsız olarak özel bir önem verdiğimiz, vereceğimiz **Emek çevresinin** ise birlik görüşmelerine sürekli olarak kendi ulaştıkları siyasal ve örgütsel pozisyonlardan bakmaları (bu bir tercih olarak elbette saygı duyulması gereken bir yaklaşımdır) bizim bir anlamda birlik sürecinde ayırık bir konumlanış içerisine girmemize neden olmuştur.

Şu andaki durumuyla siyasal anlamda hiçbir biçimde netleşmemiş, hangi biçimler alacağı konusunda fazla ipucu vermeyen ama başlangıca göre bir adım ileride olan birlik tartışmalarında yola devam etmek isteyenlerin genel olarak ulaştıkları konsensus'un her boyutu ile bizi kapsadığını söylememiz mümkün değildir. Elbette bizim dışımızdaki çevrelerin bir çelişkisiz bütün oluşturduklarını iddia etmiyoruz. Ancak, özellikle iki alanda, sosyalizmden, sosyalist toplumdaki ne anlaşıldığı ile öncülük konusunda bizim yıllardır ileri sürdüğümüz, BTDK tartışmalarında da **gerekli gördüğümüzde** dile getirdiğimiz bir **miras**, kendi içindeki tüm ayırım noktalarına rağmen,

son toplantılarda bazı çevreler tarafından **Devrimci Sosyalist Blok** olarak adlandırılan beraberliğin yaklaşımlarına neredeyse **karşıt** durumdadır. Daha açığı, biz, bu beraberliğin genel olarak onay verdiği bazı yaklaşımların, bugün ayrı bir süreci zorlayan TBKP gibi eğilimlerde **reformist** olarak tanımlanan marksizm bozukluklarını **çağrıştırdığını** düşünüyoruz.

Böyle düşünüyoruz ama, daha önce **Siyaset**'te önemli bir fırsat olarak değerlendirdiğimiz, "Türkiye solunun şimdiye kadarki en solda programının yaratılması"nın eşğine gelen bir sürece önem verdiğimiz ve saygı duyduğumuzu da vurgulamak istiyoruz. Şu an önem verdiğimiz ve bizleri siyasal mekânlarda da beraberliğe götürecektir olan temel itici gücün bu programatik **sıçramanın** olduğunu düşünüyoruz. Bu nedenle, kendi değerlerimize, birlik sürecinin dışında kendimize ait başka süreçlere sonuna kadar sahip çıkmanın, bu programatik sıçramanın dışında onaylamamız mümkün olmayan ve daha ilerdeki gündemlere ilişkin bir konsensus karşısında bilinçli bir refleks edinmemiz ile mümkün olduğuna inanıyoruz.

Bu anlamda, kendi varlığımızı tek başına bu süreç ile tanımlamadığımızı, her tür yapıcı, yolaçıcı ve sosyalist mücadeleyi ilerletici girişime omuz vereceğimizi, şu veya bu politik denge nedeniyle varılan sol programdan özlü tavizler verilmesine şiddetle karşı koyacağımızı, yapıcılığın molla tavrı demek olmadığını, başkalarının tercihlerine saygı duyduğumuzu ama savunduğumuz değerlere yönelik saygısızca tutumlara çok sert bir tavır alacağımızı, daha önce belirtmiştik, şimdi şu aşamada bir kez daha hatırlatmak istiyoruz...